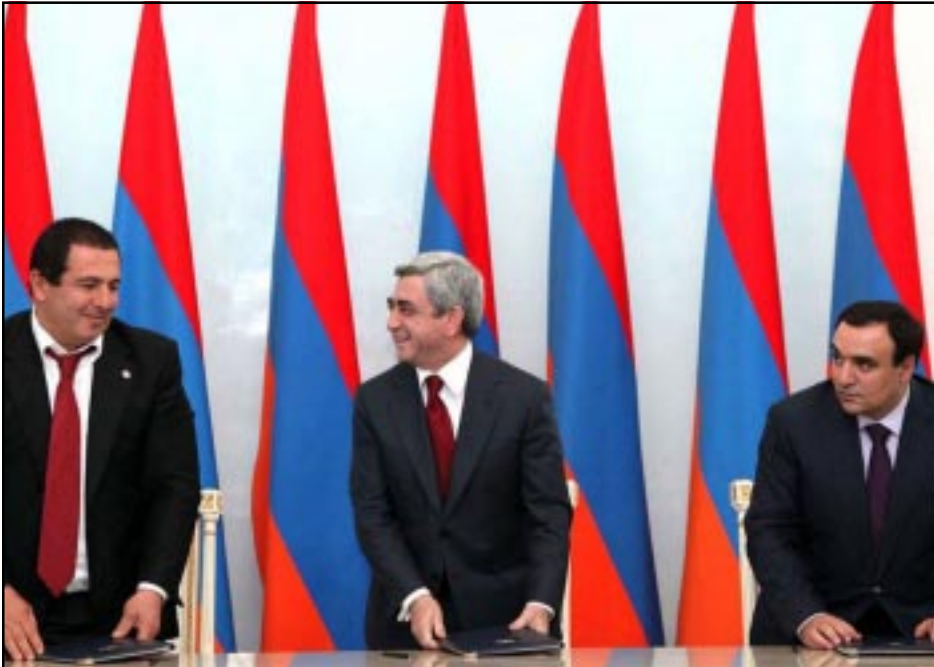

ՀԱՄԱԽՈՐՀԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՈՐՈՇԵՑԻՆ ՍԱՏԱՐԵԼ ՍԵՐԺ ՍԱՐԳՍԵԱՆԻ ՎԵՐԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ

Սերժ Սարգսեան, Գագիկ Մառուկեան եւ Արթուր Պաղտասարեան յուշագրի ստորագրման արարողութեան պահուն

Փետրուար 17-ին Հայաստանի համախոհական կառավարութեան մաս կազմող երեք կուսակցութիւններու՝ Հանրապետական, «Բարգաւաճ Հայաստան» եւ «Օրինաց Երկիր» կուսակցութիւններու ղեկավարներ՝ Սերժ Սարգսեան, Գագիկ Մառուկեան եւ Արթուր Պաղտասարեան ստորագրեցին միատեղ յուշագիր, ուր երեք իշխանական կուսակցութիւնները կը համաձայնին յառաջիկայ խորհր-

դարանական ընտրութիւններուն չփոխել իրենց միջեւ ուժերու յարաբերակցութիւնը եւ 2013-ի նախագահական ընտրութիւններուն պաշտպանել Սերժ Սարգսեանի թեկնածութիւնը:

«Բարգաւաճ Հայաստան» կուսակցութեան առաջնորդ Գագիկ Մառուկեանի մամուլի խօսնակ Խաչիկ Գալստեան «Ազատութիւն»

Շաբ.ը էջ 4

45 ՏԱՐՈՒԱՅ ԲԱՑԱԿԱՅՈՒԹԵՆԷ ԵՏՔ ՀԱՅ ԵՐԵՍՓՈՒՄԱՆՆԵՐ ԿՐՆԱՆ ՅԱՅՏՆՈՒԻԼ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԵՆ ՆԵՐՍ

Թուրքիոյ վարչապետ Ռեճեփ Թայիփ Էրտողանի գլխավորած «Արդարութիւն եւ Զարգացում» իշխող կուսակցութիւնը 2011 Յունիս 12-ին կայանալիք խորհրդարանական ընտրութիւններուն կը պատրաստուի առաջադրել պոլիտիկայի համայնքի վեց ներկայացուցիչի թեկնածութիւնը:

Թրքական «Զաման» օրաթերթի համաձայն, Էրտողանի կուսակցութիւնը, ամենայն հաւանականութեամբ, պիտի առաջադրէ «Թարաֆ» օրաթերթի յօդուածագիր Մարգար Եսայեանի, Իսթանպուլի Սուրբ Փրկիչ հիւանդանոցի հոգաբարձուներու խորհուրդի նախագահ, մեծահարուստ Պետրոս Շիրինօղլուի, Մելքոն Քարաբոսաճի, Թադէոս Պեպեքի եւ ձերի շրմեանի թեկնածութիւնը:

Իսկ «Ազգայնական շարժում» ընդդիմադիր կուսակցութիւնը կը քննարկէ Գեղամ Կարապետեանի թեկնածութեան հարցը:

«Եթէ համաձայնութիւն ձեռք բերուի պոլիտիկայի ներկայացուցիչներու եւ կուսակցութիւններու միջեւ, մեծ է հաւանականութիւնը, որ 45 տարի անց Թուրքիոյ խորհր-

դարանին մէջ յայտնուին նաեւ հայ պատգամաւորներ», - կը գրէ «Զաման» լրագրողը, որ Թուրքիոյ Հանրապետութեան պատմութեան ընթացքին խորհրդարանին մէջ ազգային փոքրամասնութիւնները ներկայացուցած են 23 պատգամաւորներ, որոնցմէ վեցը եղած են հայեր:

Խորհրդարանական ընտրութիւններուն կը պատրաստուին ազգութեամբ հայ թեկնածուներ առաջադրել նաեւ Ժողովրդահանրապետական ընդդիմադիր եւ «Խաղաղութիւն եւ Ժողովրդավարութիւն» քրտամէտ կուսակցութիւնները: Ժողովրդահանրապետականները կը քննարկեն Արեւ ձէպեճիի, Իսկ քրտամէտ կուսակցութիւնը՝ Վրոյ, լրագրող Հայկո Պաղտասի թեկնածութիւնները:

Ըստ «Ռատիքալ» թերթի տուած լուրերուն, խումբ մը մտաւորականներ առաջարկած են «Խաղաղութիւն եւ Ժողովրդավարութիւն» քրտամէտ կուսակցութեան ընտրական ցուցակին մէջ ընդգրկել «Ակօս» շաբաթաթերթի խմբագրապետ Հրանդ Տինքի այլին՝ Ռաֆէլ Տինքը, սակայն վերջինս մերժած է:

«ԵԹԷ ԱՌԱՋԻՆ ԳԻԾԻ ՎՐԱՅ ԿՈՐՈՒՄՏՆԵՐ ՈՒՆԵՑԱԾ ԵՆՔ, ՀԱԿԱՌԱԿՈՐԴԸ ԿՐԿՆԱԿԻ ՊԱՏԺՈՒԱԾ Է», - ԿԸ ՅԱՅՏԱՐԱՐԷ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ

Հայաստանի Պաշտպանութեան նախարար Սէյրան Օհանեանի Փետրուար 22-ին Երեւանի Պետական համալսարանին (ԵՊՀ) ներս իր ունեցած ելուցքի ընթացքին յայտարարեց, որ տարուէ տարի հայկական բանակին մէջ կարգապահութիւնը կ'ամրապնդուի, հրամանատարներն ու այլ ղեկավար անձեր՝ տարաբնույթ պատահարներու դէմ կանխարգելիչ աշխատանքներ կը կատարեն:

Անդրադառնալով մամուլին մէջ հայկական բանակի մասին գրուող «վատ յօդուածներուն», Սէյրան Օհանեան ըսաւ, որ պաշտպանութեան նախարարութիւնը բաց է հասարակութեան առջեւ, կ'ընդունի տեղին քննադատութիւնները, «բայց չարախօսները միշտ էլ չարախօսելու են»: Նախարարը ըսաւ, որ իրենք, զանգուածային լրատուամիջոցներու հետ կը մշակեն համագործակցութեան ծրագիրներ, որուն իբրեւ արդիւնք, վերջին շրջանին «չարախօսական յօդուածները նուազած են», քանի որ «հասկացած են, որ անոնց կարիքը չկայ»:

Սէյրան Օհանեան յայտնեց, որ վերջին տարիներուն հայկական բանակին մէջ ճարտարապետական սարքաւորումները կատարելագործուած են, ստեղծուած են մարտական հերթապահութեան իրականացման համար անհրաժեշտ անվտանգութեան համակարգեր: «Եթէ տեղի է ունենում որեւիցէ մի խախտում, եթէ հակառակորդի կող-

Հայաստանի Պաշտպանութեան նախարար Սէյրան Օհանեան

մից խոցում կամ վիրաւորում է տեղի ունենում, դա նշանակում է, որ տեղում զինծառայողն ինքը չի պահպանել անվտանգութեան կանոնները: Շատ հազուադէպ դէպքեր են լինում, երբ հակառակորդի դիպուկ կրակոցով հենց խրամատախորշի մէջ մենք ունենում ենք կորուստներ», - ըսաւ նախարարը, աւելցնելով, որ նման դէպքերու պատճառը նաեւ լարուած ծառայութիւնն է:

Միեւնոյն ժամանակ Օհանեան յայտարարեց, որ երբ հայկական կողմը հակառակորդին պատճառով կորուստներ կ'ունենայ, հակառակորդը կը պատժուի. «Զի եղել որեւիցէ մի դէպք, երբ մենք առաջին գծում ունենանք կորուստներ եւ հակառակորդը մեր կողմից չպատժուի կրկնակի անգամ»:

«ԵԹԷ ԵՐԿՐԻՑ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒՄ Է ԱՐՏԱԳԱՂԹԸ, ՆՇԱՆԱԿՈՒՄ Է՝ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆ ԻՐ ԿԵԱՆՔԻՑ ԴԺԳՈՐՅ Է», - Կ'ԸՍԷ ՍԴՅԿ ԱՆԴԱՍԸ

Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան կուսակցութեան Կեդրոնական վարչութեան անդամ Վահան Շիրխանեան հարցազրոյց տուած է «Հայեացք» շաբաթաթերթին: Պատասխանելով լրագրողի այն հարցին, կա՞յ արդեօք Հայաստանի մէջ քաղաքական ճգնաժամ, ընկ. Շիրխանեան պատասխանած է.

«Այսօր քաղաքական ճգնաժամ է եզրկտրուում, արաբական մի շարք երկրներում: Քաղաքական ճգնաժամն արտայայտուած է ներքին սուր հակադրութեամբ, Հայաստանում այժմ այդպիսի հակադրում չկայ: Եթէ աւելի խորանանք, թէ քաղաքական ճգնաժամի տարր կարո՞ղ է լինել քաղաքական դաշտի չկայացումը, կուսակցութիւնների գաղափարախօսական աշխատանքների բացակայութիւնը, քաղաքական էլիտայի ցածր որակը, այո, կարելի է ասել, որ Հայաստանում քաղաքական ճգնաժամի տարրերն առկայ են»:

Լրագրողը հետաքրքրուած է, թէ Տիգրան Կարապետեանի առա-

ջին հաւաքի բազմամարդութիւնը չի՞ յուշեր, որ երկրէն ներսքաղաքական ճգնաժամ կայ եւ դժգոհութեան մեծ լիցք՝ իշխանութիւններու նկատմամբ.

«Եթէ երկրից շարունակուած է արտագաղթը, նշանակում է՝ ժողովուրդն իր կեանքից դժգոհ է: Դա սոցիալական, տնտեսական բնույթ ունի: Սոցիալ-տնտեսական վիճակից դժգոհողները Հայաստանում շատ-շատ են, մեր երկրում աղքատութիւնը չի յաղթահարուած, սոցիալական արդարութիւն չի հաստատուած: Եւ բնական է, որ հանրահաւաքներին մեծաթիւ մարդիկ պէտք է ներկայ լինէին», - ասել է Հնչակեան գործիչը:

Այն հարցին, թէ Հնչակեան կուսակցութիւնը ո՞ր քաղաքական ուժի հետ կ'ուզէ համագործակցել: Շիրխանեան պատասխանած է. «Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան կուսակցութիւնը համագործակցութեան խնդիր առայժմ չունի, աշխատանքները կատարում ենք մեր կուսակցութեան ներսում»:

ՈՍՏԻԿԱՆԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԿԵՂԱՐԸ

ՅԱԿՈԲԱՌԱՆԵԱՆ

Հայաստանի գիւղնախարարութիւնն ու Հայ Առաքելական Եկեղեցին կարծես թէ պայմանաւորուել են, որ հոգեւորականները պէտք է օրհնեն Հայաստանի դաշտերն ու այգիները, որ դրանք լինեն բերքառատ եւ գերծ մնան բնութեան քմահաճոյքից: Չարմանալի է, թէ ինչպէս է, որ գիւղնախարար Սերգօ Կարապետեանին աւելի հոգեհարազատ է եղել ոչ թէ ասենք խորով Յարութիւնեանի քրիստոնեադեմոկրատական կուսակցութիւն, այլ Արթուր Բաղդասարեանի Օրինաց երկիրը: Բայց դա իհարկէ իմիջայլոց, քանի որ տուեալ պահին էականը գիւղնախարարութեան եւ եկեղեցու միջեւ պայմանաւորուածութիւնն է:

Իսկ այն իր մէջ ակնյայտ վտանգներ է պարունակում Հայ Առաքելական Եկեղեցու համար, եւ կարող է պարարտ հող ստեղծել այսպէս կոչուած աղանդների համար: Բացատրեմ, թէ ինչու: Հոգեւորականները պէտք է օրհնեն դաշտերն ու այգիները: Շատ լաւ: Բայց, արդեօք ինչ երաշխիքներ կան, որ բնութիւնը չի շարունակի հարուածներ տեղալ դրանց՝ եթէ ոչ այս, ապա ասենք յաջորդ տարի, կամ մի քանի տարի անց: Եկեղեցին օրհնանքի քանի՞ տոկոս արդիւնաւէտութիւն է երաշխաւորում: Բա որ կարկուտը էլի խփեց ու աւերեց, ո՞վ է պատասխան տալու եկեղեցու, հոգեւորականի հեղինակութեան, նրա օրհնանքի վարկանիշի համար: Չէ՞ որ աղանդները կարող են դրանից ակտիւանալ ու ասել, թէ տեսաք, բա որ ասում ենք մեր խօսքն է ճշմարիտը, ոչ թէ եկեղեցունը: Չէ՞ որ կարող է լինել այդպիսի բան:

Թէեւ, ինչ խօսք, բացատրութիւն միշտ էլ կարելի է գտնել: Օրինակ, կ'օրհնուի դաշտը կամ այգին, բայց մէկ էլ կարկուտը կը խփի: Այդ դէպքում հոգեւորականը կասի, որ եթէ ինքը չօրհներ դաշտը կամ այգին, կարկուտը աւելի ուժեղ կը խփէր, կամ աւելի յաճախ կը խփէր: Ասենք, կարկու-

տը երկու օրը մէկ է եկել, կ'ասէր, որ օրհնանքը չլինելու դէպքում կը գար ամէն օր: Կամ, եթէ եկել է ամէն օր, ապա կ'ասէր, որ օրհնանքը չլինելու դէպքում կը գար օրը երեք անգամ: Այդ տեսանկիւնից, իհարկէ, կայ բացատրութիւն եւ իրավիճակից էլք:

Իսկ եթէ լուրջ, ապա կարծես թէ մենք գտնուում ենք մի անելանելի իրավիճակում, երբ պետական կառույցն ու եկեղեցին իրենց բուն գործը թողած, ինչ որ պայմանաւորուածութիւն են կնքում դաշտ ու այգի օրհնելու համար: Մինչդեռ, զարմանալի է օրինակ, թէ ինչու եկեղեցին ոչ թէ գիւղացու հետ է փորձում այդպիսի պայմանաւորուածութեան գալ, այլ պետական կառույցի: Օրինակ, ինչու եկեղեցին չի գնում եւ իր օրհնանքը չի առաջարկում անմիջապէս գիւղացուն, ով հողի սեփականատէրն է: Կամ, ինչու գիւղնախարարութիւնը գիւղացուն պարզապէս չի առաջարկում մի անգամ էլ դիմել օրհնանքի միջոցին, այլ ինքն է գնում եւ ինչ պայմանաւորուածութիւն կնքում եկեղեցու հետ:

Այստեղ իհարկէ հարցն օրհնել-չօրհնելը չէ: Ի վերջոյ, ինչպէս կրօնի, դաւանանքի ընտրութեան, այդպէս էլ դրանից կեանքի այս կամ այն դրուագում օգտուելու ինդիքը խիստ անհատական խնդիր է եւ ամէն մարդ ինքը կ'որոշի, թէ ինչը օրհնել տայ, ինչը՝ ոչ: Հարցն այստեղ երեւոյթն է, երբ այդ անհատական խնդիրը փորձ է արւում տեղաւորել հարկատուների փողերով աշխատող մի կառույցի գործունէութեան շրջանակում, որը ունի անմիջական շատ այլ պարտականութիւններ այդ հարկատուների՝ մասնաւորապէս գիւղացիների առաջ: Մնում է, որ գիւղնախարարութիւնը օրհնել տայ նաեւ գիւղացիներին տրամադրող վարկերը, պարարտանիւթը, գիւղտեխնիկան:

Մնում է նաեւ, որ պետական միւս գերատեսչութիւններն էլ սկսեն ինչ որ համանման պայմանաւորուածութիւններ կնքել եկեղեցու

հետ, այն դարձնելով իրենց անգործութեան եւ անարդիւնաւէտութեան վահան: Ըստ երեւոյթին, պետական կառույցներում սկսել են հասկանալ, որ աւելի ու աւելի խոցելի են դառնում իրենց անմիջական պարտաւորութիւնների կատարման տեսանկիւնից, որոնք սահմանում են Սահմանադրութեամբ եւ օրէնքով: Աւելի ու աւելի վատ են կարողանում ապահովել քաղաքացիների կեանքի որոշակի մակարդակ, սոցիալական վիճակը աւելի է ծանրանում, քաղաքացիներն աւելի են դժգոհում:

Այդ պարագայում, երբ Սահմանադրութեան ու օրէնքի շրջանակում դառնում են խոցելի, լաւագոյն պաշտպանութիւնը դառնում է բարոյականութեան շրջանակը, առաւել եւս, որ ի տարբերութիւն Սահմանադրութեան եւ օրէնքի, այն բաւական յարաբերական շրջանակ է: Իսկ բարոյականութեան լաւագոյն օղակարանը կարող է լինել եկեղեցին, նկատի առնելով տասնամեակների, հարիւրամեակների կամ գուցէ հազարամեակների անկախ պետականութեան բացակայութեան պարագայում եկեղեցու հանդէպ ձեւաւորուած հանրային վերաբերմունքն ու ընկալումները, որոնք շատ չաճախ ընդամենը իրացիոնալ կարծրատիպեր են, որ խանգարում են թէ հասարակութեան, թէ հենց եկեղեցու բարեփոխմանը, արդիականացմանը (եկեղեցու պարագայում իհարկէ հասկանալի է, որ բարեփոխումը շատ աւելի սեղմ շրջանակներ եւ բովանդակութիւն կարող է ունենալ, քան հասարակութեան պարագայում: Բայց նաեւ աներկբայ է, կայ արդիականացման լուրջ խնդիր, քանի որ Հայ Առաքելական եկեղեցին համարժէք չէ հոգեւոր, հասարակական ժամանակակից խնդիրներին):

Ընդ որում, յատկանշական է, որ այդ ամէնի մասին մտահոգութիւն արտայայտող անձինք անմիջապէս ներկայացոււմ են որպէս եկեղեցու դէմ գործող: Չգիտես ինչու, Հայաստանում եկեղեցին ընդունելու, եկեղեցու հանդէպ յար-

գանքի նշան է դարձել օրինակ այն, որ պէտք է ամէն քայլափոխի կողքը հոգեւորական լինի, որը պէտք է ամէն ինչ օրհնի՝ կուսակցական համագումարից, մինչեւ գուարձանքի որեւէ կենտրոնի բացում: Անհատական մակարդակով այդ ամէնը շատ լաւ է, ողջունելի, բայց երբ այդ ամէնը դառնում է արարողակարգի, այն էլ պետական արարողակարգի ու քարոզչութեան մաս, դա արդէն ոչ թէ նպաստում է եկեղեցու հեղինակութեան եւ հանրային վարկի բարձրացմանը, այլ եկեղեցին դարձնում է գործիք պետութեան ձեռքին, ընդդէմ այլախոհ քաղաքացիների: Մինչդեռ այսօր գլխաւոր խնդիրն այն է, որ Հայ Առաքելական եկեղեցին գտնի քաղաքացիների հետ անմիջական առաւել արդիւնաւէտ եւ առարկական կապի ուղիներ, ինչի համար անհրաժեշտ է, որ եկեղեցին առաւել քաջատեղեակ լինի քաղաքացիական կեանքի խնդիրներին եւ համարժէք արձագանքի դրանց:

Այդպիսով, տուեալ դէպքում մտահոգիչն ինքնին երեւոյթն է, այն, որ գիւղնախարարութիւն-եկեղեցի պայմանը կարող է լինել «պիլոտային» մի ծրագիր, որը հետագայում կիրառում կը գտնի նաեւ պետական կառավարման համակարգի այլ կառույցների գործունէութեան մէջ, աւելի ու աւելի նոյնացնելով պետութիւնն ու եկեղեցին: Յետոյ կը հասնի Սահմանադրութեան մէջ փոփոխութիւն կատարելու եւ եկեղեցուն պետական որեւէ իրաւական կարգավիճակ տալու հերթը, ոստիկանապետական Հայաստանին յազգնելով կրօնապետութեան վեղար վեղար, որի տակից խաչի անունով կը գործի մահակը՝ մէկ ֆիզիկական, մէկ բարոյական, ըստ իրավիճակի, հայեցողութեան, կամ տրամադրութեան:

«ԼՐԱԳԻՐ»

ՕՐԻՆԱԿԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ ԱՐԺԵԸ

Լ. ԱՍԱՏՐԵԱՆ

Արաբական աշխարհի բռնապետների վախճանը մեծ անհանգստութիւն է պատճառում Հայաստանում իշխանութիւնը բռնազաւթած ուժին: Գուցէ բնագործ, իսկ գուցէ տրամաբանութեան դեռեւս պահպանուած փշրանքներով զգում են՝ իրենց վտանգ է սպառնում: Հասարակութիւնն էլ, թուում է, հասկացել է, որ համակերպուելն ու հնազանդուելը որեւէ լաւ բան չեն խոստանում եւ պատրաստում է վճռական պայքարի:

Մտնում է Մարտի մէկը: Բնական է, որ ջանք չեն խնայելու հասարակութեանը լռեցնելու համար: Եւ քանի որ նախորդ հանրահաւաքից առաջ արդէն անդրադարձել ենք իշխանաւորների՝ բողոքի ալիքը կասեցնելու ճիգերին, տեսնենք, թէ ինչ նոր երանգներ են ի յայտ գալու այս անգամ: Իսկ «նորութիւն» յորինելը այնքան էլ հեշտ չէ, որովհետեւ գործ ունենք դասական իրավիճակի հետ՝ հայկական թէթեւ շեղումներով: Ուստի պիտի առանձնացնենք երեք «ուղղութիւն», որոնց օգնութեամբ

Ս. Սարգսեանն ու նրա թիմը պիտի փորձեն երկարաձգել Հայաստանի բռնազաւթումը:

- ա) Ղարաբաղեան խնդրի շահարկում,
- բ) Ուժային կառույցների ցուցադրական մոբիլիզացիա,
- գ) Ճնշումներ ընդդիմադիրների նկատմամբ եւ կեղծ ընդդիմութեան գովազդ:

Անդրադառնանք վերջինին: Ընդդիմութեանը նեղը զցելու փորձերը միշտ եղել են եւ լինելու են, աւելին՝ պայքարի թէժացմանը գուզահեռ ուժգնանալու են: Սա է պատճառը, որ բանտերում են պահուում քաղբանտարկեալները, որ եթեր չի տրուում Ա1-ին: Սա է պատճառը, որ կոալիցիոն համաձայնագիր ստորագրել տալուց անմիջապէս յետոյ ՀՀԿ-ն նետուել է «մարտի»՝ իր երիտասարդ կարիերիստներին օգտագործելով («Արծիւները» անիմաստ պարը երեւանում): Ասուլիս բանավէճերով սկսուեց շաբաթը, եւ մենք դարձանք լուր «ըմբռնչանքներ» հերթական ՀՀԿ-ականի փիլիսոփայական մտքերը: Այսպէս, պատգամաւոր Արտակ Չաքարեանը վիճում էր Արամ

Կարապետեանի հետ եւ համոզում նրան, իշխանութիւն միշտ էլ լինելու է, որ մեր իշխանութիւնը բարի է գտնուել ընդդիմութեան նկատմամբ, շփուել է նրա հետ խորհրդարանում եւ այլ ձևով: Հասկացա՞նք: Իհարկէ, հասկացանք, չնայած մի քիչ դժուար է ըմբռնել այն, ինչ տրամաբանութիւնից դուրս է: Կարծում ենք՝ սոյն երիտասարդը կամայ թե ակամայ արտայայտում է աւազակապետական ողջ վերնախաւի կարծիքը: Իշխանութիւն ասելով՝ նրանք երէկ հասկանում էին Ռոբերտ Քոչարեան, այսօր՝ Սերժ Սարգսեան եւ, անշուշտ, սրանց բուժած նոմենկլատուրան: Ուրեմն իշխանութիւն միշտ լինելու է, եւ լինելու են միշտ իրենք: Սա են անդադար կրկնում՝ փորձելով կոծկել սեփական վախը արթնացող հասարակութիւնից: Ընդդիմութիւնն էլ, ըստ իրենց, ՀՅԴ-ն է, որն առանձնապէս ընդդիմութիւն էլ չէ շատ պարզ պատճառով: Այս կուսակցութեան լիդերները նոյնքան մեղսակից են 2008 թուականի Մար-

Շաբ.ը էջ 18

ՄԱՍԻՍ ՇԱՐԱԹԱԹԵՐԹ
 ՊԱՇՏՕՆԱԹԵՐԹ
 ՍՈՑԻԱԼ ԴԵՄՈԿՐԱՏ ԶՆՁԱԿԵԱՆ
 ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
 Արեւմտեան Ամերիկայի Մրջանի
 ԽՄԲԱԳԻՐ՝
 SOPEA ԱՐՇԱԿ ՂԱԶԱՆԾԵԱՆ
 ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿԱԶՄ՝
 ՂԱԲՐԻԷԼ ՍՈԼՈՅԵԱՆ
 ՍԱԳԱ ԹՈՒԹԵԱՆ
 ՅԱՐՈՒԹ ՏԵՐ ՂԱԻԹԵԱՆ
 ԿԱՐԶԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ
 ԼԵՆԱ ՍԱՆՈՒԿԵԱՆ
MASSIS Weekly
 Organ of the Armenian Social Democratic Hunchakian Party of Western USA
 1060 N. Allen Ave.
 Pasadena, CA 91104
 Phone: (626) 797-7680
 Fax: (626) 797-6863
 E-Mail: massis2@earthlink.net
 http://www.massisweekly.com
 (USPS 667-310) (ISSN 0744-334X)
 Published Weekly
 Except Two Weeks in August
 ANNUAL SUBSCRIPTION RATES:
 USA \$50.00, Canada \$60 (Second Class), \$75.00 (Air Mail)
 Overseas \$85.00 (2nd Class Mail), \$125.00 (Air Mail).
 All payments must be made in US funds & Drawn on US banks.
 Periodicals Postage Paid at Pasadena CA.
 Please Send Address Change To MASSIS WEEKLY

ՐԱՅԱՍՏԱՆ

ՀԱԿ-Ը ԱԶԴԱՐԱՐՈՒՄ Է ՀԱՆՐԱՅԱԲԱՔԱՅԻՆ ՍԵՁՈՆԻ ՍԵԿՆԱՐԿԸ

Մատենադարանի առջև հալաֆուած հազարաւոր ժողովուրդ մասնակցեցան ՀԱԿ-ի հանրահաւաքին

Ընդդիմադիր Հայ Ազգային Կոնգրէսը (ՀԱԿ) Փետրուար 18-ին Մատենադարանի յարակից տարածքում կազմակերպուած բազմամարդ հանրահաւաքում պահանջեց Սերժ Սարգսեանի հրաժարականը եւ արտահերթ ընտրութիւններ:

Ելոյթ ունեցան ՀԱԿ-ի մաս կազմող Հայոց Համագրային Շարժում (ՀՀՇ) կուսակցութեան վարչութեան նախագահ Արամ Մանուկեանը, Հայաստանի նախկին վարչապետ Հրանդ Բազրատեանը, ՀԱԿ մամուլի խօսնակ Արման Մուսիսեանը, ՀԱԿ համակարգող Լեւոն Զուրաբեանը եւ, իհարկէ, ընդդիմութեան առաջնորդ Լեւոն Տէր-Պետրոսեանը:

Լեւոն Տէր-Պետրոսեանի ելոյթը գերազանցապէս նուիրուած էր երկրում սկիզբ առած սոցիալական բողոքի ակցիաներին եւ քաղաքացիական ակտիւնութեան դրսևորումներին, որոնք նա որակեց «հուժկու եւ վճռական»:

Զուգահեռներ անցկացնելով Ղրղըզստանի, Թունիսի, Եգիպտոսի չեղափոխական իրադարձութիւնների հետ՝ Հանրապետութեան առաջին նախագահը վստահութիւն չայտնեց, որ այդ «չքահանդէսը» վաղ թէ ուշ հասնելու է նաեւ Հայաստան:

Լեւոն Տէր-Պետրոսեանը յաւելեց, թէ անցանկալի զարգացում-

ներից խուսափելու միակ միջոցն արտահերթ նախագահական եւ խորհրդարանական ընտրութիւններն են, որոնք արդէն, «քաղաքական անհրաժեշտութիւնից առաւել, վերածուել են ազգի ու պետութեան գոյութեան խնդրի»:

«Իրավիճակն արմատապէս վերափոխելու ուղղուած կոնկրետ գործեր ձեռնարկելու փոխարէն, վարչախումբն իրեն հանգստանում է «Հայաստանում սոցիալական բուռն չի լինի» հանգերգով:

Սակայն, ի դժբախտութիւն այդպէս կարծողների, սոցիալական բուռն կոչուածն, ինչպէս ասում են, գէշ խապաթ ունի. այն տեսանելի է դառնում միայն տեղի ունենալուց յետոյ: Սոցիալական պայթիւնի օրն, ըստ այդմ, նոյնքան ծածուկ ու անակնկալ է, որքան ահեղ դատաստանի օրը, իսկ Սերժ Սարգսեանի մուքարաբացումն ընդամէնը ժամանակի հարց է», - եզրափակեց ընդդիմութեան առաջնորդը:

Հանրահաւաքի վերջում ելոյթ ունեցող Լեւոն Զուրաբեանը յայտարարեց. - «Յաջորդ միտինգը Մարտի 1-ին է լինելու՝ շատ աւելի հզօր, խնդրում եմ այս ինֆորմացիան տարածել մեր ժողովրդի մէջ եւ պատրաստուել շատ լուրջ իրադարձութիւնների»: Հանրահաւաքն աւարտուեց երթով:

ՎԵՐԱՔՆՆԻՉ ԴԱՏԱՐԱՆԸ ՍԵՐՃԵՑ ՆԻԿՈԼ ՓԱՇԻՆԵԱՆԻ ԲՈՂՈՔԸ

Վերաքննիչ դատարանը «Արթիկ» քրէակատարող ակն հիմնարկում անցկացրած նիստում մերժեց ընդդիմադիր քաղաքական գործիչ, «Հայկական ժամանակ» օրաթերթի գլխավոր խմբագիր Նիկոլ Փաշինեանի պաշտպանական կողմի վերաքննիչ բողոքը:

«Հայկական ժամանակ»-ի գլխավոր խմբագիր պաշտպանական կողմը վերաքննիչ դատարանից պահանջում էր բեկանել Արագածոտնի մարզի ընդհանուր իրաւասութեան դատարանի՝ անցած տարուայ Նոյեմբերի 19-ի վճիռը, որով դատարանը հրաժարուել էր՝ անվաւեր ճանաչել Փաշինեանի պատժաչափը 3 տարի 10 ամիս 29 օր սահմանելու մասին որոշումը:

2008 թուականի նախագահական ընտրութիւններին յաջորդած իրադարձութիւնների առնչութեամբ 2010-ի Յունուարին 19-ին 7 տարուայ ազատազրկման դատապարտուած Փաշինեանի նկատմամբ վերաքննիչ դատարանի Մարտի 9-ի որոշմամբ համա-

ժաչափի չկրած մասը կիսով չափ կրճատուել էր:

Վերաքննիչ դատարանի որոշումը հիմք ընդունելով՝ «Նուբարաշէն» քրէակատարողական հիմնարկի պետ Տիգրան Նաւասարդեանը Մայիսի 25-ին Փաշինեանի պատժաչափը սահմանել էր 3 տարի 10 ամիս 29 օր՝ նախնական կալանքի տակ գտնուելու 10 ամիսները եւս համարելով պատժի կրում: Ըստ այդ հաշուարկի՝ Փաշինեանը պէտք է ազատ արձակուի 2013 թուականի գարնան վերջին: Մինչդեռ, նրա պաշտպանական կողմը համոզուած է, որ Նաւասարդեանը պէտք է կիսէր 7 տարուայ ազատազրկման ժամկէտը, վերջնաժամկէտ համարել 3,5 տարին, եւ Փաշինեանը 2013-ի Յունուարին դուրս կը գար բանտից:

Փաշինեանը եւ նրա փաստաբանները համոզուած են, որ պատժաչափը սխալ է հաշուարկուած, եւ այդ սխալ հաշուարկի հետեւանքով Նիկոլ Փաշինեանը շուրջ 5 ամիս աւելի է մնալու բանտում:

ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԱԼԻՔ ԿԸ ՀԱՍՆԻ ՆԱԵՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

«Նոր ժամանակներ» կուսակցութեան նախագահ Արամ Կարապետեանը լրագրողների հետ հանդիպման ժամանակ ասել է, թէ երբ երկրում չեղափոխական իրավիճակ կը լինի, եւ ժողովրդի ցասման ալիք կ'առաջանայ, ընդդիմութիւնն ինքնաբերաբար ամբողջական ճակատով հանդէս կը գայ:

ՀՀԿ խմբակցութեան ներկայացուցիչ Արտակ Զաքարեանն էլ նշել է, թէ եթէ ընդդիմութիւնը սպասում է, որ ժողովուրդը պէտք է անպայման ցատուծի մէջ լինի, որպէսզի իրեն ձայն տայ, ուրեմն միշտ էլ այդպէս ընդդիմութիւն կը մնայ:

Արամ Կարապետեանը նշել է, թէ չեղափոխութիւնների այս ալիքը սոցիալական արդարութեան պահանջով է լինում եւ կարող է նաեւ Հայաստան գալ:

«Այլ բան է (Աստուած չանի)՝ դա կը լինի արիւնո՞վ, թէ՞ առանց արիւնի», - ընդգծել է նա:

Լրագրողների հետ հանդիպմանը անդրադառնալով ՀՀԿ-ի, ԲՀԿ-ի եւ ՕԵԿ-ի ստորագրած նոր լուրջագրին՝ «Նոր ժամանակներ» կուսակցութեան նախագահ Արամ Կարապետեանն ասել է, թէ ինքը դժուար է հասկանում այն, որ կողմիցիայի չփլուզուելը ներկայացուած է որպէս յաղթանակ:

«Միգուցէ միջկլանային փոխյարաբերութիւնների մէջ ինչ-որ մէկն ինչ-որ մէկի նկատմամբ յաղթանակ տարաւ, բայց քաղաքա-

«Նոր ժամանակներ» կուսակցութեան նախագահ Արամ Կարապետեան

կան էթիկայի կանոններից ելնելով՝ դա մեր գործը չէ: Իսկ քաղաքագիտական տեսանկիւնից դա այն էր, ինչ կար, եւ կողմիցիայի ներսում ինչ-որ մէկի կողմից (եւ նկատի չունեմ ո՛չ ՀՀԿ-ին, ո՛չ ԲՀԿ-ին) պարզապէս չփլուզուելը ներկայացնել յաղթանակ, մի քիչ դժուար է: Հիմա որոշում է կայացուել ապաւինել այն քաղաքական կուսակցութիւններին, որոնք նախկին ընտրութիւններում Սերժ Սարգսեանին դարձրել են գործող իշխանութեան ղեկավար», - ասել է նա:

Ըստ Արամ Կարապետեանի՝ ընդդիմութեան համար այսպէս շատ աւելի հեշտ է լինելու, որովհետեւ կեղծ ընդդիմութիւններ չեն լինելու, եւ այդ ձայներն էլ անցնելու են ընդդիմութեանը: Ընդ որում, ընդդիմութիւն ասելով նա նկատի ունէր ոչ միայն ՀԱԿ-ին, այլ նաեւ միւս ընդդիմադիրներին:

ՓՈՍԹԱՆՃԵԱՆԻ ԵՂԲՕՐ ԳՈՐԾՈՎ «ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԻՒՆ»Ը ԿԸ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԻ «ՊԱՏԵՐԱԶՍԵԼ ՄԻՆՉԵՒ ՎԵՐՋ»

Աժ «Ժառանգութիւն» խմբակցութեան անդամներ Ստեփան Սաֆարեան, Զարուհի Փոսթանճեան, Լարիսա Ալուբերդեան եւ փաստաբան Հայկ Ալումեան Փետրուար 21-ին լրագրողներու հետ հանդիպման ընթացքին անդրադարձան Զարուհի Փոսթանճեանի եղբօր՝ Տիգրան Փոսթանճեանի նկատմամբ յարուցուած քրէական գործին:

Ստեփան Սաֆարեան նշեց, որ ընտրութիւններու նախաշէմին իշխանութիւնները կը փորձեն քաղաքական հաշուեալարդար տեսնել աշխոյժ հասարակական գործունէութիւն ծաւալող այն անձերուն հետ, «ովքեր կարող են սպառնալ իշխանութեանը եւ աթոռները մէջ-մէջ անելուն»: Ան Տիգրան Փոսթանճեանի նկատմամբ յարուցուած քրէական գործը «թխուած» գործ համարեց:

«Այդպէս որ լինէր, մենք էլ կարող էինք ուրիշ լիքսեան փաստաթղթերին յղում անելով՝ «Ժառանգութեան» կայքում գրել, որ ապացուցուած է, որ դատախազութիւնը կաւատ է կամ մարդկանց վաճառքով է զբաղուած», - նշեց Սաֆարեան:

Ան ըսաւ որ իրենք տեղի ունեցածը կը դիտարկեն իբրեւ «Ժառանգութիւն» կուսակցութեան նկատմամբ հաշուեալարդար: «Զարուհու եղբայրը գոհ է, հարուածն էլ ուղղուած է «Ժառանգութիւն» կուսակցութեան դէմ», - նշեց ան՝ աւելցնելով, որ գործը արդէն յայտնուած է միջազգային իրաւապաշտպան կազմակերպութիւններու ուշադրութեան:

Փաստաբան Հայկ Ալումեան, ներկայացնելով գործի մանրամասնութիւնները, նշեց, որ Գլխավոր

դատախազութիւնը առանց Տիգրան Փոսթանճեանին՝ պիտի հարցաքննէ անոր նկատմամբ քրէական գործ յարուցելը: «Պատահաբար մարդը դատախազութեան կայքից տեղեկանում է, որ իր նկատմամբ քրէական գործ է յարուցուել: Դատախազութեան կայքում տեղադրուած է տեղեկատուութիւն, որ նա յանցագործութիւն է կատարել, հանդիսանալով հանրային ծառայող՝ պահանջել եւ ապօրինի վարձատրութիւն է ստացել: Քրէական գործ են յարուցում անգամ այդ մարդուց բացատրութիւն չվերցնելով:

Զարուհի Փոստանճեան, իր հերթին, ըսաւ, որ չի պատրաստուել նահանջելու եւ պիտի պատերազմի ու յաղթանակ դուրս պիտի գայ: «Ովքեր պատերազմ են յայտարարել, թող իմանան, որ գնալու ենք մինչեւ վերջ», - ըսաւ ան՝ չբացատրելով, որ տեղի ունեցածը կապուած է «Ժառանգութիւն» կուսակցութեան՝ վերջերս Գլխավորի եւ Վանձորի մէջ ծաւալած աշխոյժ գործունէութեան հետ: «Տարբեր տեղերից կարող է այս պատուէրը լինել, չեմ բացառում, որ այդ պատուէրը գալիս է ամենաբարձր ատենաներից», - ընդգծեց Փոսթանճեան:

Բանախօսները նշեցին, որ պիտի չլռեն եւ պայքարը պիտի շարունակեն: Հայկ Ալումեան դիմում պիտի ներկայացնէ վարչական դատարան՝ պահանջելով հերքել տեղեկատուութիւնը եւ վնասի փոխհատուցում իրականացնել:

«Էս գործը հասնելու է Եւրոպական դատարան, եթէ պետական ատենաները փորձեն շարունակել այն է՛ս գիծը», - նախազգուշացուց փաստաբանը:

ԼՈՒՐԵՐ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՈՐԾԱՐԱՐՆԵՐԸ ԿԸ ՊԱՅԱՆՁԵՆ ԱՐՏՕՆԵԱԼ ԴԻՐՔԵՐՈՒ ԿԵՐԱՑՈՒՄԸ

Տնտեսութեան նախարարութեան ու արդիւնաբերողներու եւ գործարարներու միութեան նախագահութեան աշխատակազմի համատեղ նիստին քննարկուեցան Հայաստանի առեւտրական ոլորտի խնդիրները:

Միութեան նախագահ Արսէն Ղազարեան գործարարներուն խորհուրդ տուաւ իրականացնել համարձակ եւ անկաշկանդ քննարկում: «Իմ գործընկերների հարցին՝ ի՞նչ լեզուով պէտք է խօսենք, ասացի՝ համարձակ, սուր, կտրուկ, բայց քաղաքակիրթ լեզուով», - նիստի սկիզբը նախարարին դիմելով՝ ըսաւ Ղազարեան:

Նիստին քննարկուեցան արտահանման վրայ հիմնուած արդիւնաբերական քաղաքականութեան ձեւաւորման, գործարար եւ ներդրումային միջավայրի բարելաւման վերաբերեալ հարցեր: Քննարկումներ ծաւալուեցան նաեւ տնտեսութեան զարգացման համար մասնաւոր հատուածի ներկայացուցած ծրագրերուն վերաբերեալ:

Նախարարը նշեց, որ կառավարութեան գերակայութիւններէն է արտահանման ուղղուած արդիւնաբերութեան քաղաքականութեան ռազմավարութեան ձեւաւորումը: Անոր խօսքով՝ արտահանումը պէտք է ըլլայ երկրի տնտեսական զարգացման գերակայութիւնը, քանի որ Հայաստանի շուկան շատ փոքր է:

Տիգրան Դաւթեան գործարարներուն յիշեցուց, որ երկրի՝ արտահանման վերաբերեալ օրէնսդրութիւնը բաւական ազատական է: ԱՊՀ երկիրներուն հետ Հայաստանը այսօր ունի ազատ առեւտուրի վարչաձեւ, իսկ յառաջիկային, ԱՊՀ երկիրներու ծիրին մէջ, պիտի ստեղծուի միասնական առեւտուրի գոտի: Տիգրան Դաւթեանի տեղեկացմամբ՝ բանակցութիւններ պիտի տարուին նաեւ Եւրոմիութեան երկիրներու հետ ազատ առեւտուրի վարչաձեւի անցնելու ուղղութեամբ: Նախարարը ինդիք համարեց հաւաստագրման եւ հաստատուն չափանիշերու անցնելու համակարգի բարելաւումն ու եւ-

րոպական չափանիշներուն համապատասխանեցումը: Հաստատուած հայեցակարգի ծիրին մէջ, այս տարի այդ ուղղութեամբ պիտի իրականացուին մեծածաւալ աշխատանքներ:

«Դա հնարաւորութիւն կը տայ մեր ապրանքների սերտիֆիքացման (վկայագրման) համակարգը հասցնել բարձր մակարդակի, ապրանքները արագ կը մտնեն եւրոպական շուկայ եւ կը զարգացնեն այդ երկրների շուկաները», - յոյս յայտնեց նախարարը:

Գործարարներուն դժգոհութիւնները կը վերաբերէին առեւտրական միջավայրի բարելաւման, հաւաստագրման համակարգը եւրոպականին համապատասխանեցնելուն, ներդրումներու մասին օրէնսդրութիւնը կատարելագործելուն:

«Մենք էքոնոմիքայի նախարարութեան հետ երեք տարուց աւելի արդիւնաբերութեան զարգացման հայեցակարգն էինք փորձում մշակել, բայց չստացուեց: Մենք այլեւս չենք կարող երեք-չորս տարի ռազմավարութիւն մշակել, յետոյ էլ ասել՝ չստացուեց», - վրդովուած նշեց Արսէն Ղազարեանը: Անոր խօսքով, լուծումներ պէտք է գտնել արտահանման ուղղուած տեղական արդիւնաբերութեան վերականգնման համար:

«Պէտք է մեր հայրենական արդիւնաբերութեան ճիւղերի լուրջ, իրական ուսումնասիրութիւն ու գոյքագում արուի: Ճիւղեր կան, որոնք երբեք վերականգնել հնարաւոր չէ, դրանք այսօր մրցունակ էլ չեն լինի», - ըսաւ Արսէն Ղազարեան՝ չմանրամասնելով, սակայն, թէ որ ճիւղերուն մասին է խօսքը:

«Օլիգոփոլիաների (հարուստներու մենատիրութեան) սանձում պէտք է լինի երկրում, տնտեսական մրցակցութեան յանձնաժողովի գործիքների աւելի ամուր կիրառում եւ հաւասար, առանց արտօնեալ դիրքերի պիզնեսի զարգացում», - նշեց Արսէն Ղազարեան՝ աւելցնելով, որ կը հաւատայ այդ օրուան:

ՀԱՄԱՆՈՅԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ

Շարունակուած էջ 1-էն

ուստիոկայանի հետ իր ունեցած հարցադրոյցի ընթացքին հերքեց շրջանառուող այն լուրերը, թէ Գազիկ Ծառուկեանին պարտադրած են ստորագրել յուշագրի եւ 2013-ին սատարել գործող նախագահ Սերժ Սարգսեանի թեկնածութեան:

«Բարգաւաճ Հայաստան»-ի ղեկավարը սկզբնական շրջանի կը մերժէր նման յուշագրի մը ստորագրել եւ այժմէն իսկ սատարել Սերժ Սարգսեանին, սակայն, քաղաքական որոշ շրջանակներու կարծիքով Գազիկ Ծառուկեանի վրայ զգործադրուած են բաւական ծանր ճնշումներ, սպառնալով նոյնիսկ ձեռքէն իլել անոր ունեցած տնտեսական մեծ լծակները:

«Պարտադրուած համաձայնութիւնները երկար կեանք ունենալ չեն կարող», - ըսած է Խաչիկ Գալստեան:

Ինչ կը վերաբերի խորհրդարանական ընտրութիւններուն միասնաբար մասնակցելու հարցին Գալստեան ըսած է, «Ե՛ւ խորհրդարանական, ե՛ւ նախագահական

ընտրութիւններում իշխանութիւնը գնում է միասնական ճակատով: Միասնական ճակատը կարող է ենթադրել եւ միասնական ցուցակներ, կարող ենթադրել եւ որ իւրաքանչիւր կուսակցութիւն կարող է իր համար պայքարել, որից յետոյ այդ ձայները կը հաւաքուեն, եւ արդիւնքում կողմիցիան աւելի պատկառելի ներկայացուածութիւն կ'ունենայ Ազգային ժողովում»:

Երեք կուսակցութիւններու կողմէ ստորագրուած յուշագրի ընդդիմադիր շրջանակներու մօտ յառաջացուց այն մտավախութիւնը, որ իշխանութիւնները այժմէն իսկ կը պատրաստուին կեղծելու առաջիկայ խորհրդարանական եւ նախագահական ընտրութիւնները:

«Ժառանգութիւն» խմբակցութեան ղեկավար Ստեփան Սաֆարեան այս կապակցութեամբ մամուլին յայտարարեց

«Անկեղծ ասած զարմացայ, որ կարելի է նման մի թեքստ ստորագրել, որը բացի այն, որ ամօթալի է երկրի համար, ամօթալի պէտք է լինի նաեւ այն ստորագրողների համար»:

ՏԻԳՐԱՆ ՍԱՐԳՍԵԱՆԸ ԸՆԴՈՒՆԵԼ Է ԱՍԱԴ ԱԼԱՄԻՆ

Հայաստանի վարչապետ Տիգրան Սարգսեանը Փետրուար 22-ին ընդունել է Համաշխարհային բանկի (ՀԲ) Եւրոպայի եւ Կենտրոնական Ասիայի տարածաշրջանի Հարաւային Կովկասի երկրների դեպարտամենտի տարածաշրջանային տնօրէն Ասադ Ալամին:

Կառավարութեան տեղեկատուութեան եւ հասարակայնութեան հետ կապերի վարչութեան փոխանցմամբ, հանդիպման մասնակիցներն անդրադարձել են «Երկրի գործընկերութեան ռազմավարութիւնը 2009-2012 թուականների համար» ծրագրի շրջանակում գործակցութեան խորացման հեռանկարներին եւ ՀԲ-ի կողմից տրամադրուող ֆինանսական միջոցների բաշխման ուղղութիւններին: Մասնաւորապէս, առաջնա-

հերթ է համարուել զիւղատնտեսութեան, առողջապահութեան, կրթութեան ոլորտներում եւ կառավարման համակարգի բարեփոխումների ուղղութեամբ համատեղ ծրագրերի իրականացումը:

Խօսելով զիւղատնտեսութեան ոլորտի զարգացման կարեւորութիւնից, վարչապետը ներկայացրել է Հայաստանի կառավարութեան նիստում հաստատուած գիւղի եւ զիւղատնտեսութեան 2010-2020 թուականների կայուն զարգացման ռազմավարութիւնը: Այդ առումով Տիգրան Սարգսեանը կարեւորել է կոոպերատիւների խթանման, զիւղատնտեսութեան տեխնիկական վերազինման, սերմնաբուծութեան եւ անասնաբուծութեան զարգացման ուղղութեամբ միջոցառումների իրականացումը:

ԵՐԴՈՂԱՆԸ ՉԻ ԿԵՐԱԴԱՐՁՆԻ ԿԱԴԱՖԻՒ ՄՐՑԱՆԱԿԸ

Թուրքիայի վարչապետ Ռեջեփ Թայիփ Էրդողանը չի վերադարձնի Լիբիայի առաջնորդի կողմից ստացած Մուամմար Կադաֆիի անուան մրցանակը, որը տրուած է մարդու իրաւունքների պաշտպանութեան համար: Այս մասին, Թուրքիական լրատուամիջոցների փոխանցմամբ, նշուած է Թուրքիայի կառավարութեան մամուլի գրասենեակի տարածած հաղորդագրութիւնում:

Նշենք, որ Թուրքիայում գործող մի շարք հասարակական կազմակերպութիւններ Լիբիայի վերջին զարգացումների առնչութեամբ էրդողանին կոչ էին արել

վերադարձնել Կադաֆիի կողմից ստացած մրցանակը:

Թուրքիայի վարչապետն առաջիմ որեւէ յայտարարութիւն չի արել Լիբիայի դէպքերի վերաբերեալ, ինչի համար նրան խիստ քննադատութեան է ենթարկել ժողովրդահանրապետական ընդդիմադիր կուսակցութեան նախագահ Քեմալ Բըլըչդարողլուն:

Յիշեցնենք, որ Եգիպտոսում գանգուածային ցոյցերի մեկնարկից ի վեր էրդողանը պարբերաբար հանդէս էր գալիս յայտարարութիւններով՝ Մուբարաքին յորդորելով հաշուի նստել ժողովրդի կարծիքի հետ:

«Սա կոռուպցիայի ամենամեծ փաստն է, բաժան-բաժան անել աթոռները, առանց հաշուի առնելու, թէ երկու տարի յետոյ ինչ է ասելու ժողովուրդը», - աւելցուց Սաֆարեան:

Պատգամաւորի կարծիքով, աւելի պարկեշտ պիտի ըլլար, որ միախառն կառավարութեան կուսակցութիւնները (ՀՀԿ, ԲՀԿ, ՕԵԿ) համագումար հրաւիրէին եւ յայտարարէին մէկ կուսակցութիւն

դառնալու մասին: «Այն, որ քաղաքական կուսակցութիւնը յայտարարում է, թէ ինքը չի ձգտում իշխանութեան կամ չունի թեկնածու առաջիկայ նախագահական ընտրութիւններում, ո՛չ միայն բանականութիւնից է դուրս, այլ քաղաքական կեանքի կազմակերպման եւ քաղաքագիտութեան դասական ճշմարտութիւններին ուղղակի դէմ ինչ-որ բան է», - ըսաւ Ստեփան Սաֆարեան:

massispost.com
daily news updates

ՄԱՍԻՍ
ԱՄԵՆԱՎԱՍՏԱՀԵԼԻ ԱՂԲԻՒՐԸ ՀԱՅՐԵՆԻ ԼՈՒՐԵՐՈՒ

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀ

ԹՈՒՆՈՒՉ ԿԸ ՊԱՅԱՆՋԷ ՊԵՆ ԱԼԻԻ ԱՐՏԱՔՍՈՒՄԸ ՍԵՈՒՏԱԿԱՆ ԱՐԱԲԻԱՅԵՆ

Թունուզի Հանրապետության նախկին նախագահ Ջէյն էլ Ապիտին Պէն Ալիի շաբաթներ առաջ Մէնուտական Արաբիա փախուստ տալէն ետք՝ այժմ Թունուզի ժամանակաւոր վարչապետ Մուհամմատ Ղանուզին սէնուտական իշխանութիւններէն պահանջած է ապաստան գտած նախագահ Պէն Ալիի արտաքսումը:

Արդարեւ, կառավարութիւնն այս քայլն առած է արտաքսուած նախագահին դէմ, քանի որ ան բազմաթիւ ոճիրներ գործած է եւ պառակտում ստեղծած իր քաղաքացիներուն միջեւ:

Թունուզի Պետական քարտուղար Ռատուան Ռուիսի հեռատեսիլէն իր ելոյթով լաւատեսութիւն չաչտնած է որ Մէնուտական Արաբիան դրական կեցուածք ցոյց պիտի տայ իրենց ներկայացուած պահանջին:

ԻՐԱԲԻ ՑՈՒՑԱՐԱՐՆԵՐԸ ԻՇԽԱՆԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ ԿՈՒՉԵՆ

Կեանքի խիստ անապահով վիճակը, ինչպէս նաեւ անգործութիւնը, աղքատութիւններն ու կաշառակերութիւնը իրաքի ժողովուրդի գլխաւոր մտահոգութիւնն են: Ներկայիս արձակուրդի մէջ է երկրի խորհրդարանը: Ամենօրեայ դարձած ցոյցերու ընթացքին օրուան գլխաւոր կարգախօսը ոչ միայն ժողովրդավարական կարգերու հաստատումն է՝ այլ իշխանափոխութիւն:

Պաղտատի մէջ վերջերս տեղի ունեցած մամլոյ ասուլիսի մը ընթացքին Օսամա Ալ Նուսայֆին զգայացունց յայտարարութիւն մը կատարեց կորսուած ահաւոր գումարներու մասին: ԱՆ ըսաւ թէ 39.56 միլիարտ տոլարի գումար մըն է կորսուածը եւ յայտնի չէ թէ ո՞ւր եւ ինչպէ՞ս գործածուած է, ուստի կոչ ուղղեց խորհրդարանին հետաքննութիւն մը կատարելու այս խիստ կենսական հարցին շուրջ:

ԼԻԲԱՆԱՆ ԿՍՄԲԱՍՏԱՆԷ ԼԻՊԻԱՆ ՅԵՌԱՍՓՈՒՄՆԵՐ ԽԱՆԳԱՐԵԼՈՒ ՅԱՄԱՐ

Պէյրութէն ստացուած տեղեկութեանց համաձայն Լիբանանի իշխանութիւնները բողոք ներկայացուցած են Լիպիոյ, կարգ մը հեռուստակայաններու պատկերասփռումները խանգարելու համար: Արդարեւ, անոնք իրենց հեռուստասփռումներով, լուրեր հաղորդած էին Լիպիոյ մէջ տեղի ունեցած արհմարտի բողոքի ցոյցերու մասին: Վերոյիշեալ կայաններն են «Ալ Մանար» (Հրգպալլա), «Ալ ժատիտ» (անհատական) եւ «Լիբանանի Ազգային Հեռուստակայան»ը: Այս խանգարումին մաս կ կազմէր նաեւ «Ալ ժազիրա» կայանը:

Նշենք նաեւ որ երկու երկիրները վիճարկող յարաբերութիւններու մէջ են, 30 տարի առաջ Լիպիա այցելած շիթ համայնքի կրօնապետի խորհրդաւոր անյայտացումին պատճառով: Կ'ըսուի թէ շիթ կրօնաւորը Մուհամմար Քազաֆիի կողմէ սպանուած է, իր հետ ունեցած սուր վիճաբանութենէ մը ետք: Միւս կողմէ կարգ մը քարիւղի ընկերութիւններ կը ծրագրեն իրենց պաշտօնեաները հեռացնել Լիպիայէն:

ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՆՊԱՍՏԵՐ ԱՐՔԱՏԵՐՈՒՄ

Ծայր աստիճանի սուրիացի աղքատ քաղաքացիներ, այս օրերուն սկսան դրամական նպաստներ ստանալ: Ասիկա մաս կը կազմէ անցեալ Դեկտեմբերին սուրիական կառավարութեան կողմէ առնուած այն որոշումին, որով քարիւղի վաճառքէն գոյացած յաւելեալ գումարներէն բաժին պիտի հանուէր ծայրայեղ աղքատութեան մէջ գտնուող քաղաքացիներուն: Արդարեւ այս որոշումը իսկոյն գործադրելու դրական քայլ մը առնուած է Թունուզի եւ Եգիպտոսի քաղաքական իրադրութիւններէն ետք:

Սուրիան Եգիպտոսին նման ունի մեծ թիւով աղքատներ: 22 միլիոն բնակիչ հաշուող իր երկրի քաղաքացիներուն հարիւրէն 14-ը կը գտնուի ծայրայեղ թշուառութեան մէջ: Սուրիական իշխանութիւնները տարածաշրջանի համաժողովրդային պոթիկումները նկատի առնելով իրենք եւս որոշած են ընկերային կարգ մը հիմնական բարեկարգութիւններ կատարել երկրէն ներս:

Միւս կողմէ Իսրայէլ մտահոգութիւն չաչտնած է Սուէզի ջրանցքէն անցնող եւ դէպի Սուրիա ուղեւորող իրանի ծովային ուժերուն պատկանող երկու ռազմանավերու անակնկալ շարժումին մասին: Ասիկա իր տեսակին մէջ առաջինն է 1979էն ի վեր:

ՍԵՈՒՏԱԿԱՆ ԱՐԱԲԻՈՅ ՎԵՅԱՊԵՏԻ ՏՈՒՆ ԴԱՐՁԸ

ԱՄՆ-ի մէջ ողնայարի վիրաբուժական լուրջ գործողութեան մը ենթարկուելէ ետք Մէնուտական Արաբիոյ վեհապետ Ապտալլահ Պին Ապտիւլ Ազիզ թագաւորը՝ Յունուար 22էն ի վեր, Մարօքի Գազապլան քաղաքը կը գտնուէր կազդուրման համար:

Նոյեմբերի 22էն ի վեր արտասահման գտնուող աշխարհի մեծագոյն քարիւղ արտադրող երկրի վեհապետը հաւանաբար իր մայրաքաղաքը Ռիատ ժամանէ յառաջիկայ օրերուն: Աշխարհի անուանի հարուստներէն մին նկատուող Ապտալլահ թագաւորը 88 տարեկան է: Ան գահ բարձրացած է Օգոստոս 1, 2005ին, յաջորդելով իր խորթ եղբոր Ֆահատ արքային: Մինչ այդ ան վարած է երկրի պաշտպանութեան բանակի գլխաւոր հրամանատարի պաշտօնը 1962-էն 2010:

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ՍԻՆԴՐՈՍԸ

ՍԱՄՈՒԷԼ ԱԻԱԳԵԱՆ

Արաբական աշխարհում տեղի ունեցող յեղափոխական շարժումները առայժմ լոկալ ազդեցութիւն են թողնում համաշխարհային տնտեսական գործընթացների վրայ: Ինչպէս սովորաբար պատահում է նման ցնցումների դէպքում՝ աճում են հումքի գները, անկում են ապրում արժեթղթերը:

Այսպէս՝ բարձրացել է ոսկու գինը՝ մինչեւ 1396,55 տոլար/ունցիա: Առաւել հաւանական է ոսկու գնաճը կը շարունակուի: Զուգահեռ՝ թանկացել է արծաթը, 33,1 տոլար ունցիայի դիմաց: Սա 1980 թ. յետոյ արծաթի ամենաբարձր գինն է:

Միջազգային արժոյթների մէջ շարաբերակցութիւնը փոխուած է յօգուտ ճապոնական իենի՝ այն ներկայ պահին համարուած է կապիտալի ամենամեծ արժեքի արժեքը: Արդիւնքում՝ իենը արժեւորուած է եւ տոլարի, եւ եւրոյի նկատմամբ: Սակայն ճապոնական իշխանութիւնները հազիւ թէ հանդուրժեն իենի երկարատեւ արժեւորումը, քանի որ դա կը հարուածի ճապոնիայի տնտեսութեան համար կենսական նշանակութիւն ունեցող արտահանմանը:

Շատերին յուզում է այն հարցը, թէ որքա՞ն կարող է այս իրավիճակը շարունակուել, արդեօք մի քանի տասնամեայ աւտորիտար ռեժիմների անկումը կայունութեան հիմք ստեղծո՞ւմ է:

Հիմնական պատճառներից մէկը, որ արաբական աշխարհում հանգեցրել է յեղափոխական իրավիճակների, այդ երկրների դեմոկրատիական պատկերն է: 80-90-ական թուականների ծնելիութեան բումը հանգեցրել է նրան, որ արաբական ժողովուրդները «երիտասարդացել են»: 21-33 տարեկանների տեսակարար կշիռը այնպիսի երկրներում, ինչպիսիք Եգիպտոսն է, Թունիսը կամ Ալժիրը, հասել է 40-50 տոկոսի: Այդ երկրների վարչակարգերը ակնյայտօրէն հաշուի չեն առել այդ դեմոկրատիական պայթիլների սոցիալական հետեւանքները: Երկրի տնտեսութիւնը նման քանակի երիտասարդ աշխատուժի պահանջ չի կարողանում ներկայացնել, իսկ կրթական համակարգն ի վիճակի

չէ կադրերի օրակաւորման խնդիրը լուծել:

Արդիւնքում՝ արաբական աշխարհում կուտակուած է երիտասարդ մարդկանց մի հսկայական խաւ, որը գործազուրկ է, կամ ցածր աշխատավարձով՝ առանց ապագայի որոշակի հեռանկարի: Այդ «անապահ» երիտասարդութիւնն էլ իր մէջ հսկայական անկայունացնող ազդակներ է պարունակում:

Նկատենք, որ այս խնդիրը առկայ է ոչ միայն արաբական աշխարհում: Ռուսաստանը եւս նման դեմոկրատիական պայթիլների է բախուել Դադստանում եւ հիւսիսկովկասեան մի շարք այլ հանրապետութիւններում, ինչը Ռուսաստանում միջ էթնիկական կոնֆլիկտների ու լարուածութեան աճի հիմնական պատճառներից մէկն է: Սակայն Ռուսաստանը առայժմ այդ լարուածութիւնը չէզոքացնում է ահաբեկչութեան դէմ պայքարի պատրուակով:

Այս ամէնը խօսում է այն մասին, որ արաբական աշխարհում յեղափոխական շարժումները չեն կարող կարճ ժամանակում լուծել աղքատութեան եւ անհաւասարութեան խնդիրները: Աւելին՝ յեղափոխական շարժումների տարածումը նաւթով հարուստ երկրներ աշխարհում կարող է էներգետիկ ճգնաժամ առաջացնել: Իսկ դա առաջին հերթին անդրադառնալու է Հայաստանի նման էներգակիրներով աղքատ երկրների վրայ: Չմոռանանք, որ Հայաստանի տնտեսութիւնը հապէս կախուած է ներմուծումներից: Հայաստանի կառավարութեան ծրագրերը՝ ներմուծումը ըստ հնարաւորինս փոխարինելու տեղական արտադրութեամբ, առայժմ չափազանց դանդաղ են ընթանում: Գործնականում, այդ ծրագրերի յաջողութիւնից է կախուած միջազգային մարտահրաւէրներին դիմակայելու Հայաստանի կարողութիւնը:

ՆՈՐ ՍԱՅՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՕՔԻ ՅԱՄԱՐ

Ժողովրդային ցոյցերն սկսան նոր ծաւալ ստանալ ԱՄՆ-ի համակիր Մարօքի իշխանութիւններուն դէմ: Տեղի ունեցող զանգուածային ցոյցերու ընթացքին ներկայացուած գլխաւոր պահանջն է նոր եւ բարեփոխուած սահմանադրութեան մը ստեղծումը, որպէս զի ժողովուրդը աւելի լայն դեմոկրատական իրաւասութիւններ վայելէ հիւսիսային Աֆրիկէի այս թագաւորութեան մէջ:

Նշենք նաեւ որ ցոյցերը լայն ծաւալ ստացած են նաեւ Մարօքի Թանճէր, Ֆէս եւ Մարաքէշ քաղաքներուն մէջ:

ՎԱՐՁՈՒ ՄՐԱՇ ՓԱՍՏԻՆԱՅԻ ՄԷՋ (200 ՀՈԳԻ ԸԱՄԱՐ)
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՌԻԹՆԵՐՈՒ ԸԱՄԱՐ
1060 N. ALLEN AVE. PASADENA
ԸՆՈԱԶԱՅՆԵԼ (626) 797-7680

ՎԱՏՆ ՎԱՐԴԱՆ, ՔԱՋՆ ՎԱՍԱԿ ԵՒ ԴԱԲԱՃԱՆ ՎԱՐԱՆ

Բարեկամներուս՝ Վարդանին եւ Մարտիին, որոնք տարիներ առաջ յանդգնեցան իրենց երկու տրեակները անուանակոչել Վասակ եւ Վարազ

ՅԱՐՈՒԹՅԵՐ ԴԱԻԻԹԵԱՆ

Միքելի ընթերցող,
Վերի խորագիրը կրնայ ծառայել մի քանի տեսակի փորձարկութեանց:

Ա. Արդեօ՞ք թունդ ելան հայրենասիրական փափուկ զգացումները եւ չուզելով կարգալ այս յօդուածը, արդէն իսկ դաւաճանի պիտակը խարանցիր տողերս գրողի ճակտին:

Բ. Արդեօ՞ք յաղթահարելով հայրենասիրական փափուկ զգացումներդ, որոշեցիր շարունակել ընթերցումդ եւ տեղեկանալ յօդուածի բովանդակութեան:

Գ. Ընկալելէ ետք յօդուածի միտք բանին, համաձայն պիտի ըլլա՞ս անոր եւ պիտի ջանա՞ս ըրջապատիդ մէջ տարածել այդ մտածելակերպը:

Այս նախաբանէն անմիջապէս ետք յատակացնենք, որ խորագրի վարդանը չի վերաբերիր Ս. Մահակ կաթողիկոսի թոռնիկ, Աւարայրի հերոս Վարդան Մամիկոնեանին, այլ՝ Արշակ Բ թագաւորի օրով ապրած պարսկասէր Վարդան Մամիկոնեանին, իր տոհմի նահապետին, որ դաւադիր գործերու եւ սուտ մատուցման կարգին, սպաննած էր Գնէլ իշխանին: Ան սպանուեցաւ իր վասակ եղբօր ձեռքով, երբ կը փորձէր փախչիլ Պարսկաստանի Շապուհ արքային մօտ:

Գալով խորագրի վասակին, ան չի վերաբերիր Տրդ դարու մարգարան Վասակ Սիւնիին, այլ դար մը առաջ ապրած սպարապետ Վասակ Մամիկոնեանին, որ Արշակ Բ թագաւորի օրով հոյակապ յաղթանակներ կերտեց Պարսիկներու եւ Բիւզանդացիներու դէմ, մինչեւ որ դաւաճանաբար ինկաւ Անյուշ բերդ եւ տանջալից սպանուեցաւ:

Վերջապէս, խորագրի վասակը չի վերաբերիր 484ին Նուարասկ կերտած սպարապետ Վահան Մամիկոնեանին, այլ կրօնափոխ ու դաւաճան Վահան Մամիկոնեանին, որ Պարսկաստանի Շապուհ արքայի քոյրերէն մէկուն հետ ամուսնանալով, իր քրոջը զաւակ Մեհրուժան Արծրունիի հետ պարսիկ բանակներով արշաւեց Հայաստան, կործանելով եկեղեցիներ, աւերելով քաղաքներ եւ կոտորելով բազմահազար հայեր: Ան սպանուեցաւ իր զաւակին՝ Սամուէլի ձեռքով (այս դէպքէն ներշնչուելով Ռաֆիին ստեղծագործեց Սամուէլ վէպը):

Խորագրի վարդան, վասակ եւ վահան Մամիկոնեանները եղբայրներ էին: Բայց մինչ վասակ քաջութեան եւ հայրենասիրութեան տիպարն էր, վարդան եւ վահան հայրենաքանդ գործունէութիւն կը ծաւալէին: Այդ մէկը այնքան անհանդուրժելի դարձաւ, որ ինչպէս տեսանք, առաջինը սպանուեցաւ իր վասակ եղբօր ձեռքով, իսկ երկրորդը իր զաւակին՝ Սամուէլի ձեռքով: Ի՞նչ հետեւութիւններ կրնանք ընել այս օրինակէն:

Ա. Մամիկոնեան հռչակաւոր գերդաստանը, հայ ազգին տուած անձնագործ հերոսներու կողքին, տուած է նաեւ դաւաճաններ: Շատերու համար կրնայ հաճելի չի թուիլ այս մէկը ու նոյնիսկ մեղանչում կրնայ նկատուիլ ոմանց կողմէ, բայց պատմական իրականութիւն ըլլալէ չի դադրիր: Հետեւաբար, տուեալ ըն-

տանիքի մը պատկանիլը իր առաւելութիւնները կամ թերութիւնները կրնայ ունենալ, բայց պէտք է գնահատանքի գլխաւոր արժեքափ մը դառնայ:

Բ. Վասակի մը դաւաճանական արարքը պէտք է պատճառ դառնայ ուրիշ վասակներու հայրենանուէր արարքներու մթազնման, սեւով պատելով Վասակ անունը: Յատակ է, որ այս մտեցման աղբիւրը Յուդայի օրինակն է, որ դժբախտաբար որդեգրուեցաւ Եղիշէ պատմիչին կողմէ եւ օգտագործուեցաւ փառաբանելու Աւարայրի հերոս Վարդան Մամիկոնեանը ու նսեմացնելու մարգարան Վասակ Սիւնիին: Այդպիսով ժամանակի ընթացքին վասակ անունը հոմանիշ նկատուեցաւ դաւաճանութեան, անարդարօրէն մոռացութեան մատնելով հայրենանուէր վասակներ, Արծրունի, Բագրատունի, Մամիկոնեան, Պահլավունի եւ Ռուբինեան գերդաստաններէն:

Գ. Դէմքերու եւ դէպքերու սեւ-սպիտակ կտրուկ մեկնաբանութիւնը աւելի յաճախ դուռ կը բանայ բաժանումներու, քան՝ համալրման: Վարդան-Վասակ հակադրութիւնը

եւ Արշակաւան քաղաքի պատմութիւնը դիպուկ օրինակներ են: Վասակ Սիւնիի պարագային, Աւարայրի նախորդած ժամանակաշրջանին, իր գործունէութիւնը շատ աւելի դրական եղած է, քան բացասական, ինչպէս կը վկայէ մեր մատենագիրներէն Փարպեցին: Բայց նկատելով որ Եղիշէ պատմիչ մօտիկ եղած է Մամիկոնեան գերդաստանին եւ այս վերջինն ալ եկեղեցիին (որ մեր պետականութեան բացակայութեան ստանձնեց մեր ազգի առաջնորդութիւնը), հետեւաբար Աստուած-սատանայ հակադրութիւնը իր ազդեցութիւնը ունեցաւ Վարդան-Վասակ հակադրութեան առաջացման մէջ: Ժողովուրդին հայրենասիրութիւն ջամբելու ամենահեշտ ու մակերեսային, բայց ոչ ամենէն առողջ ու խորքային ուղղին էր այդ: Նմանօրինակ ազդեցութեան արդիւնք է Արշակաւան քաղաքի անուան շուրջ ստեղծուած ժխտական պատկերացումը: Հայկական պետութեան տկարացման պատճառ հանդիսացող հայ նախարարներու կեղրոնախոյս գործունէութեան դէմ ուղղուած եւ կեղրոնը հզօրացնելու քայլ մըն էր Արշակաւանի հիմնումը: Դժբախտաբար հայ եկեղեցին, որ նախարարական տուներու նման աւատապետ մըն էր, կեղրոնին դէմ դիրքաւորուելով, նպաստեց Արշակաւանի քանդման եւ անոր անուանին

սեւացման: Հետեւաբար, դարերու յառաջխաղացքին հետ, Վասակ եւ Արշակաւան անունները անարդարօրէն ստացան ժխտական պատկերացում, նպաստելով անհանդուրժողական ոգիի տարածման եւ status quo-ն փոխելու միտուած ջանքերու աժանագին սեւացման:

Յետագարձ ակնարկ մը նետելով մեր պատմութեան վրայ, կը տեսնենք որ փոխանակ ընդդիմադիրը՝ Վասակ եւ կամ վերակառուցման փորձը՝ Արշակաւան անուանելով ամբոխավարօրէն դատապարտելու եւ ձախողեցնելու անոնց բերելիք ներդրումը, եթէ զարկ տուած ըլլայինք կարծիքներու ազատ արտայայտման առողջ սովորութեան զարգացման, ապա ազգովին շատ աւելի նպաստաւոր վիճակի մէջ կ'ըլլայինք այսօր: Դժբախտութիւնը հոն եղած է, որ միշտ ալ մեր մէջ գտնուած են ուժեր, որոնք հայ ժողովուրդի շահերը նոյնացնելով իրենց հատուածական շահերուն հետ, փորձած են ինքզինքնին բռնի պարտադրել ամբողջ ազգին վրայ, պատճառ դառնալով անհանդուրժողական ոգիի տարածման եւ հուսկ՝ պառակտման, ջլատման ու տկարացման: Ու այդ պատճառաւ հասած ենք այսօրուան վիճակին:

Անցեալի ու ներկայի մեր ընթացքի վերաբերուած խիստ հրամայական է, ապագայի մեր բարօրութեան ապահովման համար:

...to prosecute persons responsible for the attack of 14 February 2005 resulting in the death of Prime Minister Rafic Hariri and in the death or injury of other persons"

تيار المستقبل

Future Movement California
Invites you to attend
the Sixth Annual Memorial
Honoring the Life and Vision of
His Excellency the Late Prime Minister
Rafic B. Al-Hariri
November 1, 1944 – February 14, 2005

«Մուսթաֆայար» Շարժումի Քալիֆորնիոյ Մասնաճիւղը Կը Հրաւիրէ Ձեզ Մասնակցելու Վարչապետ Ռաֆիք Հարիրիի Յիշատակի Հանդիսութեան՝ Նահատակութեան 6-րդ Տարելիցին Առթիւ

The memorial will be on Sunday February 27, 2011
At the Beverly Hilton Hotel - Wilshire Ballroom
9876 Wilshire Boulevard Beverly Hills, CA 90210
At 5:00 PM

المحكمة الخاصة بلبنان
SPECIAL TRIBUNAL FOR LEBANON
TRIBUNAL SPÉCIAL POUR LE LIBAN

For further information, please call 310-742-5303
www.futuremovementca.org info@futuremovementca.org

ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՀԱՄԱՔ ԱՌԻ ԶՕՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ՝ ԽԱՉԻԿ (ՔՐԻՍ) ՇԱՀԻՆԵԱՆԻ ԹԵԿՆԱԾՈՒԹԵԱՆ

S. Ա. ՎԱՆԱՏՈՒՐ

Ինչպես ծանօթ է հայ հասարակությանը, 2011, Մարտ ամսուան 8ին, տեղի պիտի ունենան Փաստախնայի քաղաքապետական խորհուրդի ընտրությունները, համանուն շրջանի չորրորդ ընտրաշրջանին ներս:

Ընտրելի մէկ աթոռի համար, իրենց թեկնածուները դրած են հինգ թեկնածուներ, ձիւ Ֆօսէլման, Ալէն Շայ, ձէն Ֆաստուօ, Ռամիլ Բերրէ եւ հայորդի Խաչիկ (Քրիս) Շահինեան:

Փաստախնայի պատմութեան հոլովոյթին ներս առաջին անգամ ըլլալով կը գտնուի հայ թեկնածու մը: Մեր համայնքին ներս, իր վարք ու բարքով եւ նուիրումով ծանօթ անձնաւորութիւն մըն է Պրն. Խաչիկ (Քրիս) Շահինեան, հայ թեկնածուն, որ յանդուգն կերպով հրապարակ կ'իջնէ ընտրապայքարի: Շահինեան ունի այն հաստատ համոզումը, որ շնորհիւ իր արձանագրելիք յաջողութեան -եթէ կարելի դարձաւ, անշուշտ- հայ անդամներու թիւը, յետագային, կրնայ աւելնալ Փաստախնայի Քաղաքապետական Խորհուրդին ներս: Ահա թէ ինչու, Պրն.

տեպնդիչ ընդթի ելոյթներ. որոնք ստեղծեցին խանդավառ մթնոլորտ:

Այնուհետեւ, խօսք առին հիւրընկալ Հէրի Տիրամարեան, «Մասիս» շաբաթաթերթի խմբագիր Տօքթ. Արշակ Գազանճեան, ծանօթ գրող եւ հրապարակագիր Թորգոմ Փօստաճեան, քաղաքապետարանի օժանդակ յանձնախումբի եւ թեկնածուին գործակից՝ Վահէ Աջապահեան, եւ հուսկ բանքով, Պրն. Խաչիկ (Քրիս) Շահինեան:

Իբրեւ հիւրընկալ՝ իր բարի գալուստի ու գորակցութեան խօսքով հանդէս եկաւ Հէրի Տիրամարեան: Ան շնորհակալութիւն յայտնեց ներկաներուն, իրենց մասնակցութեան, գործակցութեան, նաեւ, նիւթապէս եւ բարոյապէս օժանդակելու նախատրամադրուածութեան համար: «Պարկեշտ նկարագրի տէր, առանց որեւէ կազմակերպութեան կամ դաւանանքի նիւթական կամ բարոյական աջակցութեան ենթակայ անձնաւորութիւն մըն է ան, որ մի միայն իր անձնական ծախսերով ընտրապայքար իջած թեկնածու մըն է Շահինեան, որ ամէն արժանիք ունի ընտրուելու համար: Տարակոյս

րեւոր համարեց պետական դիրքերու վրայ հայ անձերու ընտրութիւնը, որ շատ կարեւոր բարիք կրնայ ընծայել թէ հայ ժողովուրդին եւ թէ հայ հաստատութիւններուն: Իր խօսքի աւարտին, ան պատգամեց ըսելով «բարոյապէս եւ նիւթապէս օժանդակել այս պատուական երիտասարդին, որպէսզի ան յաջողի եւ ընտրուի Փաստախնայի քաղ-խորհուրդի անդամ»:

Իր խօսքը ուղղելով հիւրընկալ Տէր եւ Տիկ. Տիրամարեաններուն, Վահէ Աջապահեան իր շնորհակալութիւնները յայտնեց ներկայ հիւրասիրութեան համար: Ան շեշտեց կարեւորութիւնը այս հանգանակային ճաշկերոյթ-հաւաքին եւ ողջունեց նախաձեռնութիւնը, բարձր գնահատեց Շահինեանի արժանիքները եւ յաջողութիւն յայտնեց անոր:

Իր եզրափակիչ խօսքին մէջ, Շահինեան շնորհակալութիւն յայտնեց Հիւրընկալ գոյգին՝ Տէր եւ Տիկ. Տիրամարեաններուն, որոնք սիրալից կերպով կազմակերպեցին այս հանգանակային նշանակալից հաւաքը, որ խանդավառած էր գինք: Նոյնպէս, ան շնորհակալութիւն յայտնեց ներկայ հաւաքին մասնակցողներուն, իրենց ներկայութեամբ ցուցաբերած գործակցութեան եւ նիւթա-բարոյական նեցուկին համար: Ապա վերջապէս, Պրն. Շահինեան իր շնորհակալութիւնները յայտնեց բոլոր անոնց, որոնք իրենց խանդավառիչ, քաջալերական եւ գորակցական ելոյթներով ոչ միայն խրախուսեցին, այլ նաեւ գօտեպնդեցին գինք իր ընտրապայքարին մէջ: Ըսաւ ան, թէ միասնութեան, համագործակցութեան եւ հաւատքի ճամբով, տարակոյս չկայ՝ կարելի պիտի դառնայ յաջողութեամբ պսակել իր ընտրապայքարը յանուն Փաստախնայի հայ համայնքի գորացման, եւ ազգային արժէքներու պահպանման:

Խանդավառ մթնոլորտի մէջ վերջ գտաւ ներկայ օրինակելի հանգանակային ճաշկերոյթ-ձեռնարկը, որուն համար շնորհակալութիւն են նախաձեռնող Տիրամարեան ամուրն եւ կազմակերպիչ յանձնախումբը:

Խաչիկ (Քրիս) Շահինեան կոչ կ'ուղղէ իր համայնքի ազգակիցներուն, ընտրութեան օրը խուռներամ, միասնական եւ նպատակասլաց փութալ ընտրական քուէատուփերը, յաջողցնելու համար արժանաւոր ազգակիցի մը ընտրութիւնը:

Այս մտքերով խանդավառուած, եւ առ ի գորակցութիւն Պրն. Խաչիկ (Քրիս) Շահինեանին՝ Գաղութիս ծանօթ ազգայիններէն Տէր եւ Տիկ. Հէրի եւ Արշօ Տիրամարեաններ, ի պատիւ եւ ի գորակցութիւն անոր թեկնածութեան, կազմակերպած էին հրապարակային հանգանակային ճաշկերոյթ մը, որ տեղի ունեցաւ Կիրակի, 30 Յունուար 2011-ին, իրենց շքեղ ապարանքին ներս, Փաստախնայ:

Ընդունելութեան ներկայ էին ընտրական յանձնախումբի անդամներ, Հայ Ամերիկեան Խորհուրդի, Ս.Գ.Հ.Կ. Հիւս. Ամերիկայի Արեւմտեան շրջանի Վարիչ Մարմնին ղեկավար անդամներ, երիտասարդական միաւորներէն ներկայացուցիչներ, մամուլի խմբագիրներ, ազգայիններ եւ համակրական լայն շրջանակ մը, որոնք եկած էին բոլորով մէկ իրենց նիւթական եւ բարոյական գորակցութիւնը յայտնելու թեկնածու Շահինեանին եւ մաղթելու անոր յաջողութիւն իր մղած դժուարին ընտրապայքարին մէջ:

Ճաշկերոյթի աւարտին, տեղի ունեցան բարի գալուստի, գորակցութեան եւ յաջողութեան եւ գօ-

չկայ, որ անոր յաջողութիւնը պիտի հանդիսանայ Փաստախնայի հայ համայնքի յաջողութիւնը, նաեւ բոլորի՝ս հպարտութիւնը, ըսաւ Հէրի Տիրամարեան եւ կոչ ուղղեց ներկաներուն, խնդրելով, որ նիւթապէս եւ բարոյապէս նեցուկ կանգնին եւ օգնեն անոր, որպէսզի իր ընտրաշաւը յաջողութեամբ պսակուի»:

Տօքթ. Արշակ Գազանճեան գնահատեց Շահինեանի տածած սէրն ու հաւատքը, հաւատարմութիւնն ու ծառայասիրութիւնը հանդէպ իր ազգին ու հայրենիքին: Բարձր որակաւորեց անոր համեատ, ուղղամիտ եւ աշխատասէր վարքագիծը: Նաեւ, ան շեշտեց հայ նոր սերունդի հանդէպ իր տածած սէրն ու հոգեկից շահագրգռուածութիւնը, ի խնդիր անոր կրթական, բարոյական, առողջապահական եւ օրինակելի քաղաքացի մը դառնալու տարուելիք աշխատանքին: Տօքթ. Գազանճեան վստահութիւն յայտնեց Շահինեանի յանձնառու անձին եւ յաջողութիւն մաղթեց անոր ընտրապայքարին:

Թորգոմ Փօստաճեան շնորհակալութիւն յայտնեց Հէրի եւ Արշօ Տիրամարեաններուն՝ ներկայ հաւաքոյթին համար՝ առ ի քաջալերութիւն եւ օժանդակութիւն Խաչիկ Քրիս Շահինեանի Փաստախնայի քաղաքապետական խորհուրդի անդամ ընտրութեան օգնելու առաջադրութեան համար: Ան կա-

ՀԱՐՍ Արտաւազ Թատերախումբը
Կը ներկայացնէ

ՉՈՐԵՔՆԱԲԹԻ... ՍԻՐԵԼԻՍ

Հեղինակ՝ ՏԵՐԵՔ ՊԵՆՅԻԼ
Բնուարդիչ՝ ԳՐԻԳՈՐ ՍԱԹԱՄԵԱՆ

Նազարկոթեամբ՝

ՍՕՍԻ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ, ՄԱՐՕ ԱԺԻՄԵԱՆ, ՆԱՐԻՆԷ ԱՌԱԳԵԱՆ
ԱԼԵԿՍ ԽՈՐԵԻՏԵԱՆ, ԹՈՒԲԷՆ ՀԱՐՍԱՆՏԱՅԵԱՆ

ՅՈՒՆՈՒՄ 22ԷՆ - ՓԵՏՐՈՒՄ 27, 2011
Շաբաթ Օրերը - ժամը 8:00-ին - \$20
Կիրակի Օրերը - ժամը 5:00-ին - \$20

ԿԱԼԱ ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆՈՒՄ 23 - ԺԱՄԸ 5:00 ԻՆ, \$50

Հ.Բ.Ը.Ս. Փաստախնայի Կեդրոն
2495 E. Mountain Street, Pasadena
Տոմարը կարծիք է ապահովել
ՀԱՐՍ Գրասենեակ 626-794-7942
ՀԱՐՍ Արտաւազ Թատերախումբ 626-710-3805
WWW.ITSMYSEAT.COM

ՄԱՍԼՈՅ ԱՍՈՒԼԻՍ ԵՒ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ՝ «ՀԲԸՄ-Ի ՀԱՄԱՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱՑԱՆՑԱՅԻՆ ԳՈԼԷՃԻ» ՄԱՍԻՆ

ՏՕՔԹ. Ա. ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

Ուրբաթ 11 Փետրուար 2011, ժամը 7: 00-ին, հաճոյքն ունեցանք ներկայ գտնուելու՝ ՀԲԸՄ Մարի Մանուկեան Տեմիրճեան Վարժարանի Աղաճանեան սրահէն ներս, (Գանդակ Բարձր), ուր տեղի ունեցաւ մամլոյ ներկայացուցիչներու հետ հանդիպում մը եւ ապա հրապարակային դասախօսութիւն մը:

Ասուլիսի հանդիսավար Դոկ. Սիրվա Գարայեան ձեռնարկի բացումը կատարեց ներկայացնելով օրուայ գեկուցաբերը՝ ՀԲԸՄ-ի կեդրոնական մարմնի անդամ եւ «ՀԲԸՄ Համացանցային Գոլէճ»-ի հիմնադիր գիտնական Տոքթ. Երուանդ Զօրեանը, որուն առաքելութիւնը կը հանդիսանար համացանցի միջոցաւ հայերէն լեզու, կարգալու ու գրել, պատմութիւն, մշակոյթ, աշխարհագրութիւն եւ այլ առարկաներ ուսուցանել աշխարհով մէկ տարածուած հայ եւ ոչ հայ ցանկացողներուն:

Ներկայ ասուլիսային, եւ անկէ ժամ մը ետք հրապարակային դասախօսութեամբ շարունակուած ձեռնարկը կը վայելէր Տիար Սինան Սինանեանի հովանաւորութիւնը, իսկ օրուան դասախօսը, Տոքթ. Երուանդ Զօրեանը կը հիւրընկալուէր ՀԲԸՄ Մանուկեան-Տեմիրճեան եւ ՀԲԸՄ Վաչէ եւ թամար վարժարաններու հոգաբարձու մարմիններու կողմէ:

Տոքթ. Զօրեան իր մատուցած մամլոյ ասուլիսի ընթացքին դիտել տալէ ետք թէ համացանցային կրթական ուսումը ծանօթ կրթական գործընթաց մըն է միջազգային թատերաբեմէ ներս, որ նոր մուտք կը գործէ հայ իրականութենէ ներս յստակ ծրագրով: Ան, իր

տեսակին մէջ եզակի կրթական առաքելութիւն մըն էր, որ կը գործէ ազգապահպանման յստակ ծրագրով:

Նորահաստատ ՀԲԸՄ Համացանցային Գոլէճ»ը կը գործէ տարածուն, ծրագրային, ձեռնառու, մասնագիտական բարձր կատարողութեամբ: Անոր (վճարովի կամ կամաւոր) դասատուները տէր են Master's degree-ներու, եւ բոլորած են փորձառական երկար շրջան:

Անոնք համացանցի պատանուին վրայ, կը սորվեցնեն հայերէն խօսիլ, գրել եւ կարդալ: Կ'ուսուցանեն հայոց պատմութիւն, աշխարհագրութիւն, գիտութիւն, արուեստ: Այս բոլորը՝ բոլոր անոնց համար, որոնք հայերէն չեն գիտեր, հայու հետ ամուսնութիւն կնքած են եւ գրկուած՝ ազգային դպրոցներ յաճախել, ինչպէս Գանատային՝ Հիւսիսային եւ Հարաւային Ամերիկաներ: Եւրոպական քաղաքներէն՝ մինչեւ Աւստրալիա եւ աշխարհի չորս ծագերը: Կարգին հետեւող ուսանողներու տրուած ուսուցումը կը կատարուի առանձնակի (մէկով-մէկ ձեւով) եւ կամ խմբային դասարանային կազմով:

Զեկոյցի աւարտին եղաւ հարց-պատասխան, որ շարունակուեցաւ քիչ ետք տեղի ունեցած լայն ներկայութեամբ հանրութեան բացուած դասախօսութենէն ետք:

Տոքթ. Զօրեան, առանց ժամանակի ինայողութեան, լայնքին անդրադարձաւ «ՀԲԸՄ Համացանցային Գոլէճ»-ի հիմնադրութեան, ծրագրին, գործունէութեան, արձանագրած յաջողութիւններուն, ուսանողներու թիւին եւ հայ կամ օտար համեմատական մասնակցու-

Շար.ը էջ 18

ՀԱՆԴԻՍԱԲՈՐ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԺ. Տ. ՎՐԹԱՆԷՍ ԱՒ. ՔԱՀԱՆԱՅԻ ԶԵՌՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ 50-ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԿՐԻԱՆ

Ուաշինկթըն Տի Սի Սուրբ Աստուածածին եկեղեցին, բարձր հովանաւորութեամբ Նաթակ Արք. Պարսամեանի, Առաջնորդ Էջմիածնական Արեւելեան Թեմին, պիտի տօնախմբէ Արժանապատիւ Վրթանէս Ա. Քահանայ Գալայճեանի, քահանայ ձեռնադրութեան եւ Սբ. Սեղանի ծառայութեան 50-ամեակը:

Ինչ բախտաւոր եւ արժանաւոր երեւոյթ: Հայ Ազգի պատմութեան մէջ, ընդհանրապէս կը մեծարենք յետ մահու: Ահաւասիկ դէպք մը, ուր կենդանութեան կը մեծարեն, իրենց նախկին Արժանաւոր հովիւը, որ 32 երկար տարիներ ծառայած եւ ծաղկեցուցած է, սոյն թեմը, զանազան պանծալի իրագործումներով:

Ով է Տէր Վրթանէս Ա. Քահանան:

Տ. Վրթանէս աւագանի անունով Զաւէն, զաւակն է, Տէր եւ Տիկ. Գէորգ եւ Զապէլ Գալայճեաններու: Ծնած է Ազգի գիւղաքաղաքին մէջ 1939ին: Ազգի, հիւսիսային Սուրիոյ մէկ աւանն է, մօտ 420 տուն, բացարձակ մեծամասնութեամբ Քիլիսէն գաղթական եւ հազիւ 10 մղոն Քիլիսէն հարաւ: Այդ պատճառաւ կը կոչուի «Քիլիսցիներու Մայրաքաղաք»: Նախնական ուսումը ստացած է Ազգի Ազգային Մահակեան վարժարանին մէջ: Ապա Անթիլիասի դպրեվանք ուսանած է եւ պայմաններու բերումով կը փոխադրուի Սուրբ քաղաք, Երուսաղէմ: Յաջողութեամբ աւարտած է Երուսաղէմի ժառանգաւորաց վար-

Շար.ը էջ 18

UNION OF MARASH ARMENIANS OF CALIFORNIA, Inc.
ԳԱԼԻՖՈՐՆԻՈՅ ՄԱՐԱՇԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Հ Ո Գ Ե Հ Ա Ն Գ Ի Ս Տ
91-րդ ՏԱՐԵԼԻՑ
ՄԱՐԱՇԻ ԱՂԷՏԻ ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒՆ

Հովանաւորութեամբ՝
ՄԱՐԱՇԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ԳԱԼԻՖՈՐՆԻՈՅ ՄԱՍՆԱՃԻՎԻՆ

Կիրակի Փետրուար 27, 2011-ին, զաղորթիս հետեւեալ
եկեղեցիներուն մէջ.

- Փասատենայի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցի
- Կլենտլիի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցի
- Փասատենայի Ս. Սարգիս Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցի
- Փասատենայի Կիլիկիա Հայ Աւետարանական Եկեղեցի

ՕՐՈՒԱՆ ԲԱՆԱԽՕՄ՝
«ՄԱՍԻՍ» ԸՆԴԵՍՈՒԹԵՐԹԻ ԽՄԲԱԳԻՐ՝

ՏՕՔԹ. ԱՐՇԱԿ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ
ԳԵՂԱՐՈՒԵՏԱԿԱՆ ԺՈՒ ՅԱՅՏԱԳԻՐ

ՅԱԽԱՐՑ ԵՆԵՂԵՑԱԿԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ,
ՀՈԳԵՑԱՍ ԳԻՏԻ ՄԱՏՈՒՅՈՒՒ Կ.Ե. ԺԱՄԸ 1:30-ԻՆ
ՄԻՈՒԹԵԱՆՍ ԱՍՏՈՒՐԵԱՆ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ
463 N. Martelo Avenue, Pasadena, CA 91107

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԻ
ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Չարամեղան Նաւաթոյք
կազմակերպութեամբ՝
ՊԱՐԱԽՈՒՄԲԻ
ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻՆ

Տեղի կ'ունենայ
Շարաթ, Մարտ 26, 2011
երեկոյեան ժամը 8:30-էն սկսեալ
Ն.Ա.Մ. Միութեան
«Կարօ Սողանալեան» սրահին մէջ
1060 N. Allen Ave., Pasadena, CA 91104

Ծանօթ.
Տոմսերի համար զանկել
(626) 372-4662

Massis Weekly

Volume 31, No. 06

Saturday, FEBRUARY 26, 2011

Sarkisian Secures Coalition Support For Another Term In Office

YEREVAN-- After months of foot-dragging, businessman Gagik Tsarukian and his Prosperous Armenia Party (BHK), a key member of the ruling coalition, on Thursday formally committed themselves to helping President Serzh Sarkisian win a second term in office in 2013.

In a joint declaration signed with Sarkisian's Republican Party and the third coalition partner, Orinats Yerkir, the BHK also appeared to give up its ambition to win next year's parliamentary elections.

"At the presidential elections the Political Coalition will come up with one single nomination in the person of the current President, creating thus guarantees of further continuation of the changes and sustainable development of our country for the next five years," reads the declaration signed by Sarkisian, Tsarukian and Orinats Yerkir leader Artur Baghdasarian at the presidential palace in Yerevan.

The signing ceremony came after more than one week of intensive negotiations between the HHK and the BHK. The latter has been under strong pressure to officially pledge support for Sarkisian in the next presidential election due in early 2013. Tsarukian's party, which is believed to be unofficially backed by former President Robert Kocharian, has clearly been reluctant to do so.

Speaking to journalists just hours before the signing ceremony, Tsarukian said he has decided to endorse Sarkisian's reelection bid now because of "severe" internal and external challenges facing Armenia. He said the incumbent president needs to "feel his power and be firm" in coping with them. The tycoon refused to answer any questions.

The chief HHK spokesman, Eduard Sharmazanov, dismissed media speculation that the fact that Sarkisian will not be mentioned in the coalition declaration is a concession to the BHK. "Everyone knows that the current president of the country is Serzh Sarkisian," Sharmazanov told RFE/RL's Armenian.

In another far-reaching statement, the coalition leaders made clear that their parties "will not strive to increase their political weight through contesting against each other or changing correlation of forces within the Coalition" in the May 2012 parliamentary elections. The declaration also says they will have even more seats in Armenia's next parliament.

The declaration's references to the 2012 polls were strongly condemned by the opposition Zharangutyun (Heritage) party. "The ugliest thing in that declaration is an effective announcement of the falsification of the next parliamentary elections," said Stepan Safarian, a Zharangutyun leader.

Safarian claimed that the government-controlled Central Election Commission was thus instructed to rig the vote "in a way that would correspond to the letter and spirit of the coalition declaration."

For its part, the Armenian National Congress (HAK), a more radical and influential opposition force, said Sarkisian's endorsement by the BHK dashed Kocharian's perceived hopes to return to power in 2013.

"It's all very simple," Levon Zurabian, the top HAK coordinator, told RFE/RL's Armenian service. "Serzh Sarkisian today wields the power levers and he can impose any sanctions on Tsarukian and any other member of the BHK."

Turkish Foreign Office Prepares Report Against Armenian Genocide

ANKARA-- Since the Armenians throughout the world are preparing for the 100th anniversary of the Armenian Genocide, the Turkish foreign office is taking relevant steps.

The Turkish foreign office has prepared a 7-page report on the 1915 events. The report has been published in Turkish and English and distributed throughout the public sector. The report describes the Armenia Genocide as "tragic events" and Armenians as a privileged nation of the Ottoman Empire.

According to the report, Armenians, incited by other forces, began rebelling against the Ottoman Empire. During World War I Armenians cooperated with Russians and allegedly killed 523,955 Turks. The Turkish Government's decision to displace Armenians had not been planned. It was not a political decision and was implemented on a limited scale, the Turkish foreign office's report says.

According to the report, 29 Ar-

menians had the title of pasha, and 22 Armenians were high-ranking officials at different ministries. In 1876, thirty-three Armenians were elected to the Turkish Parliament, seven were Turkish ambassadors, and eleven consuls. Eleven Armenian professors delivered lectures, says the report.

The authors also recalled trials that followed the Armenian Genocide. According to the report, 673 people were arrested and 67 of them executed. On the other hand, the report does not say a single word that, in a short period time, the ones executed were declared national heroes in Turkey. "Would a state that had sought to annihilate Armenians have punished Turkish officials for bad treatment of Armenians?" is a naive question the authors ask.

According to the report, Armenian-Turkish reconciliation requires formation of a committee of historians for a scholarly and impartial study.

Armenia Reports 'Unprecedented' Arms Acquisitions

YEREVAN (RFE/RL)-- Armenia acquired "unprecedented" quantities of modern weaponry last year and will continue the military build-up in 2011, Defense Minister Seyran Ohanian announced on Tuesday.

Ohanian gave no details of those acquisitions as he met with the faculty and students of Yerevan State University. He said only that 2010 was "unprecedented for us in terms of obtaining weapons and military hardware."

"The expansion of our military capacity will continue in 2011, and it will be no less large-scale than it was in 2010," Ohanian told RFE/RL's Armenian service after the meeting. "Let me not specify numbers."

Armenia officially confirmed in late December that it possesses Russian-made surface-to-air missiles widely regarded as one of the world's most potent anti-aircraft weapons. The Armenian military displayed the S-300 air-defense systems in a report broadcast by state television.

Earlier in December, President Serzh Sarkisian and his National Security Council approved a five-year plan to modernize Armenia's armed forces. It envisages, among other things, the acquisition of long-range precision-guided weapons.

Armenian officials do not deny that the plan is connected with the ongoing military build-up in Azerbaijan and Baku's threats to resolve the Nagorno-Karabakh conflict by force.

Ohanian reiterated Tuesday that the Armenian side is seeking to not only stay in the arms race but also improve the combat-readiness of its troops. "We are trying to concentrate on raising qualitative standards and combat spirits," he said. The ongoing "serious defense reforms" will also strengthen the army, the minister said.

The Azerbaijani government has said that it will sharply increase military spending to over \$3 billion this year. By comparison, Armenia's defense budget for 2011 is projected to reach only \$405 million.

Armenia has sought to maintain the balance of forces in the Karabakh conflict zone with close military ties with Russia that entitle it to receiving Russian weapons at cut-down prices or even free of charge. Analysts believe that it will continue doing so in the years to come.

A new Russian-Armenian defense agreement signed last August, commits Moscow to helping Yerevan obtain "modern and compatible weaponry and (special) military hardware."

Vahan Shirkhanyan: Armenia Facing Acute Economic and Political Crisis

Social Democratic Hunchakian Party Central Committee member Vahan Shirkhanyan answering questions of the press today stated that there is indeed a continued political crisis in Armenia today.

"The political crisis in Egypt and those in certain Arab countries reflect the internal acute economic and political situations which Armenia is also facing," stated Mr. Shirkhanyan. "A political crisis may be an element of the political environment, lack of party ideological, the low quality and workmanship of the political elite, so yes;

we can say that elements of the political crisis are there."

"Migration out of the country continues, meaning that every day citizens are dissatisfied with the current situation: It is the social and economic nature that dissatisfies those who migrate, thus Armenia faces a problem that is socio-economic. Having to overcome poverty and the lack of social justice, it is natural and important that people protest and convey their dissatisfaction of the socio-economic and political situation of the country" added Mr. Shirkhanyan.

Ter-Petrosian Insists On Snap Polls, Warns Of Anti-Government Unrest

YEREVAN -- Opposition leader Levon Ter-Petrosian warned Armenia's leadership to hold fresh elections or face the kind of unrest that has rocked Arab states as he held his largest rally since the bloody suppression of his 2008 post-election protests in Yerevan on Friday.

His Armenian National Congress (HAK) alliance, meanwhile, told supporters to get ready for "very serious events."

Addressing thousands of people who gathered in the city center, Ter-Petrosian drew parallels between the situations in Armenia and several Arab nations that have seen massive anti-government protests in recent weeks. He compared President Serzh Sarkisian with the deposed rulers of Egypt and Tunisia.

"The plight of our people is no better than the plight of the peoples of those countries, and Armenia's regime is no less dictatorial and hated than the regimes in those countries," he told the crowd before it marched through downtown Yerevan.

"Unless the authorities draw the right conclusions from those telling events, the same will happen in Armenia sooner or later, and the full responsibility for that will fall upon Serzh Sarkisian and the kleptocratic regime led by him," Ter-Petrosian claimed. "The only way to avoid undesirable developments is pre-term parliamentary and presidential elections."

Eduard Sharmazanov said on January 31. "Both [Egypt's deposed President Hosni] Mubarak and [Tunisia's] Ben Ali also thought so," scoffed Ter-Petrosian.

"Social unrest becomes visible only after erupting," he said. "Accordingly, the day of a social explosion is as hidden and unexpected as Judgment Day. And

Serzh Sarkisian's 'Mubarakization' is just a matter of time."

The HAK leader pointed to ongoing small anti-government protests in Yerevan and other parts of the country against a series of unpopular government decisions that affected some sections of the population such as car owners, street vendors and market traders. He urged them to "politicize" their campaigns and join the HAK in fighting for leadership change in Armenia.

Ter-Petrosian and other speakers at the rally did not say whether the opposition bloc plans to launch a fresh campaign of non-stop anti-government demonstrations. Levon Zurabian, the HAK's central office coordinator, said only that the bloc will hold its next rally on March 1, on the third anniversary of deadly clashes between Ter-Petrosian supporters and security forces which left ten people dead.

"Please spread this information among the people and get ready for very serious events," Zurabian told the demonstrators. He did not elaborate.

Zurabian indicated earlier this week that the HAK's further actions will depend in large measure on attendance of its rallies, which steadily declined in 2009 and 2010.

Friday's protest was clearly the largest since March 2008. In Zurabian's words, the March 1 rally will be "much more powerful."

In his speech, Ter-Petrosian said that the HAK is still "constrained" by the unresolved Nagorno-Karabakh conflict and the persisting threat of an Azerbaijani military offensive against Armenia and Karabakh. "But the authorities can't endlessly exploit the Karabakh issue and subordinate the resolution of Armenia's internal problems to it," he warned.

More Than 70 Reputed Armenian Gangsters Arrested

GLENDALE (Reuters) -- More than 70 reputed members and associates of the Armenian Power street gang were arrested on Wednesday in a state and federal crackdown targeting organized crime, authorities said.

The arrests stem from two federal indictments and state cases that charge a total of more than 100 defendants with crimes including kidnapping, extortion, bank fraud and narcotics trafficking.

Among the accusations are that Armenian Power members installed "skimming devices" at cash registers of 99 Cents Only stores and stole customers' information to create counterfeit credit and debit card accounts, officials said.

"The indictments targeting Armenian Power provide a window into a group that appears willing to do everything and anything to generate a profit," U.S. Attorney Andre Birotte Jr said.

Southern California, and particularly the Los Angeles bedroom community of Glendale, comprises the largest diaspora Armenian community in the United States and the second largest in the world, behind Moscow.

Most of the defendants are in

California, but authorities also charged more than a dozen individuals from other states.

Birotte said Armenian Power is unlike other criminal organizations such as the Italian Mafia, in that there is no single leadership cadre.

'THIEVES IN-LAW'

The group has senior criminals nicknamed "thieves in-law" associated with the gang who help coordinate Armenian Power's criminal activities in the United States with actions by criminal groups in Russia, Georgia and Armenia, Birotte said.

"Their alleged ties transcend prison walls and international borders, reaching all the way back to the former Soviet bloc," Breuer said.

But Armenian Power is also broken down into cells with their own leaders, Birotte said.

A racketeering indictment returned three weeks ago by a federal grand jury in Los Angeles charges 70 individuals of conspiracy, kidnapping, extortion, bank fraud, aggravated identity theft, credit card fraud, marijuana distribution and conducting an illegal gambling operation.

A separate indictment returned

Keyan School and Central Valley Lawyers Association Host Banquet for Geragos and Kabateck

FRESNO -- Renowned trial lawyer Mark Geragos and attorney Brian Kabateck talked about their far-reaching legal victories over insurance companies during their recent visit to Fresno. The lawyers were in town to speak at a banquet hosted by the Central California Trial Lawyers Association Chapter of the Consumer Attorneys of California and the Charlie Keyan Armenian Community School. The event was held at the Holy Trinity Armenian Apostolic Church.

For the past 10 years, Geragos and Kabateck have represented the descendants of Armenian Genocide victims who had purchased life insurance policies from various US and European companies prior to 1915.

"Going back to the late 1890s, insurance companies based in New York were selling insurance policies in rural Turkey. They employed Armenians as district managers and would have neophyte salesmen going from door to door to collect premiums," said Kabateck, adding that about 4,000 policies were sold to Armenians.

What Geragos found particularly "chilling" from their research was that the personal records of the policy holders preserved almost the exact time when a particular family was forced from its home to join countless other Armenians on the death marches. "You can go village by village and see the dates when the premiums stop and chart the course of the Genocide as it was happening from these documents."

Because Armenians perished as a result of state-ordered deportations or were killed outright at the hands of the ruling Turkish Ottoman government, no death certificates were ever issued. Without such documentation, the insurance companies denied payment to the beneficiaries.

In 2000, the California Legislature enacted Senate Bill 1915, which opened the door for the heirs of the policy holders to file claims against these insurance companies. Since then, Geragos and Kabateck have teamed to win a \$20 million class action suit over New York Life and a \$17.5 million settlement from French insurer AXA.

by a federal grand jury in Orange County, south of Los Angeles, charges 20 individuals in an intricate bank fraud.

Members of Armenian Power are accused of bribing bank insiders to gather information that allowed them to take over bank accounts and cause at least \$10 million in losses.

Those involved in the scheme would have the bank send them victims' checks, and use those to clean out their accounts, the indictment alleges. On some occasion, they would

Their most recent suit against three German companies took on a political dimension. The defense lawyer challenged the legitimacy of SB 1915 itself, by arguing that because recent presidents have not used the term "Genocide", the state law conflicts with federal policy and that the claim should be dismissed. Despite these tactics, Kabateck successfully demonstrated (1) that the reluctance of the executive branch to recognize the Genocide as such does not constitute a federal policy, (2) that the federal government has never opposed state recognition of the Genocide, and (3) that the term "Genocide" has in fact been used by federal officials on multiple occasions, including President Reagan's 1981 reference to the "genocide of the Armenians". The US appellate court upheld the California law and the right to claim restitution from the Genocide—a major legal victory for Armenians.

Earlier in the day, Geragos and Kabateck visited the Charlie Keyan Armenian Community School where they toured the campus and fielded various questions from students.

The Los Angeles-based attorneys are currently pursuing a claim on behalf of the heirs of Armenian title holders whose properties were seized during the Genocide.

wait outside victims' homes to pick up the checks when the mailman delivered them, law enforcement officials said.

Separate from the federal prosecution, the Los Angeles District Attorney charged 11 individuals tied to the group.

Armenian Power started in the 1980s as a common street gang and it numbers about 200 members with ties to black gangs and the Mexican Mafia, officials said.

ArmenienInfo.net

News. Informationen. Kommentare.

massisweekly.com

AGBU Young Professionals Host a Panel Discussion The Armenian Diaspora at a Crossroads – 21st Century Challenges

LOS ANGELES -- On February 17, 2011, more than one-hundred attendees joined the AGBU Young Professionals of Los Angeles (YPLA) for a panel discussion, entitled: The Armenian Diaspora at a Crossroads – 21st Century Challenges. Panelists included Dr. Razmik Panossian, Author of *The Armenians: From Kings and Priests to Merchants and Commissars* as well as Dr. Joseph Kéchichian, Editor of the *Journal of the Society for Armenian Students*.

The panelists discussed the Armenian nation-building process and its effect on Diaspora-Homeland relations.

Moderating the discussion, was 2011 AGBU YPLA Chair, Yeghig Keshishian, who introduced the panelists and spearheaded the event.

Following are text of remarks by Dr Kéchichian and Dr Panossian

Dr Razmik Panossian's Introductory and Concluding Comments (revised text based on speaking notes)

The purpose of this panel is to look ahead, into the 21st Century, as we examine the Armenian diaspora. There are five factors that are important because they will shape Armenian politics and society for the foreseeable future. If we are to understand the diaspora of the future, we must look at it in the context for these factors.

The first point has to do with Turkey. It might seem odd to start a discussion of the Armenian diaspora with Turkey, but what happens in Turkey is going to have a profound impact on Armenia and Armenians. A Turkey that is democratizing further poses both an ideological challenge for the diaspora (it can no longer be dismissed as a repressive and violent state à la “Midnight Express”) and a political one (the politics of Genocide recognition will change as more and more academics and civil society voices in Turkey start speaking about the murderous past of the country).

Second, the economic integration of the South Caucasus region is progressing rapidly, while Armenia is left behind because of the closed borders. Whether we think globalization is a positive force or a negative one is not the issue here. It is a reality in the region as the economies of Turkey, Ukraine, Russia, Georgia, Azerbaijan and even Iran (to a limited degree) further connect with one another. Armenia’s long term well-being cannot be separated from the economies of its neighbors.

Third, the “democratic deficit” in Armenia continues, unabated, with high rates of corruption, the absence of rule of law, a “mafioso” economy run like a fiefdom (it is said that 44

families control about half of the GDP of the country) and poverty levels that are staggering (40% of children in Armenia live below the poverty line). As a result, every few years, Armenian politics goes through a major crisis. Beneath the veneer of stability there exists a structurally weak political and economic system. The diaspora must understand this and react appropriately based on facts. Shoving problems under the carpet does not do anyone any favors.

Fourth, the possibility of war over Gharabagh is always there. If there is another war, how will the diaspora react? Much like the early 1990s or less enthusiastically? Moreover, if there are US or Israeli strikes against Iranian nuclear installations, Armenia and the Western diaspora will be in a very difficult situation. The open border with Iran is a crucial trade link Armenia cannot afford to lose. An Iran at war against the United States or Israel will put the diaspora in the US in a strenuous bind.

Finally, the fifth point is the changing nature of the diaspora itself. The “centre” of the diaspora has shifted from Lebanon to Los Angeles, and in the future might shift to Russia as the hundreds of thousands of Armenians in Russia begin to organize. Identity in diaspora shifts too, as well as its politics. How will Armenians of the United States cope with these changes is an open question.

What it means to be Armenian is a fluid and ever changing process. In the 21st Century, as in the past, there will be many ways of being Armenian.

Continued on page 4

Dr. Joseph Kéchichian's Opening Remarks

As I only have a few minutes upfront, let me answer our moderator's question: Have we already reached the point where the Homeland and Diaspora have mutually exclusive agendas that can no longer be reconciled?

The answer is, yes we have, which means that we are now one nation but two distinct peoples, one state as well as a multitude of Diasporas. The estimated 10 million Armenians worldwide are divided into 2 million in Armenia proper, and nearly 8 million everywhere else, with large communities in Russia, the United States, France, Argentina, Brazil, Canada, Lebanon, Syria and Iran.

Since the 1991 Independence of the Republic of Armenia, various efforts have been made to improve relations across the board, but these have failed. The latest offer, made by Diaspora Affairs Minister Hranush Hakopyan, is to allow Diaspora members to serve in the proposed Senate. Since no one knows whether 8 million Armenians may be allocated 1 or 100 seats, one must remain cautious about any such proposal, for fear of disappointment.

In the meantime, one must ask, along with Ani Navasardyan, WHY DO SO MANY ARMENIANS ARE LEAVING ARMENIA? According to her report, published online on the Civilitas Foundation web page in January 2011, “fifty seven percent of Armenians want to temporarily leave Armenia, while this number is 45% in Georgia and 47% in Azerbaijan for their respective populations.” Even worse, “twenty five percent of Armenians want to permanently leave Armenia, while this number is 11% and 16% for Georgia and Azerbaijan, respectively.” In other words, more people want to leave than go there, which brings me to the heart of my comment.

Until the date when Armenia becomes an attractive destination to settle in, and this should be our ultimate goal if we are to survive as a modernizing nation with a role in world civilization, it seems more logical to strengthen ourselves in the Diaspora.

How can we do this? I have 5 short suggestions:

The Diaspora needs to organize into a global political organization, with open elections (virtual or mechanical) to select not appoint a new generation of leaders who will speak for their constituents; and interface with their counterparts in Yerevan. Such a maturation process will avoid undue sensitivities like the ones that surfaced during the Armenia-Turkey Protocols debate. Both sides would benefit from such a mechanism, with Republic officials engaging Diasporan leaders on concerns that affect the entire Armenian nation.

How to elect a Diaspora-wide leadership is tricky even if we muster logistical hurdles. What should we call such elected men and women, who will pay their salaries, and what types of immunity will they enjoy? Do we pay to vote (let's say \$100 per person, which would net \$100 million if 1 million Armenians participated in such an exercise)? I know some are saying that vote-buying might occur but that's

the price of democracy. Always remember what Plato used to say about democracy: “a charming form of government, full of variety and disorder, and dispensing a sort of equality to equals and unequals alike.” In the event, what we need to create is a brand new relationship, which will emerge between the Republic of Armenia (ROA) and the Armenian Congress (AC). Moreover, as bilingualism dissipates in the Diaspora, it is equally important to agree on common languages to communicate among ourselves, as well as with Armenia. Towards that end, the very idea of teaching Republic residents foreign languages, other than Russian, might be recommended. Anyway, you can appreciate the hurdles, but we must start somewhere.

Of course, the greater challenge, something that Yerevan learned to manipulate well, is to avoid various splits within Diaspora Armenians. We have legacy organizations, 4 Churches, a slew of non-governmental organizations, all of which can either add to the cacophony of democracy or become the harbinger of plurality. Needless to say that I strongly believe the time has come to start from scratch, establish organizations that will make genuine contributions rather than import stale and now largely pass? ideologies. We need to produce a new vision by tapping talent wherever we may find it, share our analyses with as many as possible, and persuade most to stand by the AC. The point here is not to simply create a new organization but to establish an umbrella group that will be inclusive, capable and, more important, open to a variety of opinions. This is going to be quite messy during a number of years but it is not impossible if we have a few dictated leaders willing to be inclusive.

The AC, therefore, might be seen as a supra-national group, staffed by an educated elite with real expertise, capable of harnessing global talent to best advice the nation as well as the Republic. In the case of the latter, such advice ought to be presented if and only if Yerevan requests it especially before signing international agreements or reaching decisions that may affect the nation as a whole. This is, of course, wishful thinking on my part, because I am increasingly persuaded that ROA officials have absconded the right to speak on behalf of the entire nation. The AC's greatest challenge, nay, let's be honest and call it what it will become, the AC's greatest threat, is to be able to stand up to Yerevan.

The Republic of Armenia experiment with the Diaspora Ministry to date has been a mixed blessing. Although a useful institution for Yerevan, the ministry naturally promotes and protects Armenia's interests, not those of the Diaspora. Admittedly, it is a young and largely underfunded ministry, and while the Minister is an affable individual, her ability to act as a go-between or act as a bridge between the Republic and the Nation have yet to be fulfilled. The Ministry needs to have a strong interlocutor and it may just

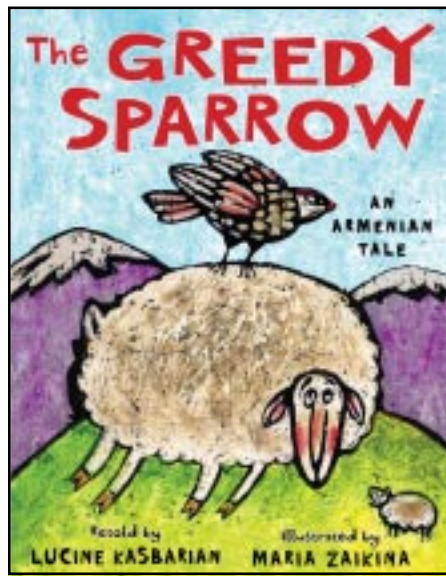
Continued on page 4

New Children's Picture Book From Armenian Folklore Conveys Lessons for Readers of All Ages

TEANECK, N.J. and BELMONT, MA -- An Armenian folktale retold by Armenian-American writer Lucine Kasbarian and illustrated by Moscow-based artist Maria Zaikina debuts with Marshall Cavendish Children's Publishers in April 2011.

The Greedy Sparrow: An Armenian Tale is from the ancient Armenian oral tradition and culture, which was nearly obliterated during the Turkish genocide of the Armenians, Assyrians and Greeks in 1915. The author learned the tale from her father, editor and columnist C.K. Garabed, who would recite it to her at bedtime. He had learned it from his own grandmother, a celebrated storyteller from the Old Country. The tale was first put to paper by Armenian poet Hovhannes Toumanian at the turn of the 20th century.

The Greedy Sparrow is the first time this tale has been presented in the English language as a children's picture book. The story begins in old Armenia with a sparrow who catches a thorn in his foot. As he asks for help, he sets off an intriguing cycle of action that transports him through the Armenian countryside, encountering people engaged in traditional folkways. The Greedy Sparrow ends with a surprising twist and conveys moral messages about greed, selfishness and using one's judgment. To

address the ethical and human components of the tale, a discussion and activity guide will be available on the author's website, www.lucinekasbarian.com.

Though intended for readers ages 4 through 8, noted Sesame Street host and storyteller Bob McGrath says that "The Greedy Sparrow is actually for everyone. It's clever and humorous, and the wonderful illustrations not only add color but also truly interpret the story line."

The fable is lavishly illustrated with authentic depictions of Armenian folk traditions by Moscow-based animator and illustrator, Maria Zaikina.

Dr Razmik Panossian's Introductory Comments

Continued from page 3

Let me give some examples: I once witnessed a 15 year old school boy in Armenia, born, raised and going to school there ask the following questions to his father as we were driving by the Akhurian River, near the border with Turkey. The boy asked "where is Mount Ararat, in Armenia or in Turkey?" "what is Ani?" and "what religion are the Turks?" He did not know where the national symbol of Armenians, which he saw every day, was; he had no clue of existence of the famous Armenian medieval city of Ani; and he did not know the most basic difference between Armenians and Turks. And yet, no one would – or should – deny that he is Armenian. Contrast this with the extreme nationalists in Armenia, the Tseghagrons, a representative of whom told me: "national blood must stay pure. Hence, mixed marriages and cultural hybridity are not acceptable. The onslaught of the West must be rejected. For example, Western concepts such as human rights, feminism, etc. are foreign to Armenian values and must be opposed." Two Armenians, living in the same country, and yet so different.

In the diaspora, the differences are even more pronounced: Armenian speakers and non-Armenian speakers, traditional community organizations maintaining schools or holding cultural events and System of a Down signing about genocide (heavy metal Hai Tad!), Kim Kardashian and the newly emigrated from Armenia.... What unites all of these people is not a specific set of "objective" cultural markers – none

exist that is common to all – but a sense of being Armenian, perhaps a sense of history, and a connection to a homeland, however (abstractly) defined. Admittedly, the examples I am giving are extreme cases, but they are indicative of the scope in the diversity of being Armenian.

In 21st Century this kind of multiple ways of being or multiple identities will continue. It will simultaneously diversify and connect further due to new technologies and social media. Armenians' success as a nation depends on their ability to adapt to these changes, and yet to maintain a sense of Armenianness.

As we look toward future, let's keep an eye on the past. Whenever there has been a major innovation, you will find Armenians there – e.g. becoming Christian, the alphabet, the printing press (Armenian was the 10th language in which books were printed in early 1500s), pioneering trade networks that ushered in the first stage of globalization in the 17th and 18th centuries, adopting nationalism in the 19th Century and Communism (by some) in the early 20th, etc. The same thing will happen in the 21st Century. There will be Armenians in the diaspora 100 years from now, except we will not be able to recognize them based on our definitions and practices of Armenianness, just as our great-grandparents will not recognize us based on their notions of what it meant to be Armenian.

Razmik Panossian is the author of the critically acclaimed book, *The Armenians: From Kings and Priests to Merchants and Commissars*, published by Columbia University Press.

Rev. Fr. Vertanes Kalayjian: Fifty Years of Service

On Saturday, February 12, friends, family, and former parishioners gathered in Silver Spring, Md., to celebrate the 50th anniversary of the ordination of the Rev. Fr. Vertanes Kalayjian into the holy priesthood.

Archbishop Khajag Barsamian, Primate of the Diocese of the Armenian Church of America (Eastern), presided over the event.

Born in Aleppo, Syria, Fr. Kalayjian began attending the Seminary of Antelias in 1953, and later continued his studies at the St. James Seminary of the Armenian Patriarchate of Jerusalem. He was ordained to the priesthood on February 7, 1960.

Fr. Kalayjian describes his journey to the priesthood as gradual, and says he was inspired by "several of my teachers and mentors and clergymen."

In 1964, after several years of service in the Middle East, Fr. Kalayjian arrived in the Eastern Diocese, where he served at St. George Church of Waukegan, Ill.; Holy Cross Church of Union City, N.J.; and St. Stepanos Church of Elberon, N.J. He served as the pastor of St. Mary Church of Washington, D.C., from 1976 until his retirement in 2007.

"I consider my satisfaction as being able to reach out to people in diverse needs," Fr. Kalayjian said, noting that he has assisted families and individuals with issues ranging from marriage counseling to immigration.

Fr. Kalayjian has served on the Diocesan Council and many Diocesan committees, and has represented the Diocese at the National Council of Churches.

During his time as the pastor of St. Mary Church in the nation's capital, he often represented the Armenian Church at official government functions. He offered the opening prayer in the U.S. Congress in 1978, and took part in a home blessing service at the White House in the time of President Carter.

In 1968, Fr. Kalayjian participated

in the historic "Poor People's March," alongside then-Primate Archbishop Torkom Manoogian, Very Rev. Fr. Paren Avedikian, Rev. Fr. Mampré Kouzouian, Rev. Fr. Carnig Hallajian, and Rev. Fr. Arnak Kasparian. The march was part of a campaign initiated by Dr. Martin Luther King, Jr., to address poverty in America.

"We wanted to show our solidarity with the movement that Martin Luther King, Jr., started," said Fr. Kalayjian, recalling the momentous day at the foot of the Washington Monument.

Fr. Kalayjian's longstanding involvement with Armenian youth includes leadership of the ACYOA Armenian Studies Program, AGBU Camp Nubar, and the Diocese's St. Vartan Camp.

In 1985, on the occasion of his 25th ordination anniversary, Catholicos Vasken I granted him the title of "Avak Kahana" (archpriest).

In the early 1990s, Fr. Kalayjian turned his attention to relief efforts in Armenia. Among his projects, with his wife, Yn. Anahid, he was instrumental in starting the HAVAD mission—a Christian missionary program that provided humanitarian aid to the newly independent republic.

The couple also raised three sons, Zaven, Berj, and Saro.

Most recently, through the Armenian Church Endowment Fund, Fr. Kalayjian established a fund to support Christian and cultural education programs for young people at St. Mary Church.

Dr. Joseph Kéchichian's Opening Remarks

Continued from page 3

have that in the AC when one is created.

You noticed that I did not utter a specific word: Genocide. This is not because I do not consider recognition of the Armenian Holocaust important. Incidentally, and like Robert Fisk, who still likes Armenians although we fail to appreciate his immense contributions to our nation, I prefer to use *ôArmenian Holocaustö* because the very term *ôGenocideö* is difficult to comprehend or absorb. Holocaust is a test and well-oiled concept and it is time we apply it to our case without fear or apprehension. The day of our parents should not be classified under a technical terminology. But I digress, while I certainly consider this topic critical, its recognition is a matter that needs to be addressed by the AC while we address equally important topics like state-building, human rights concerns, freedoms and liberties, cultural relevance or, God forbid, cultural irrelevance, assimilation, inter-marriage, economic strengths, etcà, all of which

concern us in the Diaspora. We need to understand, accept the need for, prepare in earnest, and organize our affairs in the best and most efficient methods possible. To those who say that these concerns ought to be handled by Republic of Armenia officials, one can only agree, and repeat that while Yerevan will look after its own interests, we in the Diaspora should do likewise. To paraphrase the great Swiss writer Jean Jacques Rousseau, who called for a popular mobilization when he declared "As soon as any man says of the affairs of the State, 'What does it matter to me?,' the State may be given up for lost," perhaps we ought to claim: "As soon as any Armenian living outside of the Republic says of the affairs of the Diaspora, 'What does it matter to me?,' the Diaspora may be given up for lost." Let's start to think about how to mobilize, organize, and plan for our futures even if we are condemned to temporarily live in away from the motherland while the Republic matures, adopts inclusive policies, and accepts us with open arms.

Ի ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆ «ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ»

ՎԻՈՒՆԵՏ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

Քարոզչական յեղաշրջում՝ այսպես բնութագրեցին ոմանք Մեծ Բրիտանիայի վարչապետ Դեյվիդ Քեմերոնի վերջերս արած յայտարարությունը, ուր նա կոչ արեց հրաժարուել բազմամշակութայնության ձախողում քաղաքականությանից եւ աւելի ազդեցիկ, «բիւրակով լիբերալիզմի» կուրսի անցնել: Նրա կարծիքով «պասիվ հանդուրժողականություն» քաղաքականությունը ծառայում է իսլամական ծայրայեղականությանը, եւ անհրաժեշտ է «մկանուտ լիբերալիզմ», որը կը խթանի «բրիտանական ազգային ինքնութեան եւ արժէքների հաստատումը»: Վարչապետի այս կոչը ակտիւացրել է բոլոր ծայրայեղ աջ ուժերին:

կոչը նա հնչեցրել է Միւնխենի անվտանգութեան քաղաքականություն հարցերով համաժողովում, որին ներկայ էին աշխարհի ղեկավարները: Նա ասել է, որ պէտք է կրճատել ֆինանսաւորումը մահմեդական խմբերի, որ չեն յարգում բրիտանական արժէքները: Բրիտանիան իզուր է թոյլ տուել տարբեր մշակութային խմբերի ապրել իրենց առանձին կեանքով, եւ հիմա անհրաժեշտ է «առաւել ուժեղ ազգային ինքնութիւն»:

Քեմերոնի այս կոչին մեծ ոգեւորութեամբ է արձագանքել Մարինէ լը Պենը: «Գարդիանի» մի յօդուածում («Մարինէ լը Պենը գովերգում է Քեմերոնի դիրքորոշումը բազմամշակութայնութեան դէմ»), ներկայացւում է, թէ ինչպէս է Ֆրանսիայի «Ազգային ճակատ» ծայրայեղ աջ կուսակցութեան առաջնորդ Մարինէ լը Պենը «գովաբանում Քեմերոնին իր եւ իր կուսակցութեան անունից, եւ դրական եզրակացութիւն յայտնում բազմամշակութայնութեան եւ ներգաղթի մասին նրա դատողութիւնների վերաբերեալ»: Լը Պենն ասել է՝ «անվիճելի է, որ Քեմերոնը պահպանողականների իր կուսակցութիւնը մտնեցնում է ֆրանսիական «Ազգային ճակատի» աւանդական դիրքերին»:

Յիշեցնեմ, որ տիկին լը Պենը դուստրն է Ժան-Մարի լը Պենի, ում մի քանի տարի առաջ ստացած անակնկալ մեծածախ ձայների ու իշխանութեան գալու պատճառով ահից ֆրանսիացիները համախմբուեցին իրենց չուզած նախազանգացու Շիրակի շուրջ: Տիկին լը Պենը անցած ամիս հօրից ժառանգեց կուսակցութիւնը, կուսակիցները նրան ընտրեցին՝ որպէս հօր ծայրայեղ աջ հայեացքները նոր եռանդով քարոզողի: Եւ հիմա տիկինը վստահեցնում է, որ Անգլիայի վարչապետի ելույթը բազմամշակութայնութեան ձախողման մասին ցոյց տուեց, որ Մեծ Բրիտանիայի պահպանողականները վերջապէս յանգում են ֆրանսիական «Ազգային ճակատի» դիրքորոշմանն այդ հարցի վերաբերեալ: «Հենց այս կարգի յայտարարութիւնների պատճառով է, որ մեզ 30 տարի վանել են ֆրանսիայի հասարակական կեանքից», - ասել է նա, - «բայց ես արդէն տեսնում եմ եւրոպական մակարդակով զարգացումը նոյնիսկ դասական կառավարութիւններում: Ես միայն կարող եմ շնորհաւորել նրան»:

Թերթը ներկայացնում է, որ Քեմերոնը մեղադրում է աջ ծայրայեղական ջոկերը «մէջը նրա կոչի օրը տեղի ունեցաւ «երբեւէ Մեծ Բրիտանիայում բեմադրուած ամենամեծ հակաիսլամական ցոյցերից մէկը»:

Լորդ Քեմերոնը զգուշացրել է միւս եւրոպական առաջնորդներին, որ նրանք պէտք է «արթնանան»՝ իսլամական էքստրեմիզմի եւ մահմեդականների արմատականացման վտանգը կանխելու իրենց երկրներում: Լորդը պնդում է, որ արեւմտեան երկրներում մահմեդական երիտասարդների առանձին ապրող համայնքները ֆունդամենտալիզմի եւ «տնասուս» ահաբեկչութեան բոյն են: Աւելին՝ նրանց հանդէպ հանդուրժողականութիւնը նա համարում է անջատողական գաղափարախօսութիւն:

Հաւանաբար նրան զայրացրել են Լոնդոնի բանկում եզրապացրիներին քամած միլիարդները պահ տուած, նոյնպէս «տնասուս» Մուբարաքի դէմ արաբների բողոքի ցոյցերը, ովքեր «Աստուած, պահպանիր Ամերիկան» ու Անգլիան-ի փոխարէն ասում էին՝ ալլահու աքբար:

«Ուժեղ ազգային ինքնութեան» այս կոչը կարող է տարօրինակ թուալ միայն այն հայաստանցիներին, ովքեր կարծում են, թէ «ուժեղ ազգային ինքնութիւն» ասածն ու առհասարակ «ազգ» բառը մեր իշխանութիւններն են յօրինել, որ հայերին թշնամացնեն թուրքերի ու ադրբեջանցիների հետ ու շեղեն նրանց ուշադրութիւնը: Բայց ստացւում է, որ բրիտանական իշխանութիւնը նոյնպէս իր քաղաքացիներին թշնամացնում է իր «թուրքերի» ու «ադրբեջանցիների հետ»՝ նրանց դիտելով իբրեւ «բրիտանական ազգային ինքնութեան» սպառնացող վտանգ: Միայն թէ, դա բնաւ չի խանգարում ջերմ բարեկամութիւն անել իսլամիզմի գաղափարախօսական ու հոգեւոր օրրան Սաուդեան Արաբիայի եւ այն միլիարդատէր շէյխերի հետ, ովքեր նաեւ բրիտանական բանկերում են պահում սեփական երկիրն ու ժողովրդին շահագործելուց կուտակած գանձերը: Այնպէս որ, գաղափարախօսութիւնները որպէս գործիք օգտագործում են բոլոր իշխանութիւնները:

Բայց անգլիացիներին այնքան էլ տարօրինակ չի թուում իրենց վարչապետի կոչը, նրանց մի մասին գերում է հենց այդ «ուժեղ ազգային ինքնութիւնը», եւ նրանք դա դիտում են որպէս պաշտարի միջոց էքստրեմիզմի դէմ (յիշենք, որ նոյն «էքստրեմիզմ» բառով էր պիտակում սովետական «Վրեմեան» 88-

ի հայկական ցոյցերը): Միւսները հակաճառում են. «Վարչապետը մի քանի հարցեր է շփոթում, ազգային ինքնութիւնը եւ բազմամշակութայնութիւնը էքստրեմիզմի հետ կապ չունեն, էքստրեմիզմը յայտնում է որպէս այլ գործօնների հետեւանք»:

BBC եւ Financial Times թերթերից իմանում ենք, որ Քեմերոնին աջ ծայրայեղականութեան պիտակից փրկելու համար որոշ քաղաքագէտներ յիշեցնում են, որ վարչապետի «քարոզչական յեղաշրջումը» գործնականում արդէն կիրառուում էր մինչեւ նրա կոչը. «Թոնի Բլերը նոյնպէս վաղուց հեռացել էր բազմամշակութայնութիւնից, եւ նրա նախարարները դադարել էին ֆինանսաւորել ցանկացած համայնքային կազմակերպութեան, որ մարտահրաւէր էր նետի ծայրայեղականութեանն ու էր հռչակի, որ պաշտարում է դրա դէմ: Գորդոն Բրաունն էլ «բրիտանականութիւնը» ամրապնդելու շարունակական որոնումների մէջ էր»:

Մի նախկին պաշտօնեայ էլ ասել է՝ թէեւ ճիշդ է, որ կառավարութիւնը նպաստի ազգային ինքնութեան տարածմանը, բայց «ժամանակն է, որ աջ ձեռքն իմանայ, թէ ինչ է անում ծայրայեղ աջ ձեռքը», քանի որ այս քաղաքականութիւնը չի կարող իրագործուել, «եթէ կրթութեան նախարարը ազգային ուսումնական ծրագրից հանում է միջնակարգ դպրոցների քաղաքացիութիւն առարկան»:

Միւս կողմից հնչում է նաեւ շատ խիստ քննադատութիւն վարչապետի հասցէին, ոմանք նոյնիսկ հեզնում են, որ «պարոն Քեմերոնն սկսել է քարոզչական նիւթերը գրել «Անգլիայի պաշտպանութեան լիզայի» համար», որը համարում է ֆաշիստական մտայնութիւնների կրող:

«Գարդիանը» տեղեկացնում է՝ վարչապետին քննադատողները զգուշացնում են, որ մեծ ռիսկ է ծայրայեղականի պիտակ կապնել շատերին, նոյնիսկ նրանց, որ բռնութիւնը չեն պաշտպանում: Քննադատներն ասում են, որ այս դիրքորոշումը հիմնուած է նոր-պահպանողական մտածողութեան թերութիւնների վրայ, որ հակառակ արդիւնքին է հանգեցնում:

Թերթը ներկայացնում է, որ հակաֆաշիստական խմբերն ու մոսուլման բնակչութիւնը կասկածի տակ են դնում վարչապետի դատողութիւնները՝ ասելով, որ նրա քարոզչութիւնը ծառայում է ծայրայեղ աջերին, եւ պատահական չէ, որ «Անգլիայի պաշտպանութեան լիզայի» 3000 անդամներ անմիջապէս ցոյցի դուրս եկան՝ հակաիսլամական կարգախօսներ վանկարկելով:

BBC-ի մի հարցազրույցից էլ իմանում ենք, որ լեյբորիստները յարձակումներ են սկսել Քեմերոնի դէմ՝ պնդելով, որ վարչապետը Բրիտանիան հետ է տանում դէպի Մարգարեթ Թետչերի ժամանակները: Նրանք զգուշացնում են, որ Քեմե-

րոնի կառավարութիւնը «վտանգաւոր խաղ» է սկսել, եւ նկարագրում են իրավիճակը որպէս «հետընթաց դէպի նողկալի առճակատումը, որ քայքայում էր երկիրը աւելի քան 20 տարի առաջ»: Խօսուում է այն մասին, որ Քեմերոնն ու նրա կառավարութիւնը Անգլիայի քաղաքացիների ու նրանց կեանքի, երկրում առկայ իրողութիւնների հետ ոչ մի առնչութիւն չունեն: Բրիտանիայի «ծանր քաշային» ստուերային կանցլեր էր Բոլդին ասել է. «Մարդիկ յիշում են 1980-ականները, հասարակութեան խորը վերքերն ու ճեղքուածքները, փողոցային յուզումները եւ Թետչերի՝ հակամարտութիւն հրահրելը. Քեմերոնը մեզ հետ է տանում դէպի այդ օրերը»: Բոլդը Քեմերոնին իր այդ կոչի համար անուանել է «անմիտ»:

Բազմամշակութայնութեան դէմ Քեմերոնի այս կոչը յիշեցնում է այն մտահոգութիւնները, որ յայտնել են բազմաթիւ ինտելեկտուալներ՝ Հենրի Գեյթսը, էյլրիլըն Բիչը, Գրիգելա Փոլլոքը եւ այլք, այն մասին, որ աշխարհը դարձել է սպիտակ քրիստոնեայ տղամարդ պրոֆեսորների ակումբ, ուր մնացած բոլորը, տարբեր ուսաններ, տարբեր դաւանանք ունեցողներ ու կանայք ընդամենը ձայնագուրկ ու անդէմ ծառաներ են, ովքեր թէյ կամ բրենդի են մատուցում զուտ տղաների ակումբներում: Այն մասին, որ բոլոր տեսակի Ուրիշների ներկայութիւնը բացառող արեւմտակենտրոն դոմինացիան աղքատացնում է աշխարհը, եւ որ անհրաժեշտ է բազմաթիւ ձայների փոխազդեցութեան, մի տեսակի ստեղծագործական «բարբարոսութիւն», որը կ'աւերի մենախօսային, գաղութացնող «քաղաքակրթութեան» կենտրոնամէտ մղումները:

Եւ հարց է առաջանում՝ ինչպէ՞ս կարող են բազմամշակութայնութիւնն ու հանդուրժողականութիւնը էքստրեմիզմի առաջ դուռ բացել, եթէ անիրական ու կեղծ կարգախօսներ են: Ժիժեկը բացառապէս զրոյց էր երեսպաշտութիւնը, ինչը յատկապէս դրսեւորուած էր դրանք բախում են իսկապէս տարբեր գաղափարախօսութեան, մշակութի ու սպրեյակերպի. «Ուրիշը ողջունում է միայն մինչեւ այն ժամանակ, երբ իր ներկայութիւնը յամառ չէ, այսինքն՝ քանի դեռ իրականում Ուրիշ չէ, ահա ամբողջ լիբերալ հանդուրժողականութիւնը: Կարելի է նոյնիսկ աւելի կոպիտ ձեւակերպել՝ դարձէք այնպիսին, ինչպիսին մենք ենք, մեզ նման դարձէք, եւ այդ ժամանակ մենք կը հանդուրժենք ձեզ»:

Բազմամշակութայնութեան մասին խօսակցութիւնը արժէ շարունակել, որովհետեւ գոնէ մեզ՝ սովետական նախկին քաղաքացիներիս, դա բնաւ էլ անձանօթ չէ, դա թեթեւակի փոխակերպուած տարբերակն է մեզ քաջ յայտնի կարգախօսի՝ ձեւով ազգային, բովանդակութեամբ սոցիալիստական:

Ձեր Ծանուցումները Վստահեցեք «Մասիս» Շաբաթաթերթին
T: (626) 797-7680 F: (626) 797-6863
massis2@earthlink.net

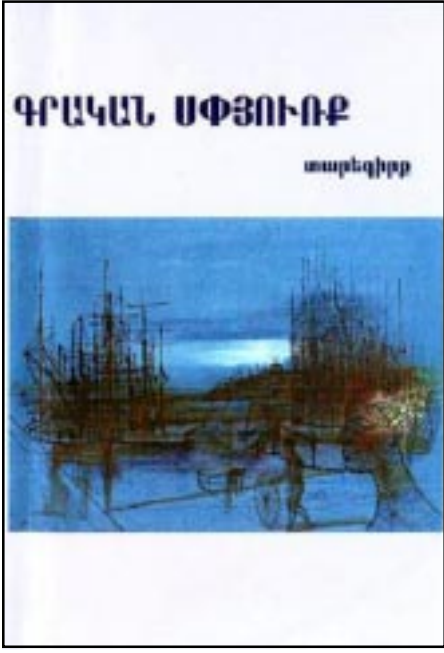
ԳՐԱԿԱՆ ՍՓԻՒՔ-2010

ՄԵԼԱՆԻԱԲԱԴԱԼԵԱՆ

Սփիւռք-Հայաստան գրական կապերի վերջին տարիների ակտիվացմանն, ինչ խօսք, նպաստեցին գրողների համահայկական համաժողովները Հայաստանում եւ Պէյրուսթում անցկացուած, օտարագիր հայ գրողների հաւաքներն այստեղ, սփիւռքահայ գրողների Հայաստանում պարբերաբար տպագրութեան հանգամանքը, տեղի մտաւորականութեան հետ շփումները եւ այլն: Սփիւռքը, որպէս ամբողջական օրկանիզմ ընկալելը, սխալ է անշուշտ: Հայ համայնքներն աշխարհասփիւռ, ամենատարբեր մշակութիւնների կրողներ լինելով, միաւորուած են ազգային ինքնութեան տարրերի շուրջն իհարկէ, որոնցից պարբերաբար օտարացումները պիտի ընդունել անխուսափելի երեւոյթ: Գրական սփիւռքի համար դա նախ եւ առաջ լեզուն է՝ հայերէնը, թէեւ օտարագիր հայ գրողների շատ տեղեկագրութիւններ հերքեցին այս մօտեցումը, դրանց՝ մտածողութեան եւ ներքին ոգու հայկականութեան ընդգծուած ներկայութեամբ:

Մեր ձեռքին է «Գրական Սփիւռք» տարեգիրքը տպագրուած 2010-ին, ԳԱԱՄ Աբեղեանի անունան հանձնարարութեան ինստիտուտի կողմից, Սփիւռքի նախարարութեան աջակցութեամբ: Տարեգիրքի առաջաբանը տեղեկացնում է սոյն հրատարակութեան նպատակների եւ անհրաժեշտութեան մասին: Հայաստանցի ընթերցողին սփիւռքահայ արդի գրականութեանը ծանօթացնելու միտումով տարեգիրքի խմբագրական խորհուրդը (Ա. Իսահակեան, Հր. Սարիբեկեան, Ա. Նիկողոսեան, Ա. Աւանեսեան, Վ. Դանիէլեան, Վ. Դեւրիկեան) նպատակադրւած է գտել ընդգրկելու գրական տարբեր ժանրեր՝ պոէզիա, արձակ, թատերգութիւն, գրականագիտութիւն, սփիւռքի ներկայ գրական ընթացքի հնարաւորինս ամբողջական համապատկեր ստանալու փորձով: Որքանով է յաջողուել, դժուար է ասել, քանի որ ինքնին հասկանալի են հիմնական աշխատանքի կողողինացման, հնարաւոր բարդութիւնները, աշխարհագրական ամենատարբեր հարթութիւններով կապ հաստատելը, թէկուզեւ տեղեկատուական տեխնոլոգիաների առկայութեամբ: Ինչեւէ, տարեգիրքը կազմուել է եղած արձագանքներով ընդգրկելով գրական սփիւռքի համեմատաբար հանրածանօթ, նաեւ այնպիսի անուններ. 20-ից աւելի հեղինակներ:

Ժողովածուն բացող պոէզիայի բաժնի առաջին հեղինակը լիբանանահայ Սաֆօ Արեանն է, կարելի է ասել այս շարքի ամենատպաւորիչը, իր երկու «Հոգեհան-

գիստ Վ. Օ. Շ. Ա. Կ. Ա. Ն.» եւ «Նոսթալժիա Պուրճ Համուտի պատշգամբէն» չափածոյ ընդարձակ տեղեկագրութիւններով: Նրա բանաստեղծական մտածողութիւնը սնուում է ապրած բնակավայրի առանձնատկութիւններից՝ ներկայ գրական սերնդին բնորոշ գեղարուեստական արտայայտչաձեւերով, որտեղ զգացականը առօրեականի մէջ տարրալուծուած, պոետիկ վիճակների է վերածուում. բանաստեղծական պատկերները շօշափելի են, բառային տարածքը առաձգական:

Հալէպահայ գրող, էսսեիստ Թորոս Թորանեանը, որ շուրջ 100 գրքի հեղինակ է, սփիւռքի աւագ սերնդի ներկայացուցիչ, հիմնականում ծանօթ որպէս արձակագիր, այս տարեգիրքում, սակայն, ներկայանում է բանաստեղծութիւններով:

Երեւանեան գրական եւ մերձգրական շրջանակներին ծանօթ անուն է Սոնա Վանը: Ծնունդով Երեւանից, նա երկար տարիներ բնակուում է Միացեալ Նահանգներում: Երեք գրքերի հեղինակ է, ՀՀ մշակութի ոսկէ մետալի արժանացած, «Նարցիս» գրական հանդէսի հիմնադիրը: Սոնա Վանի տարեգիրքում ներկայացրած բանաստեղծութիւնները նոյնպէս արդի գեղարուեստական ձեւերի դրսեւորումները ունեն. դրանց առհասարակ բնորոշ է բառի (երեւոյթների) հանդէպ անփոյթ, ինչ-որ տեղ քամահրական վերաբերմունք: Այդ պատճառով է, որ նրա չափածոյ մտածողութեան խորքում առկայ եւ գնահատելի հոգեւոր երակը կեանքային իրողութիւնների տակ խամրած է, քնարական հերոսի ես-ը յայտնուած անտարբերութեան եւ անորոշութեան երկուստեան մէջ:

Անունները շատ են, Լոյս Գունտաքճեան, Էլենա Մասեհեան, Անա Արզումանեան եւ ուրիշներ, բոլորին առանձին անդրադառնալը չէ մեր նպատակը:

ՆՈՐ ԳՐՔԵՐ

«ՍԻՐՈՒԱԾ ԴԵՍՔԵՐ, ԳԻՐՔԵՐ ԻՐԱԳՈՐԾՈՒՄՆԵՐ ԵՒ ԱՅԼՆ»

Ն. ՏԵՐԵԱՆ

Լոյս է տեսել վաստակաշատ կրթական մշակ, հպարակագիր եւ հրատարակախօս ազգային, քաղաքական գործիչ Երուանդ Պապայեանի «Սիրուած Դէմքեր, Գիրքեր, Իրագործումներ եւ այլն» լայնածաւալ հատորը, 384 էջերից բաղկացած: Սոյն հետաքրքրական եւ արժէքաւոր հատորը հեղինակի 7րդ հրատարակած գիրքն է, որ լայն ընդունելութեան արժանացաւ ընթերցողների կողմից:

Երուանդ Պապայեանը ծանօթ դէմք է մեր իրականութեան մէջ եւ բազմիցս անգամներ գնահատուած է գնազան կազմակերպութիւնների կողմից ձեռնարկուած գրական երեկոներով, շնորհանդէսներով եւ պարգևատրուած է պատուոգրերով եւ մետալներով: Վաստակաւոր մտաւորականի գիրքերը ըստ հեղինակի լոյս են տեսել իր երախտագէտ գաւակների կողմից: Գրքի նախաբանը պատկանում է վաստակաշատ գրական եւ կրթական գործիչ, Ա. Հ. Գրողների Միութեան նախագահ Թորգոմ Փօստաճեանի

գրչին, որն սեղմ տողերի մէջ ներկայացնում է հեղինակի ազգային, հասարակական եւ կրթական ասպարէզներում ունեցած դերը, Սուրիա, Լիբանան եւ Ա.Մ. Նահանգներ: Երուանդ Պապայեանը ամենայն վարպետութեամբ անդրադառնում է 20րդ դարի հայ իրականութեան մէջ մի շարք գրողների, մանկավարժների, ազգային, հասարակական գործիչների, բարերարների դերին, որոնց մէկ կարեւոր մասին ճանաչել է անձամբ:

Հատորի մէջ ամփոփուած են նաեւ իր հանդիպումները, տպաւորութիւնները, ազգային կեանքում տեղի ունեցած կարեւոր երեւոյթները, իրադարձութիւնները: Դրանք կարդացուած են ամենայն հետաքրքրութեամբ: Բազմաբովանդակ, արժէքաւոր եւ պատմական, այս հատորի գրախօսելը թողնելով մեր մասնագէտ գրական տեսաբաններին, ի սրտէ շնորհաւորում ենք մեծ ճանաչում ունեցող Երուանդ Պապայեանի սոյն հատորի լոյս ընծայումը: Մաղթում ենք հաստակաշատ հեղինակին անսպառ ուժ, եռանդ, առողջութիւն եւ երկար կեանք:

Արձակի բաժնում եւս մի շարք անուններ յիշատակելի են. Վրէժ-Արմէն Արթինեանը Գանատահայ, ազգային-հասարակական բեղուն գործունէութիւն է ծաւալում: Մասնագիտութեամբ ճարտարապետ, պաշտօնավարել է բազմաթիւ գրասենեակներում, Գանատայի 2 նախարարութիւններում, բազմազան նախագծերի հեղինակ: Ընդգծուած գրական ունակութիւններ նոյնպէս ունի, յատուկ կապուածութիւն Հայաստանի հետ: «Հորիզոն» տեղի շաբաթաթերթի ակունքներում է կանգնած հիմնադրման օրից, տասը տարի շաբաթաթերթի խմբագրութիւնն է վարել, մինչեւ 2009 թուականը գրական յաւելուածը: Նախընտրած գրական ժանրը ուղեգրութիւնյուշագրութիւնն է: Տպագրել է բազմաթիւ ժողովածուներ «Ոս-

տայն-1», «Ոստայն-2», «Ոստայն-3» եւ այլ, որոնցում հայն ու հայկականը մշտապէս ներկայ են: Տարեգիրքում նա ներկայացուած է «Կուռնիներ» էսսեով:

Սփիւռքում յայտնի անուն է Սարգիս Վահագնը (ԱՄՆ), սերտօրէն կապուած ծննդավայրի Պէյրուսթի գրական մամուլին, իր գործօն մասնակցութեամբ տեղի գրական շրջանակին: Հեղինակ է բազմաթիւ պատմուածքների («Արմատներ», «Նայիրեան մորմոք», «Տագնապը»), թատերգութիւնների, էսսեների: Լոս Անճելըսում 2004-ին լոյս տեսած «Արշիլ Կորգի» վէպը ընթերցողական լայն ընդունելութիւն եւ արձագանք ունեցաւ. արժանացաւ նաեւ 2 մրցանակների «Վահան Թէքէեան» եւ

Շարք էջ 19

ՄԱՍԻՍ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԿՏՐՕՆ

Yes, I wish to subscribe to Massis Weekly

Enclosed a check for (one year)

* \$50,00 for USA

* \$60,00 (second class), \$ 75,00 (Air Mail) for Canada.

* \$85,00 (second class), \$ 125,00 (Air Mail) Overseas.

Name: -----

Address: -----

City: ----- State:----- Zip Code:-----

Country: -----

Tel :----- Fax : -----

833 W. Glenoaks Blvd. Glendale, CA 91202 (818) 240-0065

Dr. Missak Ekmekdjian
Chiropractor

Dr. Anahid Ekmekdjian
Chiropractor

Մեծահասակներու և մանուկներու Քայքայութեան բաժնում:
Գլխացաւ, վզի, մէջքի, յոդանային և մկանային ցաւեր:
Ինքնաշարժի վնասի հետեանքով պատճառած
վնասուածքներու բուժում:

Չեր առողջութիւնը մեր մտահոգութիւնն է

ՎԻԵՆՆԱԿԱՆ ՄԻՒԹԱՐԵԱՆ ՄԻԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ԶԱՄԱՌՕՏ ԱԿՆԱՐԿ

Մխիթար Աբբասյան մասնակց (1749) վերջ, անոր յաջորդ Հ. Ստեփանոս Մելքոնեան Աբբասյան ժամանակ, Մխիթարեան Միաբանության մէջ բաժանումը մը յառաջացաւ (1773): Պատճառը վանական կեանքի սահմանադրական հարցեր էին: Բաժանումը տեղի ունեցաւ ոչ միայն Վենետիկի Մայր վանքի, այլ նաեւ այլ վանատուններուն մէջ, այնպէս որ Միաբանութիւնը գրեթէ երկու հաւասար մասերու բաժնուեցաւ:

Վենետիկէն հեռացողները հաստատուեցան անկէ ոչ հեռու Թրիեստ քաղաքը, որ այդ ժամանակ մաս կը կազմէր աւստրիական կայսրութեան: Մարիա Թերեզիա կայսրուհին յատուկ արտօնագրով մը մեծ դիւրութիւններ տուաւ Մխիթարեան Հայրերուն Թրիեստ հաստատուելու: Այդտեղ բացուեցաւ նաեւ Մխիթարեան առաջին տպարանը (1776):

1805-ին Թրիեստ անցաւ ֆրանսական տիրապետութեան տակ: Մխիթարեան Հայրերը մասնուեցան նիւթական տազնապի եւ 1810-ի դեկտեմբերին ստիպուեցան ամէն ինչ լքել եւ փախչիլ կայսրութեան մայրաքաղաքը՝ Վիեննա: Ֆրանց Ա. կայսրը վերանորոգեց Մարիա Թերեզիայի տուած արտօնագիրը եւ Մխիթարեան Հայրերը հաստատուեցան Վիեննայի մէջ, Քափուչիններու լքուած մէկ վանքը, գոր յետոյ (1837-38) հիմնովին քանդելով՝ կառուցեցին հոյակապ նոր շէնքը:

Մխիթարեան երկու Միաբանութիւններն ալ՝ Վենետիկի եւ Վիեննայի, ունենալով նոյն հիմնադիրն ու նոյն նպատակը՝ նոյն գաղափարականով նուիրուեցան իրենց հոգեւոր, մշակութային եւ դաստիարակչական առաքելու-

թեան: Մխիթարեան Միաբանութեան բաժանումը թերեւս հայ պատմութեան մէջ միակն էր, որ ունեցաւ նաեւ իր դերական արդիւնքները: Բացի օգտակար մրցակցութենէն, գլխաւորաբար իտալական եւ գերմանական տարբեր մշակութիւններու ազդեցութիւնն էր, որ հարստացուց միաբանութեան գործունէութիւնը: Մինչ Վենետիկի Մխիթարեաններու քով գարգացաւ արուեստի սէրը, Վիեննայի միաբանները հայագիտութեան մէջ օգտագործեցին գերմանական քննական ոգին:

Վերջապէս 10 տարի առաջ, աւելի քան 200 տարուան բաժանումէ վերջ, երկու միաբանութիւնները նորէն միացան՝ միացեալ ոչ թերով շարունակելու իրենց ժառանգած առաքելութիւնը: Այդ միութիւնը իրականացնելու համար երկու ընդհանրական Աբբասայրերը եւ երկու ընդհանրական վարչութիւնները հրաժարեցան եւ ընտրուեցաւ մէկ ընդհ. Աբբասայր եւ մէկ ընդհ. վարչութիւն: Վենետիկը եղաւ միացեալ միաբանութեան գլխաւոր կեդրոնը եւ նստավայրը ընդհ. Աբբասայր, իսկ Վիեննան միաբանութեանս երկրորդ կեդրոնը, որուն համար ընտրուեցաւ տեղական Աբբասայր մը: Վիեննայի նախկին մասնաճիւղերը կապուեցան առաջին կեդրոնին:

Միութիւնը անշուշտ ունեցաւ սկզբնական անորոշութիւններ, նաեւ սխալներ. բայց յուսով ենք, որ ժամանակը կը հարթէ դժուարութիւնները եւ մասնաւոր երիտասարդ նոր ուժերով Միաբանութիւնս աւելի մեծ թափով կը շարունակէ իր նուիրական առաքելութիւնը:

BAKU.AM ԵՌԱԼԵԶՈՒ ԿԱՅՔԷԶ. ԻՐԱՅԱՏՈՒԿ ՅԱՐԳԱՆՔԻ ՏՈՒՐՔ ՊԱՔՈՒԻ ԶԱՅԿԱԿԱՆ ՋԱՐԴԵՐԻ ԶՈՐԵՐԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Հայոց ցեղասպանութեան թանգարան-ինստիտուտը ներկայացնում է Պաքու քաղաքի հայ համայնքի հասարակական, մշակութային եւ գործարար կեանքը լուսաբանող իր բնոյթով եզակի եռալեզու կայքէջը՝ baku.am: Կայքէջում գետեղուած հարիւրաւոր լուսանկարներն ու փոստային բացիկները լուսաբանում են հայկական ընտանիքների, հայապատկան շէնքերի, Պաքուում լոյս տեսած հայկական մամուլի, գրահրատարակչութեան, գովազդային յայտարարութիւնների եւ, ընդհանրապէս Պաքու քաղաքում հայկական երբեմնի մշակութային ներկայութեան պատմութիւնը:

Առանձին բաժնով ներկայացուած է Պաքու քաղաքում 1905, 1918, 1990 թուականներին տեղի ունեցած հայկական կոտորածները լուսաբանող փաստաթղթեր եւ լուսանկարներ:

Պաքուի հայ համայնքը դարձաւ ատրպէյճանական եւ թրքական իշխանութիւնների ծրագրած եւ երեք փուլով իրագործած ցեղասպանութեան գոհ:

Դրա արդիւնքում դադարեց գոյութիւն ունենալ քաղաքի զարգացման պատմութեան մէջ ահռելի ներդրում կատարած հայկական տարրը:

20-րդ դարի սկզբին Պաքուն, հանդիսանալով Ռուսական կայսրութեան անդրկովկասեան տիրոջ թի խոշորագոյն արդիւնաբերական կենտրոն, ունէր հարուստ հայկական քաղաքակրթական ներկայութիւն: Հայերը կազմում էին քաղաքի երրորդ խոշոր էթնիկ խումբը՝ ռուսներից եւ բազմացեղ մահմեդական բնակչութիւնից յետոյ: Այդուհանդերձ, հայերն առաջնային տեղ էին զբաղեցնում քաղաքի հասարակական, մշակութային եւ գործարար կեանքում: Հենց հայ գործարարներ-

րի շնորհիւ սկսուեց եւ մեծ թափ առաւ Պաքուի նաւթարդիւնաբերութիւնը:

Հայ գործարարների միջոցներով եւ հայ ճարտարապետների նախագծերով ու եւրոպական ճարտարապետական լաւագոյն աւանդութիւններով կառուցած շէնքերը մինչ օրս զարդարում են Ատրպէյճանի մայրաքաղաք Պաքուն: Ատրպէյճանի ներկայիս իշխանութիւնները որդեգրած հակահայ քաղաքականութիւնը չի հանդուրժում որեւէ յիշատակում Պաքուում հայերի երբեմնի ներկայութեան ու քաղաքի պատմութեան մէջ նրանց թողած հարուստ մշակութային ժառանգութեան մասին:

Այս կայքէջի պատրաստումը իւրաքանչիւր յարգանքի տուրք է Ատրպէյճանի պետական այլասեացութեանը եւ հրահրուած ջարդերին գոհ գնացած Պաքուի հայերի յիշատակին:

AMERICAN RELIABLE WINDOWS

www.americanreliablewindows.com

Beautify while increasing the value of your home with elegant,

18 months no interest* Financing O.A.C

ENERGY EFFICIENT WINDOW AND DOORS.

Vinyl, Wood, Fiberglass, Clad or Aluminum Replacement, Retro or New Construction

Our Windows Qualify For Tax Credits

Manufacturers rebates & deep discounts available NOW.
Product, Pricing and Financing to meet any Budget.

888-804-7250
Your Satisfaction is Guaranteed.

Licensed • Certified • Insured CSLB LIC#901591

\$89 Rebate*
toward the price of new Vinyl Windows

Rebate Example:
5 windows = \$445
10 windows = \$890
15 windows = \$1335

Serving Los Angeles, Ventura, Orange, & San Bernardino Counties

ԿԵՆԴԱՆԻՆԵՐԻ ՈՒՂԵՂԻ ԽՈՐՔՈՒՄ

Ջեյմսի Կլոուզեր

Գիտությունը բացառապես է տարբեր կենդանիների սրամտությունների չափը: Այդ ուսումնասիրությունների ընթացքում մի նոր հարց է առաջանում, թե՛ իւրաքանչիւր կենդանու հետ ինչպէ՞ս պիտի վարուել:

Ոչ շատ հեռու անցեալում առաջադրանքներ ստեղծ էին իմուսի Բանգիի հետ, դա իմ ցանկությունները էջեր, քանի որ Բանգիին էր ինձ հրաշքեր, դա նրա միտքն էր, ըստ իր սովորությունների, արագ կերպով կատարեց իր ցանկությունները:

Բանգիին մի կապիկ է, որ կարող է մի քանի բառեր արտաստել, որից 384-ը կանոնաւոր կերպով է ասում: Հաւանական է, որ նա մի դիւրին աւելի բառեր էլ իմանայ: Նա մի սքանչելի եւ շատ բարձր տոնով ձայն ունի, բայց նա անկարող է նախադասություններ կազմել:

Նա նմանում է բոնոբո տեսակի կապիկին, որն ամեննալաւ ու խաղաղ բնաւորութեամբ կապիկներից է եւ շիմպանզէի հօրեղբոր տղան է համարում:

Բայց Բանգիին ընթերցասէր եւ գրուցասէր մի կապիկ է: Նա օրուայ ընթացքում յաճախ վերցնում է բառարանը, որը պատրաստուել է գլաջիալ փայլուն ու հաստ թղթերից, որը մի մասնագիտական բառարան է եւ զարդարած է հարիւրաւոր գունաւոր առանձին նշաններով. դրանք համարեա ամբողջ իրերը նաեւ առօրեայ խօսակցութեան բառերն են ցուցադրում: Բանգիին եւ իր նմանները այդ ցուցատախտակները վրայի նկարները ցոյց տալով կարողանում են այդպիսով իրենց ցանկությունները արտայայտել: Նրանք սովորում են մտածել եւ նախադասություններ կազմել, նոյնիսկ բոլոր նշանների միջոցով կարողանում են միացնել ցանկացած բառեր եւ այդպիսով յայտնել իրենց միտքն ու ցանկությունները:

Այդ ցուցատախտակները միայն հեշտ անուններով եւ իմաստով գործածական նշաններ չեն, ինչպէս օրինակի համար «գնդակ» կամ «ժէլէ» (դոնդոդ), դրանց մէջ կան նաեւ գաղափարներ, հասկացություններ, օրինակ ասենք՝ «մեկնել երեւանից դէպի Սեւան», կամ քերականական իմաստով տարբերւող բառեր, օրինակի համար՝ անգլերէն ing կամ ed վերջաւորությունները, որ առաջինը մի ակտի կատարման ընթացքն է ցուցադրում եւ երկրորդը՝ ակտի անցեալ ժամանակն է: Բանգիին գիտի սառուց կտորատելու կարեւորությունը: Մի գործնական ժողովին, գործը սկսելուց առաջ նա լաւ գիտի, թէ այդ աշխատանքը կատարելով նա արժանանում է գնահատանքի: Նա իր պատկերագրող բառարանից օգտուելով ցոյց է տալիս սուրճի բաժակի նկարը այնուհետ նա ինձ մատով ցոյց է տալիս եւ թափով լայն բացած իր թեւերով գրկում է իր դաստիարակին՝ Սու Սաւէջ Ռամբօին (Su Savage Rumbogi), որը կապիկներին սիրող մասնագէտ ու հետախոյզ է, եւ անդամակցում է կապիկների ուսումնասիրման հիմնադրամի կենտրոնին: Դէս Մոյնըզ (Desmoines) հետախուզական կենտրոնը, Այովա վայում, Բանգիին տանում է հաստատությունների շէնքը: Տարալուծարանի տնօրէնը Թէյլըր Ռօմին 4 բաժակ սուրճ է պատկերում՝ ոչ

տաք, դրանցից մէկը հրամցնում է Քանգիին: Նա ներքնաբակում էր, միացաւ մեզ եւ մօտեցաւ սեղանին եւ ճաշակեց սուրճը եւ դրանից յետոյ մի մեծ կոճիկ էր խնայաբար խօսակցութիւնը ձայնագրում էր միկրոֆոնով եւ նա լսում էր մեր խօսքերը: Մենք նրան ասացինք, որ մի այցելու պիտի գայ մեզ մօտ: Սու Սաւէջ Ռամբօն՝ դաստիարակը, ինձ ասաց, թէ Քանգին այդ լուրը լսելով ոգեւորուեց, բայց այդ առաջադրանքն նա դարձել էր մի կամակոր կենդանի եւ մենք չկարողացանք նրան համոզել, որ գայ բակ եւ միանայ մեզ: Որոշեցինք նրա հետ բանակցել եւ նրան սիրաշահել մի կտոր քաղցր սեխով, որը դեռեւս նրա գրքի պատկերներում չկար: Նա իր ցուցատախտակներից օգտուեց եւ, ցոյց տալով կանանչ ու դեղին մի բոյս եւ մի ձմերուկ, գանգրակադամբն էլ նրա հետաքրքրութիւնը գրաւեց, իսկ կաթնակովին էլ հետաքրքրութիւն ցոյց տալով, նա գիտէր եւ փորձն ունէր, որ կաթնակովը կարող էր աւելի երկար ծամել:

Մեծ կապիկների ուսումնասիրութեան կենտրոնը ոչ շահադիտական մի կազմակերպութիւն է: Այդ կենտրոնում պահուած են 7 մեծ կապիկներ, որ ինչպէս նաեւ Քանգին եւ իր փոքրիկ տղան՝ Թէքօն, որը ծնւել է այս տարի Յունիս ամսի մէկին: Չի կարելի ասել, որ Բանգիին առաջին կապիկն է, որ մտածելու եւ խօսելու կարողութիւն ունի: Օրինակ՝ յայտնի Բոքօն, Վաչօն եւ ուրիշները Բանգիից աւելի առաջ էին եկել: Բայց հիմնադրամի ուսումնասիրութեան կենտրոնում մի նոր երեւոյթ էլ յայտնի դարձաւ, որ կապիկները ծնունդ առնելուց յետոյ սկսում են ծանօթանալ իրենց սիմուլիկ խօսակցութեան հետ՝ մարդկանց նման, որ մայրը խօսում է իր երեխայի հետ, նրանք բացատրում են նոյնիսկ երեխայի հասկացողութիւնից դուրս՝ իրենց տեսակների մասին: Հիմնադրամի ուսումնասիրությունների կենտրոնում գիտնականները պատմում են կապիկների կեանքի մասին, աշխատում են եւ ուսումնասիրութիւններ են կատարում ու կապիկներին սովորեցնում են յարաբերուել աւելի լաւ ու արագ կերպով եւ մեծ ու դժուար բառեր սովորել, որ երեխաները ծանօթանան իրենց խօսակցութեանը:

Այսօր ամէն ինչ նոյնն է, Բանգիին չի հետաքրքրում շատ խօսելով, նա գերադասում է վազել ու ցատկոտել, ցուցադրելով իր ֆիզիկական կարողութիւններն ու շարժումները: Գնդակի հետ խաղալու փոխարէն, նա սուրճ է խմում եւ յետոյ իրեն զբաղեցնում է իր գրքի գունաւոր նկարներով: Նա առանձնացնում է մի քանի պատկերագրող էջեր, նաեւ սկսում է դրանց նայել ու շարժութեամբ: Մի խօսքով նա զբաղւում է ընթերցանութեամբ եւ երբեմն մատնանշում է որեւէ մի նկար ու իր դաստիարակչուհուն ցոյց է տալիս իր գրքից առանձնացած նկարները: Նա դաստիարակչուհուն ցոյց տուեց մի գնդակի նկար եւ դաստիարակչուհին ասաց, ես կաշխատեմ կարճ ժամանակում նրա համար մի գնդակ գտնել: Բանգիին մի բառով նրան պատասխանեց (get այսինքն՝ ձեռք բեր)»: Կարճ ժամանակում շէնքի գրասենեակներից մէկում, նա գտաւ մի գնդակ: Երբ նա վերադարձաւ

Բանգիի մօտ դաստիարակչուհին (Սաւէջ Ռամբօնը) հարց տուեց Բանգիին, թէ նա պատրաստ է գնդակով խաղալ, եւ ոչ շատ ուրախ նա պատասխանեց՝ դրա ժամանակն արդէն անցել է:

Մարդկութիւնը լայն յարաբերութիւն ունի կենդանիների հետ: Նրանք մեր ընկերները, մեր շարժական ունեցւածքը ու նաեւ մեր ընտանիքների անդամներն են համարում: Կենդանիները կարող են լինել մեր տների պահակը եւ մենք նրանց շատ ենք սիրում, բայց դժբախտաբար մենք դրանց պահում ենք վանդակներում եւ հիանում դրանցով: Որոշ ժամանակներ էլ շարաշահում ենք նրանց եւ օգտուում ենք նրանց մսից, եփում եւ ուտում ենք:

Մարդը միակ արարածն է, որ գործիքներ է բանեցնում, բայց թռչունները եւ կապիկներն էլ այդ գործի ընդունակութիւնն ունեն: Մարդը միակն է, որ ցաւակցում է միւս մարդկանց եւ մեծահոգի է, բայց ի՞նչ կասէք կապիկների մասին, որ բարեգործութիւն են անում, փղերի մասին, որ սգում են իրենց մեռածների համար: Մարդը միակն է, որ ունի ուրախութեան եւ ապագայի հանդէպ գիտակցութեան զգացում:

Իսկ այժմ անդրադառնանք վերջին ուսումնասիրութիւններին, որոնք կատարուել են Մեծն Բրիտանիայում, որի արդիւնքում պարզուում է, որ խոզերը, որոնք ապրում եւ աճում են խաղաղ միջավայրում, լաւատեսութիւն են ցուցադրում ու յուսալի շարժումներ են կատարում, եւ նոր ձայներ լսելիս, փոխանակ զգուշանալու եւ յետ նահանջելու, աւելի ուրախանում եւ ոգեւորւում են: Եթէ ասենք թէ միայն մարդն է, որ կարողանում է խօսել, Բանգիին կարող է ձեզ ասել, որ դա ճիշտ է:

Այս բոլորը մեզ թելադրում է, որպէսզի նոր տեսլանքի հիմամբ յանգենք նոր մտքերի եւ մի նոր հայեացքով նայենք կենդանիներին: Փիթըր Սինգերի 1975 թվականի «Animal Liberation bioethicist» գիրքը, որը հրատարակուել է "Փրինչէյըն" համալսարանում յայտնում է թէ պիտի ծանօթանանք կենդանիների իրաւունքների շարժմանը: Մենք իրաւունք չունենք կենդանիներին վախեցնել կամ ցաւ պատճառել: Չնայած, որ այս կարծիքը թէեւ երբեք չի ընդունուի մեր աշխարհում, բայց նոր ուսումնասիրութիւնները այնպիսի ապացոյցներ են ի յայտ բերում, որ միջին հիւսն աննկատ են մնացել:

Գիտնականները ներկայումս ասում են, թէ միայն կենդանիների ուղեղի ուսումնասիրութիւնը իրենց չի բաւարարում, այլ նրանք ցանկանում են իմանալ նրանց մտքերն ու մտածողութիւնը: Դրան հասնելու համար, մեր ճամփին շատ արգելքներ կան յատկապէս կենդանիների սրամտութեան վերաբերեալ: Առաջին հերթին մենք միջին անգամ չենք համաձայնուի այդ մտքի հետ, որ ոչ մարդկային տեսակները նոյնպէս գիտակից են:

ԳԻՏԱԿԻՑ...

Մենք ընդունում ենք շիմպանզէի եւ դելֆինների հետ ունեցած փորձառութիւնները՝ նրանց գիտակցութեան վերաբերեալ. մենք սիրում ենք մտածել շներին եւ կատուների վարքերի մասին, բայց ինչու չենք մտածում մկների եւ կոկորդիլոսների, նաեւ ճանճերի մասին, ու նման մի պարզ ու բարակ ուղեղով միջատի մասին,

որի ուղեղի կարողութիւնը միայն բաւարարում է միջատի մարմինը կազմակերպելու ու հսկելու:

Թէ որտեղ պէտք է այդ գիծը գծել՝ դա անհնարին է ասել, միջին անգամ պահ, երբ մեր դատողութիւնը յատակ չէ, քանի որ մեր տեսակէտները տարբեր տեսակի կենդանիների հանդէպ արտայայտում ենք մեր զգացումներով: Մի ուստի՞ (ճուշտ) հաւանական է, որ մի թիթեռից աւելի պակաս խելք չունենայ, բայց մենք անմիջապէս հերքում ենք գիտակցութեան փաստերը, այդ պատճառով, որը նրան չենք սիրում:

Ներկայիս գիտնականների մեծամասնութիւնը համաձայն են այն մտքի հետ, որ գիտակցութիւնը կարգաւորում է մի տեսակ իմացական ռեսուրսի միջոցով, որն աշխուժ բոցկլում է մարդու եւ մի շարք այլ կենդանիների մէջ, իսկ խամրում եւ վերջնականապէս մարում է ստորադաս տեսակներում: Դա մի տեսակ յամառութիւն կը լինի, եթէ մենք անտեսենք եւ հերքենք կաթնասուն կենդանիների գիտակցութիւնը:

«Անհետեւ կը լինի եթէ կաթնասունների մօտ գիտակցութեան առկայութիւնը հերքենք», ասում է Հարալդ համալսարանի հոգեբան, «Stuff of thought» գրքի հեղինակ Սթիւեն Փինքերը: "Թռչունները եւ միւս ողնաշարաւորները եւս անշուշտ գիտակից են: Սակայն երբ խօսքը հասնում է ոսորէին եւ սարդին, այնքան էլ չի լինի պնդել, որ նրանք էլ են գիտակից (աւելի խախուտ գետնի վրայ ենք կանգնած գտնում մեզ):

Կենդանիների խելքն ու ինտելեկտը ուսումնասիրելիս՝ ըստ նրանց ուղեղի չափի, նկատելի է, մարդը այդ հարցում ամենաբարձր մակարդակի վրայ է գտնուում: Մարդու ուղեղը խոշոր է եւ նրա քաշը 1,400 կգ, որը հաւասար է 3 փոնդի (Ամէն մի փոնդը 453 գրամ է: Լ.Ա.), բայց դելֆինի ուղեղի քաշը 1,700 կգ է, որը 3.75 փոնդ է: Վայրի յարձակող կետերի ուղեղը 5,600 կգ, այսինքն՝ 12.3 փոնդ, է, որը հսկայական ծաւալ է: Պարզուում է մարդու գլխուղեղը դելֆինի ուղեղից աւելի փոքր է, եւ շատ փոքր է քան այլ կենդանիների ուղեղը, բայց երբ մենք ուսումնասիրում ենք կետերի ընդհանուր մարմնի չափերը վերադառնում ենք նորից առաջին տեղում:

Մի փոքրիկ կենդանի, որը մկան ընտանիքից է եւ կոչւում է Etruscom Shrem, ուղեղի կշիռը 0.1 գրամ է: Եթէ նրա մարմնի եւ ուղեղի կշիռը չափենք եւ համեմատենք մի մարդու հետ, կը տեսնենք, որ նրա ուղեղի չափն ու մարմնի կշիռը աւելի մեծ է քան մարդունը: Անկասկած, ուղեղի մեծութիւնը ուղիղ յարաբերութեան մէջ է կենդանու սրամտութեան հետ, ուղեղի կազմուածքը շատ կարեւոր է գիտությունների համար:

Կաթնասուն կենդանիները անւանւում են Carebrad corten, որոնք ունենալով մեծ ու բարդ կազմուածքով ուղեղ աւելի խելամիտ կենդանիներ են: Սակայն դրանով հարցը չի փակուում: Ստեղծագործ աշխատանքի տեսակէտից եւս տարբերում են կենդանիները, օրինակի համար այդ ուղեղութեամբ մարդը գործիքների օգտագործման միջոցով անհասարակ իրաւունքներ է կատարում: Կապիկները ուրիշ կենդանիների համեմատութեամբ իրենց կարիքները հոգալու համար կրկնա-

ԿԵՆԴԱՆԻՆԵՐԻ ՈՒՂԵՂԻ ԽՈՐՔՈՒՄ

Շարունակուած էջ 16-էն

կի անգամ աւելի շատ են օգտագործուած գործիքներ, իսկ որոշներն էլ կան որ այդ առումով մասնագէտ են: Նրանք կարող են իրենց ուսելիքը քարով ջարդել, որպէսզի միջուկը հանգիստ ուտեն: Չնայած որ այդ քարով կտորելը հասարակ գործ է, բայց դա կատարելու համար նրա ուղեղի Carebrad corten-ն է գործում: Հարց է առաջանում թէ ինչու ազուաւր եւ նրա նման մի քանի այլ թռչուններ աւելի լաւ գործիք բանեցնող են, քան թէ միւս կենդանիները. օրինակի համար՝ ազուաւր փաստել է, որ կարող է երկաթէ լարը ծռել, որպէսզի դրանով կարողանայ ուտելիքի տուրքակը բարձրացնել:

Հետաքրքիր է նաեւ մի այլ փաստ, որն անցեալ տարի արձանագրուել է Քեմբրիջ համալսարանի մի կենդանաբանի կողմից. մի թռչուն, որը ազուաւր ընտանիքից է եւ Քրիստոֆեր է կոչուում, իր խմելու ջուրն ապահովելու համար, առուակի մէջ քար է լցնում, որ ջրի մակարդակը բարձրացնի եւ օգտուի այդ ջրից: Այդ հարցում հետաքրքիրն այն է, որ այդ թռչունները աշխատում են աւելի մեծ քարեր գտնել ու զցել, որ աւելի շուտ իրենց նպատակին հասնեն:

Այս մասին արձանագրութիւններ կան դեռ շատ հին ժամանակներից՝ մօտաւորապէս 2500 տարի առաջ: Ըստ պատմաբանների առասպելական պատմութիւնները վկայում են այդ թռչունների կատարած աշխատանքների մասին, իսկ այսօր՝ 21-րդ դարում, գիտնականները հետազօտում եւ փաստում են, որ այդ հին պատմութիւնները առասպել չեն, դրանք իրականութիւն են ունեցել: Գիտնականները ուսումնասիրելով եկել են այն եզրակացութեան, որ թռչունները կարողանում են այդ կարգի մտածած, ծրարած աշխատանք կատարել:

Գիտնականները, ուսումնասիրելով այդ թռչունների կատարած աշխատանքը, ենթադրում են, որ այդ աստիճան գարգացած մի շարք թռչունների ուղեղում բացակայում է ուղեղի կեղեւը Carebrad corten-ը, եւ իրենց ուղեղի այդ կառուցով բաժանուած են կաթնասուն կենդանիներից: Նրանց ուղեղը կազմուել է մի շարք երկար թելանման կառուցներից:

Այս տարակ սկզբում, մի աշխատարկումը՝ M.I.T. եւ Երուսաղէմի Հիբրեւ (Hebrew) համալսարաններից յայտնաբերել են, թէ իւրաքանչիւր բջիջ, որը գտնուում է կաթնասուն կենդանու ուղեղի փոքր բաժնում ունի իր իւրայատուկ ու մասնաւոր աշխատանքը, եւ դա չի տարբերում թռչունների ուղեղի հետ, որ նրանք էլ կարողանում են կատարել միատեղ բոլոր այդ աշխատանքները, բայց արդիւնքը նոյնն է, տեղեկութիւնները շարունակուած է եւ յայտնաբերուած է թէ թռչունները աւելի կատարեալ կերպով են կատարում:

Ազուաւրների եւ ուրիշ կենդանիների պարագային հետաքրքիր է նաեւ այն, որ նրանց կարելի է ուսումնասիրել ոչ թէ միայն ուղեղի գործունէութեան տեսակէտից առանձնաբար, այլեւ՝ հասարակութեան մէջ: Շատ հեշտ է լինել առանձին ու մենակ մի կենդանի, քան թէ հասարակական (social): Երբ նա՝ բեւեռային արջի նման,

մենակ որսում ու ուտում է, նա կարիք չունի իր հօգուածները ցուցադրելու, եւ կուռելիս կամ էլ հէնց որս անելիս ուրիշ կենդանիների հետ համագործակցելու:

Անդրադառնանք գազանների թագաւորին՝ առիւծին: «Նա կատարում է շատ հանդարտ կերպով», - ասում է կենդանաբան Քրիստին Դրէնը՝ «Դիւք» համալսարանից. «Մի կենդանի (նպատակը մի առիւծ է) յարձակողական դիրք է ընդունում, իսկ մի ուրիշը որսին մղում է այն ուղղութեամբ, ուր միւս առիւծը սպասում է նրան: Աւելի տպաւորիչը այն է, որ խղճուկ տեսքով բորենին մենակ կարող է որսալ մի վայրի կով, որը կոչոււմ է վայլղբիստ (wildebeest), բայց մի զբերա որսալու համար պիտի խմբով յարձակուեն: Նրանք խմբի կազմը դասաւորում են ըստ իրենց ցանկացած որսի: Իրականութեան մէջ, նրանք իրար ասում են՝ գնանք մի զբերա որսալ, այդ դէպքում, նրանք եթէ իրենց ճամբին մի վայրի կով էլ տեսնեն, նրան շրջապատում են ու չեն որսում:

Անցեալ տարի Դրինը դեկավարեց բորենիների ուսումնասիրման ծրագիրը, որպէսզի պարզեն թէ այդ կենդանիները ինչքանով են համագործակցում իրար հետ: Նա ընտրեց մի գոյգ բորենիների եւ դրանց փակեց մի գոմում եւ ամէն մէկի համար պարանով ուտելիքներ կախեց առաստաղից: Այնպէս էր դասաւորել, որ դրանցից իւրաքանչիւրը առանձին չէր կարող իր ուտելիքը վերցնել եւ պէտք է երկուսն էլ միատեղ եւ միաժամանակ առաստաղից կախած պարանները քաշէին: Դրինը ասում է, թէ՛ երկու ըստ չանցած, նրանք երկու պարաններից էլ ուտելիքներ իջեցրին եւ սկսեցին ուտել, դրանից եւ նրանց այդ վարքից իմ բերանը զարմանքից բաց մնաց:

Այդ կարգի կենդանիների վերաբերեալ դեռեւս չի պարզուել թէ ինչ պատճառով եւ ինչքանով են համագործակցում: Այդ կենդանիների համատեղ ապրելն է պաճառ դառնում, որ նրանց ինչքը զարգանայ թէ՛ ինչքն է, որ հեշտացնում է նրանց ապրելը:

Դա հաստատ է, որ ազուաւրները եւ մի շարք այլ թռչուններ ամենագարգացած հասարակական կենսա վարող թռչուններն են: Նրանք երկարատեւ եւ կայուն խմբային կապեր ունեն եւ միակ թռչուններն են, որ փաստում են շատ հմուտ են:

Եւ եւ օտարները

Շատ հեշտ է ուսումնասիրել կենդանիների ուղեղը եւ նրանց վարուցեղութիւնը, բայց մի նուրբ իմացական կարողութեան հարց կայ, որ ծրագրումը դժուարացնում է: Մարդու համար ամէնից շատ կարեւոր հարցն այն է, որ երեխաները սովորեն: Այդ նշանակում է մտքի տեսութիւն: Դրա իմաստը այն է, որ գիտելիքները ամբողջական չեն: Մի նորելուկ երեխայ նայում է իր դպրակի ձեռքին, որ մի խաղալիք է թաքցնում սենեակի անկիւնում, եւ նա քայլում է ու գիտէ թէ, ո՞ր մասում է խաղալիքը թաքնուած: 3 տարեկան երեխան արդէն գիտակցում է, որ ինքը իմանում է այդ, բայց դա չի նշանակում, որ ուրիշներն էլ գիտեն:

Մտքի տեսութիւնը կենտրոնացած է տեղեկութիւնների փո-

խարկման եւ ինքնագարգացման վրայ, եւ փոքրաթիւ կենդանիներ կան, որ դրա ցուցադրման կարողութիւնն ունեն: Չնայած որոշ կենդանիներ, օրինակ՝ շները, գիտակցում են թէ ինչ է նշանակում մատով մի բան ցոյց տալը:

Մեծ կապիկները դրանով հանդերձ որ խելացի են եւ ունեն հինգ մատանի ձեռքեր, գուրկ են մատով ցոյց տալու նշանակութիւնը հասկանալու ունակութիւնից: Բայց դա կարող է այն պատճառով լինել, որ նման գործի ասպարէզը չունեն: Մի կապիկի ձագ շատ հագուադէպ է իր մօրից հեռանում. նա անընդհատ կախուած է մօրից ու չի բաժանում նրանից: Բայց Քանգին, որ մեծացել է գերութեան մէջ, յաճախ ձեռքերն ազատ է եղել յարաբերութիւն հաստատելու համար:

Երբ Քանգին 9 ամսական էր, արդէն նա մատով ցոյց էր տալիս իր ուզածը. - ասում է Սաւէջ Ռամբօն: Դրան են ականատես եղայ Այովա քաղաքում, ուր նա մատով ցոյց էր տալիս եւ հրաւիրում էր սուրճ խմելու, եւ նոյնիսկ, երբ բարձրացնում էր իր ձեռքերը եւ ուղեկցում էր դէպի միջանցքի դուռը, շատ արագ կերպով իր ձեռքի շարժումով ինձ էլ հասկացնում էր, որ իր գնդակը տանէի:

Մատով ցոյց տալը կենդանիների խելամտութեան միակ նշանը չէ: Blue Jays-ը մի տեսակ կապտագոյն թռչուններ են, որոնք իրենց ցանկացած մթերքները մաքրագործում են, այդ կատարում է ուրիշ կենդանիների ներկայութեամբ, որոնք դրա վկան են դառնում: Այդ թռչունները հաւաքած մթերքները թաքցում են իրենց գաղտնի պահեստում: Եթէ թռչունների այդ գործի ընթացքում նրանց նայող լինի, նրանք դադարեցնում են իրենց աշխատանքը, եւ երբ օտար կենդանիները հեռանում են, նորից սկսում են իրենց աշխատանքը՝ մթերքների փոխադրումը պահեստների մէջ: Նրանք ոչ միայն հասկանում են, որ ուրիշներն էլ խելքի տէր են, այլ վարպետօրէն գիտեն՝ իրենց հաւաքած սննդամթերքի միջի բովանդակութիւնը:

Այսպէս կոչուած հայելու թէսթը՝ իրեն իր պատկերից զանազանելու ոսկեայ չափանիշն է: Հարցն այս է, որ արդեօք կենդանին կարող է տեսել իր արտացոլած պատկերը եւ հասկանալ այն ինչ է թէ ոչ: Չարմանալի է թէ ինչպէս կատուն, երբ տեսնում է իր պատկերը հայելու մէջ, վագում է հայելու ետեւը՝ իր թուացեալ խաղընկերոջ հետ խաղալու համար:

Փղերը եւ մեծ կապիկները ու նաեւ ղելֆինները այն սահմանափակ թուով կենդանիներից են, որ կարող են յաջողութեամբ անց կացնել այս քննութիւնը: Երեքն էլ համապատասխանում են քննութեանը. երբ նրանք իրենց հայելու մէջ էին տեսնում, ստուգողները ներկով կէտեր նշանակեցին նրանց ճակատին, նաեւ մարմնի ուրիշ մասերում: Որոշ կապիկներ կարողացան իրենց հայեացքը յռել իրենց ներկած կէտերի վրայ եւ մատներով շօշափել դրանց: Դա մեր սպասելիքից աւելի շատ էր, իսկ ղելֆինները իրենց մի դիրքում էին պահում, որ կարողանային նշանակած նշանները աւելի լաւ տեսնել:

Ուշիմութիւնից բացի

Եթէ կենդանիները ունակ են տրամաբանելու, նոյնիսկ շատ սկզբնական եղանակով, անխուսա-

փելիօհրն ծագում է մի երկրորդ հարց՝ արդեօք նրանք զգացումներ ունեն: Նրանք արդեօք ունակ են կարեկցելու եւ յուզական ապրումներ ունենալու: Արդեօք նրանք կարող են սիրել, ինամել, յուսալ եւ ատել: Եւ այս հարցերի պատասխանները ինչ նշանակութիւն ունի այն բանում թէ մենք ոնց ենք վերաբերում նրանց հետ: Գիտութեան տեսանկիւնից ամենաապահովն այն կը լինէր, որ վագ անցնէր: Սակայն գիտութիւնը իրեն զսպել չի կարողանում եւ արդէն իսկ որոշ գիտնականներ ուսումնասիրում են այս հարցերը:

Դա ապացուցում է, որ փղերը սիրում են իրենց մեռած փղի դիակի մօտ երկար ժամանակ մնալ եւ նկատելի է նրանց վիշտն ու ցաւը: Դրա համար էլ նրանք մեռած փղի ոսկորները տեսնելիս շատ յարգանքով նրան ստուգում են եւ յատուկ ուշադրութիւն են դարձնում նրա գանգին: Կապիկներն էլ մնում են մեռածի դիակի մօտ եւ երկար շարան են կազմում՝ օրեր մնալով դիակի մօտ:

Սինգերը՝ կենդանիների ազատութեան՝ հեղինակը հաւատում է, որ կենդանիների մէջ երեւոյթներ կան, որ փաստում են, որ նրանք օժտուած են իրենց իրաւունքները պաշտպանելու կարողութեամբ, որ կարողանան ապրել եւ ունենալ հանգիստ ու արժանապատիւ կեանք: Բայց դա մի անհրաժեշտութիւն չէ: Անշուշտ այդ կարեւոր հարց է, որ իրաւունքների սահմանը պիտի աւելի ընդլայնել նրանց կենտրոնում, որ մարդը եւ կենդանիները կարողանան փորձել իրենց համագործակցութեան աշխարհը: Նրանք նոյնանման ցաւեր ունեն եւ հաւասար են բնութեան ողջ դաժանութեան առջեւ, որը զգալի է մարդու եւ նոյնիսկ մի մուկի համար:

Դա կարեւոր չէ, թէ գիտնականները ինչ են մտածում կենդանիների ուշիմութեան մասին: Այնուամենայնիւ գրեթէ բոլորը համակարծիք են ընտանի կենդանիների հանդէպ ցուցաբերող վերաբերմունքի մասին: Այդպիսի վերաբերմունքը արդարացում չունի, չնայած որ աշխարհի որոշ տեղերում բարեփոխումները նոր են սկսել: Միացեալ Նահանգներում կենդանիները կարեւոր են եւ նրանց հետ պիտի զուգուութեամբ վարուել: Սա վերաբերում է մարդու ապրելավայրին, օրինակ նրա գիւղին կամ այգուն, ուր կենդանիներ են պահուած, նույնիսկ կենդանիների փոխադրական միջոցներն էլ պիտի անխնամ չլինեն:

Միացեալ Նահանգներում աննդամ թերքը եւ մսամթերային գործարանները եւ անասնապահութիւնը չափազանց զարգացած են. հազարաւոր տաւարներ եւ խոզեր խցկում են իրար մէջ, հաւերը՝ նեղ վանդակներում, ուր հագիւ են կարողանում կողք-կողքի կանգնել, բայց այս տեղում էլ ժողովրդի կարծիքն ու վերաբերմունքը նկատելիօրէն փոխուել է: Բուսակեր մարդիկ բացատրում են թէ նրանք միս չուտելու պատճառով է, որ դիմել են բուսակերութեան, բայց նորից դա էական չէ, ԱՄՆ-ի բուսակերների թիւը՝ ընդհանուր ժողովրդի միայն 3% -ն է կազմում:

Մենք չենք անտեսում կենդանիների մսի ուտելը, միւս կողմից դա օգտակար է մարդու համար, սակայն այդպիսով մսի սպառումը կը նուազի եւ այդ սպիթ կը դառնայ, որ կենդանիներին աւելի

ՕՐԻՆԱԿԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ ԱՐԺԷՐ

Շարունակուած էջ 2-էն

տի մէկի արիւնահեղութեանը, որ- քան ինքը՝ ՀՀԿ-ն: Պարզ է նաեւ, որ երկուսն էլ բնական դաշնակիցներ են, ուրեմն պիտի շփուեն եւ՝ խորհրդարանում, եւ՝ այլուր:

Ընդդիմութեան դէմ կիրա- ունող ճնշումները՝ թէ՛ ֆիզիկա- կան, թէ՛ հոգեբանական, թէ՛ տնտեսական, լրացում են քարոզ- չական բաւական հին հնարքով: Կոալիցիոն կասկածելի համաձայ- նագիրն էլ դարձել է մի յաւելեալ լծակ վերոյիշեալ հնարքը հասա- րակութեանը մատուցելու համար: Իսկ խօսքը, իհարկէ, ընդդիմու- թեան «միաւորման» մասին է: Ոմանց ոչ մի կերպ հանգիստ չի տալիս ՀԱԿ-ի ժողովրդականու- թիւնը, ամէն կերպ փորձում են անիմաստ վէճեր սարքել եւ հիաս- թափեցնել Հայաստանի քաղաքա- ցիներին: Միայնում են, որովհե- տեւ հասարակութիւնն ինքն է ընտրում այն ուժը, որի միջոցով պիտի իրականացնի իր սահմա- նադրական իրաւունքը, այսինքն՝ պիտի ձեւաւորի օրինական իշխա- նութիւն: Կարծում եմ, որ ընդդի- մութեան «դափնեպսակին» ձգտող ուժերը պիտի ապացուցեն, որ իշ- խանաւորների դաշնակիցը չեն: Եւ սրա համար գոյութիւն ունի երկու կարեւոր պայման՝ մարտի- մէկեան յանցանքի դատապար- տումն ու Սերժ Սարգսեանի հրա- ժարականի պահանջը, ընդ որում՝ անյապաղ, եւ քաղաքանտարկեալնե- րի ազատութեան համար մղուող պայքարին մասնակցելը՝ առանց վերապահումների: Իսկ մնացածը դատարկ խօսակցութիւններ են:

Մի հետաքրքիր տարր կայ, այնուամենայնիւ, այս ամէն ինչի մէջ: Բռնապետութեան սարսափն այս անգամ անթաքոյց է: Երկու-

շաբթի օրը նրանք հաւաքել են բանակի բարձրաստիճան սպանե- րին: Ուժ են ցոյց տալիս, սպանե- րին երեւի ինստրուկտաժ են անում, որ յանկարծ բանակը չանցնի ՀՀ քաղաքացիների կողմը: Առանց այդ էլ երեք տարի է՝ վարկաբեկում են բանակը՝ զինուորականների հետ կապելով մարտիմէկեան ոճրագոր- ծութիւնը: Առանց այդ էլ ամէն ինչ արել են, որ այն վերածուի մի կոռուստացուած կառուցի, որից փախչում են թէ՛ զինակոչիկները, թէ՛ նրանց ծնողները: Եւ սա Սերժ Սարգսեանի նուաճումներից է, ով զգուժ է բանակի արատների մասին բարձրաձայն խօսողներից, որովհետեւ հայոց զինուժը նրա համար սոսկ սեփական իշխանու- թիւնը պահելու միջոց է: Օլի- գարիւնների թիկնազօրը քիչ է 500 000 ցուցարարների դիմակայելու համար: Սակայն կարծում եմ՝ բա- նակի սպայակազմը տեսաւ, որ անգամ արաբական աշխարհում զի- նուորականները ճիշդ կողմնորոշ- ուեցին եւ չդարձան փտած բռնա- պետութեան գործիքը: Ուստի հա- մոգուած եմ՝ թէկուզ լուռ, բայց հետեւութիւններ կ'անեն:

Ուրեմն իշխանութիւն, իհար- կէ, միշտ լինելու է, ուղղակի լինե- լու է օրինական իշխանութիւն: Ուստի այսօր արդէն հասարակու- թիւնն ինքը պիտի դառնայ նախա- ձեռնողը, այսինքն իր իրաւունք- ների տէրը: Սա է բոլոր խնդիրնե- րի լուծման իրական ուղին: Պարզ երեւում է, որ սոցիալական հարցե- րը կը կարողանանք յաղթահարել միմիայն օրինական իշխանութիւն ձեւաւորելուց յետոյ: Իշխանութիւն, որը հաշուետու կը լինի ոչ թէ մի խումբ ուռնացած օլիգարխների, այլ ողջ հասարակութեանը:

«ՁՈՐՐՈՐԴ ԻՆՔՆԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆ»

ՀԲԸՄ-Ի ՀԱՄԱՐԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱՑԱՆՑԱՅԻՆ ԳՈՒԷՃՐ

Շարունակուած էջ 8-էն

թեան մասին: Բեմէն կախուած սպիտակ պաստառի վրայ, ան, լու- սարձակուած նկարներով, աղիւ- սակներով եւ թուանշաններով ման- րամանեց իր տուած բացատրու- թիւնները:

Դասաւանդութիւնները կը կա- տարուին հայերէնով կամ տեղական լեզուներով, օրինակ, ֆրանսայի համար՝ ֆրանսերէն, Ամերիկայի համար՝ անգլերէն, Յունաստանի համար՝ յունարէն ու այսպէս՝ նա- յած թէ ո՞ր երկրին կը լուսասփո- ուի դասաւանդութիւնը: Հայկա- կան տառերու ուսուցումը կը կա- տարուի տեսանելի եւ հնչումնային կերպով: Հայաստա գիրը նախ ցոյց կը տրուի այնպէս ինչպէս կը գրուի հայերէնով, դիմացը գրելով օտար լեզուով հնչումը: Օրինակ. Գ, գ-ի հնչումը ֆրանսացիին համար «kim», Շ, շ-ն՝ che կը գրուի, Դդ՝ Te, եւ այսպէս կը շարունակուի:

Կը մտածուի թուրքերէն լեզ- ուի կիրարկման մասին, օգնելու համար թրքախօս թրքահայի հա- յերէն խօսելուն, կարդալուն եւ գրելուն:

Տոքթ. Զօրեան դիտել տուաւ, թէ դասաւանդութիւններու ծրա- գիրները կը մշակուին Երեւանի մէջ, որ մեծապէս կը գործակցի «ՀԲԸՄ Համացանցային Գոլէճ»ի հետ:

Համաձայն յարգելի դասախօ- սին՝ որպէս նորահաստատ միւսեր, «ՀԲԸՄ Համացանցային Գոլէճ»ը կարիքն ունի հայ համայքի մշա- կութային միութիւններուն, կրթա-

կան հաստատութիւններուն, ազ- գային բոլոր կառույցներուն գո- րակցութեան, քաջալերանքին եւ սերտ գործակցութեան:

Դասախօսութեան աւարտին, ինչպէս դիտել տուած էինք նախա- պէս, տրուեցան հարցումներ, որոնց պատասխանեց Պրն. զեկուցաբերը:

Ձեռնարկի վերջաւորութեան, իր հուսկ բանքով հանդէս եկաւ ՀԲԸՄ-ի Կեդրոնական Վարչական Ժողովի Փոխ Նախագահ Պրն. Սի- նան Սինանեան: Ան հանգամանօրէն ողջունեց Տօքթ. Երուանդ Զօրեանը իր ուշադրաւ, նուիրեալ ու ազգօ- գուտ համացանցային կրթական կատարելագործումներուն համար եւ նորանոր յաջողութիւններ մաղ- թեց անոր: Նաեւ, Պրն. Սինանեան, շնորհակալութեան խօսք ուղղեց հիւրընկալ ՀԲԸՄ Մանուկեան-Տէ- միրճեան եւ ՀԲԸՄ Վաչէ եւ Թա- մար Մանուկեան Վարժարաններու հոգաբարձու մարմիններուն, եւ Հայկական Համացանցային Գոլէճ»ի ծանօթացման կազմակերպիչ Տիկ- նանց յանձնարումներին, ինչպէս նա- եւ ներկայ ունկնդիր հասարակու- թեան, իրենց ներկայութեան հա- մար:

Իր տեսակին մէջ իւրապատուկ նախաձեռնութիւն մըն է նորահաս- տատ «ՀԲԸՄ Համացանցային Գո- լէճ»ը, որ մասնագիտական բարձր կատարողութեամբ եւ համացան- ցային ճանապարհով, կ'առաջադրէ մասնաւորաբար հայ լեզուի եւ ընդհանրապէս հայ մշակոյթի տա- րածումով, սատար հանդիսանալ հայապահպանման վեճ ու սրբազան գործընթացին:

ԱՐԺ. Տ. ՎՐԹԱՆԵՍ ԱԻ. ՔԱՅԱՆԱՅԻ ԶԵՌՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ 50-ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐԶ

Շարունակուած էջ 8-էն

Ժարանը եւ Սուրէն Արքեպիսկոպո- սի ձեռամբ կը ձեռնադրուի «Զա- ւէն Աբեղայ» եւ կը միանայ եկեղե- ցական «Զինուորեալ Մանկունք» Սբ. բանակին: Ապա ստանձնած է զանազան հովուական եւ ուսուցչա- կան պաշտօններ Սուրիոյ զանազան քաղաքներու մէջ: Համաշխարհա- յին Բ. պատերազմէն վերջ, երբ Միացեալ Նահանգներու մէջ, մեծ կարիք կար հայախօս կղերական- ներու, 1964ին Սիոն Առաջնորդ Սրբազանին, հրաւերով կու գայ Արեւելեան թեմ եւ կը ստանձնէ Իլինոյ նահանգի հովիւի պաշտօնը: Չորս տարի յետոյ Առաջնորդ Թոր- գոմ Սրբազան Մանուկեան, այժմ Թորգոմ Պատրիարք Ի Երուսաղէմ, կը հրաւիրէ զինք ստանձնելու Նիւ ձըրզի քաղաքի Ս. Խաչ եկեղեցւոյ հովիւի պաշտօնը եւ վերջապէս 1976ին կը հաստատուի Ուաշինկ- թըն Տի Սի որպէս հովիւ Սուրբ Աստուածածին եկեղեցւոյ: Մեծ է Տէր հօր ներդրումը Ս. Աստուածա- ծին եկեղեցւոյ մէջ: Կը բարեգործէ եւ գրեթէ կը կրկնապատկէ եկեղեց- ւոյ համալիրը օժտելով գոյգ սրահ- ներով, խոհանոցի բոլոր յարմա- րութիւններով եկեղեցւոյ ձեռնարկ- ներու համար: Հինգ երկար տարի-

ներ վարիչ տնօրէնն է Ս. Վարդան ձամբարի: Երեք տարիներ Հ.Բ.Ը.Մ.ի քէմբ Նուպարի տնօրէն: Հինգ տարիներ Առաջնորդարանի եւ Հ.Բ.Ը.Մ. գործակցութեամբ Երի- տասարդ ուսանողներ տարած է Հայաստան, ամառուայ շրջանին, հայրենասիրութիւն ջամբելու այդ պարման-պարմանուհիներուն եւ օգ- տակար հանդիսանալու հայրենի ժո- ղովուրդի կարիքներուն եւ վերջա- պէս 2008ին հանգստեան կը կոչուի Սբ. Աստուածածին եկեղեցւոյ հովիւի պաշտօնէն, 32 երկար տարիներ ծառայելով որպէս քաջ հովիւ:

Բայց Տէր Հայրը հանգստեան կոչուելէ ետք գրեթէ ամէն կիրակի որպէս այցելու Ս. Պատարագ կը մատուցէ եւ կը քարոզէ զանազան գաղութներու մէջ, հակառակ իր ֆիզիքական եւ առողջապահական դժուարութիւններուն:

Վարձքը կատար Ս. Աստուա- ծածին եկեղեցւոյ հոգաբարձու- թեան, որ նման ազգօգուտ ձեռ- նարկ մը կազմակերպած է, որպէս յարգանքի տուրք Տէր հօր իր կենդանութեան օրօք:

Տէր Հայր ձեզի կը մաղթեմ քաջաւորող կեանք եւ արեւշատու- թիւն, որպէսզի կարենանք շարու- նակել ձեր ազգօգուտ եւ Աստուա- ծահաճոյ գործը:

ԱՊԱՔԻՄԱՆ ՄԱՐԹԱՆՔ

«Մասիս» Շաբաթաթերթի վաստակաշատ աշխատակիցներէն՝ ծանօթ պատմաբան Աւետիս Փափագեան, շրջանէ մը ի վեր հիւանդ ըլլալով անկողնոյ կը ծառայէ: Շուտափոյթ եւ կատարեալ առողջութիւն կը մաղթենք իրեն:

«Մասիս»

ՎԱՐՁՈՒ ԳՐԱՍԵՆՆԵԱԿՆԵՐ
1060 North Allen Ave Pasadena, CA 91107
Գրասենեակները վերանորոգուած
եւ յարմար վարձքերով
Քետաքրքրուողներէն հեռաձայնել՝
(626) 398-0506

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
Եթէ ձեր տրամադրութեան տակ ունիք հայերէն գիրքեր,
եւ կը ցանկաք գանձնք նուիրել
Կայծ Երիտասարդական Միութեան գրադարանին՝
հաճեցէք կապ պահել մեզի հետ:
G.Y.O. 1060 N. ALLEN AVE. PASADENA, CA 91104

ՔԱՉ ՆԱԶԱՐ
ՈՒՂԻՂ ԵԹԵՐ ՇՕ
Ամէն Կիրակի երեկոյեան
ժամը 10:00-ից 12:30
Կլէնտէյլի 380-րդ կայանից

ՇՈՒՊԱՐ ՄԻՍԻ-ԳԷՈՐԳԵԱՆԻ

Հանգուցեալ ԳՐԻԳՈՐ ԳՈՒԶՈՒԵԱՆԻ մահուան առաջին տարեկիցին առթիւ Կիրակի, Փետրուար 27ին, 2011 հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Պըրպանքի Առաջնորդանիստ Սրբոց Ղեկնդեանց Մայր Տաճարին մէջ (3325 N. Glenoaks, Blvd., CA 91504), յաւարտ Ս. Պատարագի:

Սգակիրներ՝ Այրին՝ Կիւլէն Գուգուեան Դուստրը՝ Հուրիկ Գուգուեան Դուստրը՝ Կարօ եւ Սիլվա Մարլեան եւ զաւակները Տղան՝ Յակոբ եւ Նայիրի Գուգուեան եւ զաւակները Դուստրը՝ Վազգէն եւ Սեդա Խոտանեան եւ զաւակը Քոյրը՝ Ալիս Յարութիւնեան եւ զաւակները Եղբօր տիկինը՝ Մարիթան Գուգուեան եւ զաւակները եւ համայն հարազատները եւ բարեկամները:

ԳՐԱԿԱՆ ՍՓԻՒՔ-2010

Շարունակուած էջ 14-էն

«Հայկազէն Ուզունեան»: Տարեգրքում ներկայացուած նրա «Միւսը» պատմուածքի հերոսը ներառւած է հային փնտրողներին մէջ ինքնութեան հաստատման ճանապարհներին և հոգեզմայլանքի ու հոգեվարքի հոգեվիճակներով: Արձակագրի հարուստ լեզուն ու ապրումի իրականութիւնը իր ստեղծագործութեան առաւելութիւնն են, համոզիչ, միաժամանակ առինքնող:

Հայկազէն հրապարակագիր, ակնարկագիր Յակոբ Միքայէլեանը ծանօթ է իրականութեան, երեւոյթների ու մարդկային յարաբերութիւնների քննական եւ անաչառ վերաբերմունքի, սրատես հայեացքի իր գրութիւններով: Ուսուցիչ է, նաեւ անմիջական մասնակից հայկազէն թատերական կեանքի: «Այսպիսի տարեգրք» խորագրով էսսէ է ներկայացուած տարեգրքում, որտեղ հեղինակը նկարագրում է երեւանեան իր օրերից մէկը, առաջին տարեգրքը Հայկազի գուր, անորոշ տրամագրութեամբ, որն աւարտուած է սակայն գեղեցիկ անակնկալով, անսպասելի տօնականութիւն սեղանի շուրջը Յակոբ Յակոբեանի, Կարպիս Սուրէնեանի, Սօս Սարգսեանի, Նիկոլայ Մատուրեանի հրաշալի ներկայութեամբ: «Հայաստանը քար ու լեռ է, դաշտ ու անտառ, երկինք ու ջուր է, եկեղեցի ու յուշարձան է միայն, թէ այս է իսկական Հայաստանը, այս մարդոց մէջ, այսպիսի՛ հայրենասէր, հայրենանուէր մարդոց մէջ է Հայաստանը...»:

Արձակի բաժնում ներկայ են նաեւ Սեդա Գրիգորեանը, Պերճուհի Աւետեանը, Կոլիա Յովհաննիսեանը. վերջինիս «Եւա» պատմուածքը պարզ, սակայն հետաքրքրական ընթերցող էջեր են կանա-

ցի հոգեբանութեան թաքուն շերտերի նուրբ վերհանմամբ:

Թատերգութեան ժանրում ներկայացուած է 2 հեղինակ. Արա Արծրունին պէջրութեամբ գրող, հրապարակագիր, բազմաթիւ պիէսների հեղինակ է, հրատարակուած նաեւ Երեւանում արեւելահայերէնի փոխադրուած: Հեղինակ է «Սպիներ», «Հերցոֆ» վիպակների, «Մովինար» վէպի: Տարեգրքում ընդգրկուած է նրա «Ո՞վ է բախում դուռը» կատակերգութիւնը: Իրանահայ թատերագիր Խորէն Արամունին բազմաժանր ստեղծագործող է վիպակների, պատմուածքների հեղինակ («Անվերադարձ ապագայ», «Մահուան պար», «Թատրոն»), մի շարք պիէսներ բեմադրուել են Լոս Անճըլեսում: Ներկայացուած է «Հարսնացուն թուրքիայից» դրաման:

Գրականագիտութեան բաժնում ընդգրկուած են Մարի Ռոզ Աբուսէֆեանը, («Հաճի Մուրատ» վէպի առանձնայատկութիւնից մի հատուած), Հրաչեայ Սարիբեկեանը («Զաւէն Պիպեռեանի» «Մըջիւններու վերջալոյսը» եւ էքզիստենցիալիզմը), Յարութ Մարաշլեանը («Նիկողոս Մարաֆեանի «Տեղատուութիւն եւ մակընթացութիւն ժողովածուն»), Սոնա Մնացականյան («Բանաստեղծական արուեստ-բանաստեղծական խաղ»), Մարգար Շարաբխանեանը («Յակոբ Կարապէնց. մարդն ու գրողը»), Արմէն Աւանեսեանը («Միտհայզ գրականութեան դիմագիծը»):

Տարեգրքը տպագրուած է հեղինակների նախընտրած ուղղագրութեամբ: Շապիկի նկարը եւ ներսի ուրուանկարները Գառգուի աշխատանքներից են: Շապիկին բացակայում է նման հրատարակութիւնների համար պարտադիր համապատասխան տարեթիւր:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԻԹ

ՇՈՒՊԱՐ ՄԻՍԻ-ԳԷՈՐԳԵԱՆԻ

Հանգուցեալ ՆՈՒՊԱՐ ՄԻՍԻ-ԳԷՈՐԳԵԱՆԻ մահուան քառասունքին առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Շաբաթ, Փետրուար 26, 2011, կէսօրուան ժամը 12ին, Կլենտէյլի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ, 500 S. Central Ave.:

Սգակիրներ՝ Այրին՝ Տիգրանուհի Մխիթ-Գէորգեան Դուստրը՝ Լուսի եւ Վիլիամ Մարտիրոսեան եւ զաւակը՝ Բաֆֆի Զաւակը՝ Վարդան եւ Սիւզան Մխիթ-Գէորգեան եւ դուստրերը՝ Վերոնիկա եւ Էլիզապէթ Եղբայրը՝ Ներսէս Մխիթ-Գէորգեան եւ զաւակները իրենց ընտանիքներով Եղբօր զաւակները իրենց ընտանիքներով Եւ համայն Մխիթ-Գէորգեան, Քասիքեան, Քէչէջեան, Եանիկեան, Վարժապետեան, Քէշիշեան, Սալաթեան, Դարբինեան, Աւետիսեան, Թաշճեան, Վարդանեան, Մարտիրոսեան, Թորոսեան եւ Գարամանուկեան ընտանիքներն ու հարազատները: Հոգեհանգստեան պաշտօնէն ետք հոգեճաշ պիտի մատուցուի Կլենտէյլի Renaissance ճաշարանին մէջ, 1236 S. Central Ave.:

ԿԵՆԴԱՆԻՆԵՐԻ ՈՒՂԵՂԻ ԽՈՐՔՈՒՄ

Շարունակուած էջ 17-էն

լաւ խնամենք: Այնուհետ մեր ուշադրութիւնը դարձնենք դէպի կենդանաբանական այգիների եւ ձկնաբուծութեան կենտրոնների վրայ եւ ուրիշ տեսակ կենդանիների հետ զուարճանանք:

Ի վերջոյ, նոյն կենսաբանական լծակը, որ կարգաւորում է կենդանիների մօտ խելամուտութեան շատն ու քիչը, նոյնն էլ պիտի որոշի թէ մենք ինչպէս պիտի արժեւորենք, թէ տարբեր կենդանական տեսակներ ինչպէս են վարում իրենց կեանքը: Մի կապիկ իր աշխարհում կարելի է իր համար գիտնական լինել, եւ որեւէ կենդանու ստոր կեանքն էլ կարող է նրան

մեծ գոհունակութիւն պատճառել: Քանզի բառապաշարը լիքն է այնպիսի բառերով ինչպիսիք են «նուդլ», «չաքար», «բաղցրեղէն», եւ «գիշեր», բայց երբեմն նաեւ «լաւ», «ուրախ լինել», «վաղը» եւ նման բառերով: Եթէ դա ճիշտ է, որ այս բառերը բոլորը իմաստ ունեն նրա համար, այդ դէպքում, կեանքը, որ նա ապրում է, ինչպէս նաեւ այլ կենդանիների կեանքը, կարող է իրօք հարուստ եւ իմաստալի կեանք լինել:

Թարգմանեց Լեւոն Ահարոնեանը «Թայմ» շաբաթաթերթ, Օգոստոս 16, 2010 թ. համարից «Յոյս»

ՎԱՐՁՈՒ ՏՈՒՆ

PALM SPRINGS ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ԳԱՅՈՂ ՅԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐԻ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Փալմ Սփրինգս գեղատեսիլ եւ կից լեռնային շրջանին, վարձու է տրուում լրիւ կահաւորուած մէկ մնջարան, մեծ մատասենեակ, խոհանոց՝ բոլոր յարմարութիւններով, մինչեւ 5-6 հոգի գիշերելու տարողութեամբ Condo: Ունի մեծ լողաւազան, քարուղի, թենիսի խաղադաշտ, կանաչազարդ փիքնիքի տարածք, իր յատուկ կրակարաններով եւ 24-ժամեայ ապահովութեան սիստեմ:

Մանրամասների համար հեռաձայնել (818) 246-0125

Վարձման գներն են՝	
Ուրբաթ, Շաբաթ եւ Կիրակի՝	\$ 400
Long Weekend-ների համար՝	\$ 500
Մէկ շաբաթուայ համար՝	\$ 675
Մէկ ամսուայ համար՝	\$ 1450

LET'S PUT PASADENA FIRST

C KHATCHIK "CHRIS"
CHAHINIAN

FOR CITY COUNCIL

Հայ գաղութին
Հայ գաղութին
համար

WWW.CHAHINIANFORCITYCOUNCIL.COM

Խաչիկ «Քրիս» Շահինեան եղած է Փասադինայի բնակիչ աւելի քան 20 տարիներ: Փոքր գործառքի սեփականատր է, համայնքի ծանօթ անձնաւորութիւններէն եւ ընտանիքի հայր: Խաչիկ եւ իր կինը՝ Ռիթան, ունին երեք զաւակներ՝ բոլորն ալ յաճախած են Փասադինայի հանրային վարժարանները:

Համայնքային ծառայութիւններուն մաս կը կազմեն հետեւեալները.

- 2007էն ի վեր վարչութեան անդամ՝ 4րդ Շրջանի, Փասադինայի Համայնքի Ներթափանցման Միութեան (Pasadena Community Access Corporation):
- Հիմնադիր՝ «Հայ Ինքնութեան Հունձք»ի (Armenian Identity Harvest):
- Համայնքին ծանօթ, 2010ի ԱՄՆ Մարդահամարին օժանդակից:
- AYSOի կամաւոր մարզիչ:
- Put Pasadena First Խաչիկ Շահինեան զօրավիգ կը կանգնի փոքր գործառքներու:
- Վարժարաններու Բարձր Որակե Գեղատու ՆստաՊատահութիւն է
- Թմրեռոտ Մաքրութիւն եւ Երօթեպիտեան Կանոնադրութիւն Առաջնաբերօ է

Օգտուելով ղեկավարման փորձառութենէն, Շահինեան կը ցանկայ մեր համայնքին մէջ այս կարելոր նպատակներուն հասնիլ: Կը խնդրուի Փասադինայի մասին ձեր հոգերն ու հարցերը կիսել Խաչիկ Շահինեանի հետ, հեռաձայնելով անոր՝ (626) 399-1799 քիւիւն, կամ՝ գրել հետեւեալ եմակին (Ելեկտրոնային նամակ) chahinianforcitycouncil@gmail.com

Միա՛կ Հայ թնկնածուն, որ կը վայելէ Հայ համայնքին աջակցութիւնը

Փասադինայի Հայ Գաղութային Երեսմէ

Քուէարկեցէք Խաչիկ «Քրիս» Շահինեանին Մարտ 8ին

Չեր քուէն՝ ձեր ձայնն է

Չախէն՝ Ստոա, Իսչիկ «Քրիս», Լարա, Ռիթա, Սեակ

